

EPA

2004–2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MIEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

**MAGYAR
GRAFIKA**

**MAGYAR
GRAFIKA**

**MAGYAR
GRAFIKA**

**MAGYAR
GRAFIKA**

**MAGYAR
GRAFIKA**

**MAGYAR
GRAFIKA**

**MAGYAR
GRAFIKA**

**MAGYAR
GRAFIKA**

MAGYAR

**A GRAFIKAI IPAROK FEJLESZ-
TÉSÉT SZOLGÁLÓ FOLYÓIRAT
IX. ÉVFOLYAM. 5-6. SZÁM
1928 MÁJUS-JÚNIUS HAVA
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL: VII, RÓZSA UCCA 25**

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

Megjelent a Grafikai Művészetek Könyvtára 8. és 9. kötete:

NOVÁK LÁSZLÓ:

A NYOMDÁSZAT TÖRTÉNETE

II. KÖNYV: A XVI. SZÁZAD

III. KÖNYV: A XVII. SZÁZAD

Egy kötet ára a tizenhét kötetre tervezett sorozat előfizetése esetén 3.20 pengő, egyenként 4.— pengő. Bolti ára 5.— pengő. Megrendelések Novák László szerkesztőhöz intézendők, VIII, Conti u. 4. (Világosság-nyomda.) A könyvtár eddig megjelent hat kötetéből vannak még példányok. Bolti ára e köteteknek 5.— pengő.

B W

Első magyar nyomdai festék- és hengeranyaggyár

BERGER ÉS WIRTH

Elismerten legjobb minőségben szállít kő- és könyvnyomdai, offset- és könyvkötészeti festéket. Elsőrendű hengeranyagokat gyárt, hengerek átöntését vállalja.

BUDAPEST IX, MÁRTON UCCA 19. TELEFÓN: JÓZSEF 306-35

Fiókok: Berlin, Barmen, Hamburg, Amsterdam, Leningrad, Prag, Rio de Janeiro

BESZERZÉSI FORRÁSOK

BETŰ ÉS LÉRIA

Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest, VI., Dessewffy ucca 32. Divatos szöveg- és cím-betűk minden nyelvhez. Síma és mintázott rézléniai, Elvállalja egész nyomdai berendezések szállítását. Telefon: 223-70.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12.

Plakát- és könyvkötőbetűk, Ferrotipek, Dornemann & Co. Magdeburg. Képviselet: Pusztai Zsigmond Budapest V., Tátra ucca 6. és Cluj-Kolozsvár, Str. M. Filipescu 10.

Schriftguss AG. vorm. Brüder Butter betűöntőde, Dresden. Magyarországi vezérképviselete: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

SZEDŐGÉPEK

Mergenthaler Setzmaschinenfabrik G. m. b. H., Berlin, Linotype sorszedő és öntőgépeinek képviselete: Gutenberghaus Gebrüder Geel, Wien VII., Lerchenfelderstrasse 37. Budapest II., Hunyadi János út 12. Telefon: T. 237-74.

Typograph G. m. b. H. Setzmaschinenfabrik Berlin NW. 87. Képviselet: Krammer Lipót Budapest VI., Bajnok ucca 26 és Tanzer Miksa Budapest VII., Akáca ucca 50. Telefon: József 406-31.

Intertype, a legtokéletesebb és legmegbízhatóbb szedőgép. Magyarországi vezérképviselet: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

PAPIRNEMŰEK

Vasadi és Vértési levélboríték- és papírneműgyár Budapest VI., Vörösmarty ucca 50. Készít mappákat, diszlelvélpapírokat és mindenfajta levélborítókat. Telefon: T. 221-14. és T. 130-86.

OFFSETGÉPEK

„Offset” téglennyomógépek mindenfajta papírra, durva kartonra, bádagra, üvegre, fára, vászon vagy szövetre való nyomásra s ezenkívül rendes könyvnyomdai nyomtatásra lehető állítással. „Universelle” Maschinenfabrik I. C. Müller & Co., Dresden-A. 24. Képviselet: Offenberger Miksa grafikai szaküzlet, Budapest, VII., Kazinczy ucca 32.

A világ legtokéletesebb offetsajtóinak gyára a George Mann & Co., Ltd. cég, London W. C. I. Magyarországon képviselet: Pusztai Zsigmond grafikai szaküzlet, Budapest V., Tátra ucca 6. Telefon: 231-43.

A Frankenthali offetsajtók felülmúlhatatlanok. A Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG. Frankenthal cég magyarországi vezérképviselete: Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest VI., Dessewffy ucca 32. Telefon: 223-70.

A legújabb Horn-rendszerű offetsajtók vezérképviselete: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

FESTÉKEK

Lorilleux Ch. és Társa nyomdafesték- és hengeranyaggyár. Iroda: Budapest IX., Ferenc József rakpart 27. Gyár: Budafokon. Telefon: József 448-43 és József 448-44.

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgár, hengeröntőde Budapest IX., Márton ucca 19. Telefon: József 306-35.

Michael Huber festékgár, München. Állandó nagy raktárt tart magyarországi vezérképviseleténél: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. cégnél, Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12.

KLISÉK

König és Bayer fotokémigráfiai műintézet kliségyára Budapest VII., Wesselenyi ucca 54. Telefon: József 359-91.

SZAKÜZLETEK

Nagy raktárt tart mindenféle, a grafikai iparokban használatos gépekből és felszerelésekből a „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12. Új, használt és javított kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti gépekből és egyéb felszerelésekből, anyagból nagy raktárt tart.

NYOMDAGÉPEK

Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG. Frankenthal, Pfalz. Gyorsajtói és offetsajtói világhírűek. Vezérképviselet: Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest VI., Dessewffy ucca 32. Telefon: 223-70.

Reform-téglennyomógép automatikus klirakással, 25 x 35 cm. kirakó nélkül 36 x 56 cm nyomófelülettel. „Universelle” Maschinenfabrik, J. C. Müller & Co., Dresden-A. 24. Képviselet: Offenberger Miksa grafikai szaküzlet, Budapest, VII., Kazinczy ucca 32.

Rockstroh Werke AG, Heidenau. Képviselet: Tanzer Miksa grafikai szaküzlet Budapest VII., Akáca ucca 50. Telefon: József 406-31.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12.

Winkler, Fallert & Co. AG. Bern, magyarországi vezérképviselete: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

HENGERANYAG

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgár, hengeröntőde Budapest IX., Márton ucca 19. Hengeröntést vállal a legjobb anyagból. Jobb és olcsóbb a házi öntésnél. Telefon: József 306-35.

Gödinger Béla hengeranyag-gyára és hengeröntője, Budapest VIII., Tánács ucca 7. telefon: József 424-23, szállítja a legjobb hengeranyagot, s végzi a legkitűnőbb hengeröntést.

GÉPJAVÍTÁS

Gépszerezést, gépjavítást bárhol vállal s pontosan teljesít Klein Ernő, grafikai gépek és szerelvények gyára, Budapest VIII., József ucca 72. Telefon: József 372-39.

Mindenféle gépjavítást elsőrangú szakszerelők által végeztet a „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

WOLLEN SIE SICH UNTERRICHTEN

über alles, was in der ganzen Welt und namentlich in Deutschland auf allen Gebieten der graphischen Berufe und Techniken geleistet und geboten wird,
WOLLEN SIE WISSEN, was an neuen Maschinen und Hilfsmitteln auf den Markt kommt, was an neuen Verfahren und Methoden von Spezialisten erdacht und ausgearbeitet wurde,
WÜNSCHEN SIE ANREGUNG und Belehrung, suchen Sie künstlerische Vorlagen für geschmackvolle Ausstattung von Familien-, Vereins-, Geschäfts- und Werbedrucksachen,

DANN ABONNIEREN SIE

die weltbekannte, im 33. Jahrgang erscheinende illustrierte graphische Monatsschrift

DEUTSCHER DRUCKER

(DEUTSCHER BUCH- UND STEINDRUCKER) BERLIN SW 61. HAGELBERGERSTR. 49

Probenummer kostenlos. Jahresbezugspreise RM 28,20, für Ungarn, Rumänien, Tschechoslovakei, Jugoslawien, übr. Ausland RM 33. Das Abonnement kann jederzeit beginnen. Zahlungen halb- oder vierteljährlich. Postscheckkonten: Budapest 54967, Wien 105095, Ljubljana 20449, Prag 79607

ELŐFIZETÉS NEGYEDÉVRE 7-05 MÁRKÁ. MŰTÁVÁNYSZÁMOT INGYEN KÜLD A KIADÓ HIVATAL

HANS WUNDER

NYOMDAFESTÉKGYÁR

BERLIN-WILHELMSBERG

világhírű nyomdai, litográfiai, offset- és mélynyomófestékeinek magyarországi vezérképviselője és lerakata

KLEIN KÁROLY GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST VI, GRÓF ZICHY JENŐ UCCA 44
TELEFÓN: TERÉZ 283-85

UNIVERSAL

GRAFIKAI SZAKÜZLET
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST VIII, RÁKÓCZI TÉR 2

(Bejárat: Salétrom u. 2)

TELEFÓNSZÁM: J. 348-12

Vezérképviselőtek:

**GEBR. JÄNECKE
& FR. SCHNEEMANN**

Hannover, festék-
gyártmányainak raktára

BOHN & HERBER

gyorssajtógyár, Würzburg
„Record“ gyorsjáratú és két-
túrás gyorsajtók

HERFURTH & HEYDEN

fűzőgépgyár, Leipzig
Minden típusú drótfűzőgép
raktárról szállítható

Mindennemű szakmabeli gépek és egyéb grafikai cikkek, használt és új állapotban, jótállás mellett. Használt gépeket veszünk és becserélünk

GRAFIKA GÉPKERESKEDELMI RT. • BUDAPEST V, CSÁKY UCCA 49. SZÁM

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ

TELEFÓNSZÁM: LIPÓT 904-57

CSAK A

B LICKFANG DÍSZÍTÉSEKET

KÉRJEN MÉG MA ÁRAJÁNLATOT!

ÉS A KÖVÉR

COOPER REKLÁM- BETŰT HASZNÁLJA

SCHRIFTGUSS AG • VORM. BRÜDER BUTTER • DRESDEN N 6

BENJAMIN KREBS NACHFOLGER

BETŰÖNTÖDE, FABETŰ- ÉS RÉZ-
LÉNIAGYÁR • FRANKFURT AM MAIN
VEZÉRKÉPVISELŐJE

GEBR. HARTMANN AMMENDORF

festékgár lerakata, könyv-, kö-
nyomdai, offset- és egyéb külön-
leges festékekben

C. L. LASCH & CO. LEIPZIG-REUDNITZ

gépgyár vezérképviselete könyv-
kötészeti és dobozipari gépekben

DORNEMANN & CO. MAGDEBURG

könyvkötészeti prés- és kéziara-
nyozó rézbetűk és díszítések,
ferrotypes vezérképviselete

PUSZTAFI ZSIGMOND

BUDAPEST V, TÁTRA UCCA 6. SZ.

TELEFÓN: TERÉZ 231-43

A sokszorosító iparhoz tartozó összes gépek, fel-
szerelések, szerszámok, berendezések és anyagok
szállítója, jutányos áron és kedvező feltételekkel

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ

MAGYAR GRAFIKA

KÉTHAVONKINT MEGJELENŐ GRAFIKAI FOLYÓIRAT

UNGARISCHE GRAPHIK

CÍMŰ NÉMETNYELVŰ MELLÉKLAPPAL

SZERKESZTI ÉS KIADJA BIRÓ MIKLÓS

FŐMUNKATÁRSÁK: HERZOG SALAMON, KNER ALBERT ÉS LOWY LÁSZLÓ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA 25. SZÁM

BIRÓ MIKLÓS NYOMDAI MŰINTÉZETE ÉS KIADÓVÁLLALATA

A Magyar Grafika előfizetési díja Magyarországon:

Nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak egész évre 30 pengő, félévre 16 pengő

Egyes számok ára nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak 5 pengő

Előfizetési díj külföldiek részére:

Az európai kontinensen 30 pengő, Angliába és a tengerentúli államokba 6 dollár

Jahresbezugspreise:

Für die europäischen Staaten (mit Ausnahme England) 30 Pengő, für das übrige Ausland 6 Dollar,

Einzelnbezugspreis: 5 Pengő, resp. 1 Dollar. — Die Magyar Grafika erscheint zweimonatlich

Még mindig a csizmákról

Jó hosszúra nyúlt ugyan a csizmákról megeresztem, immár negyedik folytatású csevegésem, de úgy vélem, hogy nem pazarolom hiábavalóan a „Magyar Grafika” hasábjainak terét és remélem, hogy azok a szaktársaim, akik eddig hűségesen elolvasták az általam írottakat, még tovább is kitarának mellettem. Hiszen még csak ezután jön a java!

Oh, diese Fremdwörter! Ó, azok az idegen szavak! Ez volt a címe a békebeli „Fliegende Blätter” egy állandó rovatának, amelyben mindig kifigurázták az idegen szavakat tüntetően használó, műveletlen vagy félművelt embereket, mert majdnem mindig ott használják őket, ahol semmi helyük nincs. Hogy milyen vonatkozásban van ez a csizmákkal? Hát csak úgy, hogy valamelyes mottót elébe kellett írnom az ezután elmondandó dörgedelmeimnek. Sajnos, nekünk szedőknek, korrektoroknak nem szabad azt mondanunk, hogy aki nem tud arabusul, az

ne beszéljen arabusul, mivel a szedőnek még zulukaffer nyelven is kell szedni, ha az latin betűvel van írva! Szó, ami szó, nagyon utána kellene nézni annak a kéziratrészetnek, amelyben idegen szó van, sőt — ha lehet — még jobban, mint a magyar szónak, mert az idegen szóból elzagyvult csizma nagyobb mértékben teszi csúffá az elkövetőjét, mint a magyarból származó, amelyet esetleg hajlandók vagyunk egyszerű botlásnak tekinteni. Hogy miért van ez így? Hát azért, mert az idegen szó rovására elkövetett csizmát már az intelligencia, az értelmiség hiányának szokják betudni. Nem szabad tehát sohasem közbömbösen elsiklanunk az idegen szó mellett, hanem ha azt nem tudjuk kihámozni, kérdezzük meg azt olyan szaktársaktól, akikről jogosan föltételezzük, hogy azok ismerik azt a szót. Főleg pedig iparkodjunk magunk is bujkálni a lexikonokban, szótárakban és hasonló csíziós könyvekben, ame-

lyek minden nagyobb nyomdában megtalálhatók, ha máshol nem, hát a korrektoroknál, de fogadjuk meg magunkban, hogy addig nem nyugszunk, míg azt a nehezen elolvasható idegen szót valahogyan ki nem böngésszük!

Nehogy azonban félreértsenek. Én nem azokra az idegen szavakra gondolok, amelyek valamely elvont tudományágnak vagy művészi szakmának a mesterszavai, származzanak azok akár holt vagy élő nyelvből. Hiszen arra józan ésszel nem is lehet gondolni, hogy a középiskola legfeljebb három-négy osztályának elvégzése után szedőtanoncnak beállott ifjúból szedővé vált ember minden idegen szót, minden egyes, a mindennapi munkában előforduló mesterszót vagy terminus technicust ismerjen. Már pedig az íróknak és szerzőknek jó része azon a véleményen látszik lenni, hogy mi nyomdászok ilyen ezermesterek vagyunk, hiszen másképpen miként is volna érthető, hogy éppen azoknak a kéziratoknak túlnyomó része, amelyek az említettem idegen szavakat tömegesen magukban foglalják, rendszerint a legolvashatatlanabb kriksszkrákszokkal van lefirkantva?

Most tehát csak azokról az idegen szavakról essék szó, amik félig-meddig ismeretesek és tudásuk némileg kötelezőnek volna mondható minden szedő előtt, hiszen egy sincs közörtünk, aki nem tart számat az intelligens jelzőre, sőt adandó alkalommal az eléggé ismeretes féltéglát sem hagyja el, amellyel intelligens voltát bizonyítani óhajtanó, mellét verdesi. Ha pedig intelligensek vagyunk, akkor mi sem logikusabb, hogy különbséget tudjunk tenni mobilis és nobilis között, noha csak egy úgynevezett láb a különbség a két szó között. Ezt az egy lábnyi különbséget az írás alkalmával bármelyik író elkenheti a kéziratban, ám a szedőnek igazán nem szabad azt szedni, hogy a „nemzetközi siberhad a vállalatokból kivonta nobilis tőkéjét”. Ó nem, mert az a tőke igazán nem nobilis, vagyis nemes, hanem csupán mobilis, azaz ingó, mozgó, tehát pénz és értékpapír. Az ilyen idegen szavakra gondolok, amikor csizmákkal kapcsolatban beszélnek róluk.

Egy kolléga mondott el nekem egy

esetet ilyen idegen szóval megtörtént csizmáról, amely neki a háború idején kétheti kaszárnyadutyit szerzett. Annakidején a megszállott Szerbiában a hadseregarancsnokság német napilapot adott ki, melynek szedéséhez szaktársunkat is — lévén katonasorban — odavezényelték. Egy szedésre neki átadott kutyanyelven az újságíró gúnyosan idézte a franciákat azzal a kitételrel, hogy a „grande nation”, magyarul: a nagy nemzet. Az újságíró katonatiszt biztosan nem kalligrafálta a betűket, szaktársunk pedig — franciául annyit tudván, mint japánul — azt olvasta ki belőle, hogy „grande station”, úgy is szedte, aminek következményeképpen azután bajba került. Ezzel igazán nem azt akarom mondani, — amivel egyik-másik jóbarátom fel akar majd húzni — hogy csak a dutyival lehetne a notórius csizmaelkövetőket móresre tanítani, csak éppen mint megtörtént esetet mondom el.

Ugyancsak egy másik kolléga monddta el nekem, hogy Jókai egyik regényében valahol a *boa constrictor*, azaz az óriáskígyónak tudományos neve így van elferdítve: *boa conscriptor*, már pedig a conscriptor összeíró, a constrictor pedig összeszűkítőt jelent és senki sem mondhatja az óriáskígyóról, hogy az akkor, amikor az emberre vagy más teremtményre veti magát, összeírással foglalkozna, hanem összeszűkítéssel, hogy áldozatát előbb halálra roppantsa, majd pedig felfalja.

No, de azért megeshetik az ilyesmi, mert mint mondtam, nem lehetünk zoológusok is, botanikusok is, geológusok és medikusok is, meg a jó Isten tudná, miféle —lógusok és —kusok. De már kérem szépen, annak igazán nem szabadna semmi szín alatt sem megtörténni, hogy valaki elkövesse azt, amit egy imposztor kollégámtól hallottam. Meglehet, hogy az a kolléga csak viccelt és engem be akart ugratni ennek az elmondásába, hogy azután jót kacagjon rajtam. Minthogy azonban nagyon kötötte az ebet a karóhoz, hogy igazán megtörtént, én bíz' elmondom! Az ő lelkén száradjon! Tehát ez a kolléga azt mesélte nekem, hogy abban a nyomdában, amelyben ő „áll”, vala-

melyik szaktárs egy Svájcot ismertető cikkben ezt szedte: Svájc szövetséges köztársaság 25 kantinra van felosztva: *kanton* helyett.

De az imént elmondott idegenszó-csizmák legalább annyiban tarthatnak számot érdeklődésünkre, amennyiben kissé megneveztetnek bennünket. De mit szólunk azokhoz az idegenszavakból vagy magyar szavakból idegenszavakká elzagvyásított, felszedett fisch-hez hasonló csizmákhoz, amelyek lépten-nyomon elibénk bukkannak a korrektúrahásabokon? De nemcsak a házikorrektúra levonatain dísztelenkednek az ilyen csodabogarak halomszámra, van részünk ilyen látványban olykor-olykor kinyomott sajtótermékekben is, sőt — horribile dictu — a mi tulajdon portánkba, a Typographiába is belesurran, belecsempészkedik egy ilyen zagvyaság. A Typographia 1923. évfolyamának egyik számába az Amerikába átvitorlázott Gondos Ignác szaktársunk cikket írt, amelyben új pátriájáról mond el egyet-mást. Ebben a cikkben említést tesz a *Thanksgiving day*-ről, azaz az amerikai függetlenség kivívásának emlékét évente megünneplő hálaadó-ünnepről, amely azonban a Typographiában úgy jelent meg, hogy: */hanksgiring day*. Tudom jól, hogy igen sokan elsiklottak mellette, de aki észrevette, nem igen volt nevethekje, hanem inkább bosszankodott, hogy íme: még a mi legkedvesebb lábzsurnálunkban is napvilágra szemtelenkedik az ilyesmi.

Hiszen akkor már jóval enyhébben kell elbírálnunk azt a tájékozatlan kollégánkat, aki annak idején, amikor az *Ehrlich 606* nevű gyógyszer fölmerült, egy orvosi lapban ennek a szernek ismertetését szedve, 606 helyett többször azt szedte, hogy „bob”, mert az írott kéziratban a 606-os számtételben levő első és utolsó 6-os számjegyet *b*-betűnek nézte.

Minthogy már benne vagyok a csizmák eme fajtájának a kipécézésében, elmondok még egyet. Ez már azonban igen régen történt meg, lehet vagy harmincöt esztendeje. Egy Felvidéken megjelenő hetilap valami Felvidéki Izraelita Kultúregyletről közölt egy hírt, amelyben a „*Felvidéki*” szó helyett az állott, hogy „*Zebedeki*”.

A szedő — a kézirat biztosan igen rossz volt — úgy gondolta, hogy ha izraelita az az egyesület, akkor annak valami héber név is dukál; ez az ötlete azután elrekesztette az agysejtjeit, a „*Felvidéki*” szóra nem is gondolt, hanem az írás vonásainak összekombinálása révén sajátgyűlág megalkotta ezt a zagvyaságot, amelyik, minthogy ő maga olvasta a korrektúrát is, egészen vígan napvilágot is látott kétezer példányban.

No, de ugyancsak hosszú lére bocsátottam ezt az idegenszó-csizmasorozatot. Hadd mondjak el most már egyet-mást azokról a csizmákról is, amelyek a sorvégi szóelválasztásokból származnak. A régi, enemű közismert csizmákat nem igen tartom érdemesnek fölemlíteni, mert azt már Kutya-bagason is tudják, hogy a szarvasmarhát nem szabad úgy elválasztani a sor végén, hogy a másik sor eleje vasmarhával kezdődjék. Vannak még más ilyenfajta elválasztások is, amelyeket minden körülmények között kerülnünk kell, mert ha így látnak napvilágot, köznevetséget keltenek. Ilyen elválasztás például — hogy csak egyet említsek —, amikor a gyakorló-orvost úgy választják el: gyakor—ló-orvos. Bármennyire is közömbösek legyünk ebben a tekintetben — hiszen vannak közöttünk olyanok is, akik minden nyelvtanilag helyes elválasztást jónak mondanak —, ilyesmit semmiképpen nem szabad elkövetnünk. De az se kismiska ezen a téren, amire egyszer ráakadtam. Egy alkalommal ugyanis, amikor gépreviziót csináltam, egy ív első oldalának legelső sorában azt olvasom, hogy „*tetű gyakorlat*”. A teremburáját, mi lehet ez? Megnézem az előző ív utolsó oldalának utolsó sorát, hát az áll ott, hogy „*egyön*” és divíz mellette. Még jó szerencse, hogy az előző ív valamilyen okból még csak ezután volt beemelő a gépbe, mert különben ott csúnyálkodott volna a tetű! És mi ebből az okulás? Csakis az, hogy a sorvégi szóelválasztásoknál is gondolkozunk és ne legyünk lélek nélküli masinák!

A rossz világítás is sokban hozzájárul a csizmák szaporításához. Ki ne tudna arról, hogy mily nehéz gyér villanyvilágításnál rossz kéziratot —

de még jót is, ha ceruzával van írva — sillabizálni? Vagy ilyen gyatra világitás mellett vadonatúj, fénylő betűket szedni jó fisch-es szekrényből vagy címbetűládából? Nincs hát mit csodálni azon, ha úgy járunk, mint a régi időkben egy kollégánk járt, aki „Kurort” szóból álló címsort akarván szedni cifra frakturbetűkből egy hirdetés elébe, a gyatra petróleumlámpa-világítás mellett a fénylő ólombetűk között keresgélte a ládában és a szókezdő K betű helyett H betűt talált elcsípni, ezt a balfogását azonban nem vette észre, a forma meg már olyan sürgős volt, hogy át sem olvasták ezt a hirdetést, hanem csak nyomtak, nyomtak... Aki németül tud, az elképzelheti, milyen fájtos, minő bődületes, felhőkarcoló magasságú csizma előtt meg ebben az esetben!

Itt adom tudtára nyájas olvasóimnak, hogy a legközelebbi közleménnyel befejezem ezt a mondókasorozatot.
Rasofszky Andor

Feljegyzések

A hamisított bagyaté. Párizsnak egyik leghíresebb műgyűjtője nemrég meghalt. Duret Theodor igen szép kép- és rézgyűjteményt hagyott hátra, melyben az impresszionista festés csaknem valamennyi jelese képviselve volt. Alig halt meg az öreg úr, örökösei, köztük az ismert kommunista képviselő: Cachin is, elrendelték, hogy a bagyaté nyilvános árverésre kerüljön. Ez volt különben az örökhagyó akarata is. Két képszakértő vette kezébe az örökséget és a képeket két csoportba osztották. A százötven képből tudniillik százkető a hamisítványok csoportjába került. A megmaradt negyvennyolcra pedig azt állapították meg, hogy „valószínűleg” eredetiek. Ámde az árverésre került negyvennyolc kép is csak igen-igen lanya áron kelt el. Félték tőlük. Igen ám, kérdezik most a párizsiak, de mi lesz a másik százkető képpel. Tudniillik ezek is eladók s bár nem nyilvános árverésen, de előbb-utóbb ezek is piacra kerülnek? Az egész történetnek pedig az a csattanója, hogy életében Duret-t tartották Párizs legjobb képszakértőjének.

Könyvtolvajlás. Egy frankfurti vilatulajdonos és magántudós meglopta az ottani könyvtárt. Értékes inkunabulumokat vitt magával a házába és antikváriusoknak ajánlotta föl eladásra. A kár 80.000 márka. A tolvaj megszökött és csak néhány nap múlva fogták el Salzburgban. Az inkunabulumok egy részét Münchenben találták meg.

Oktatófilmek. Az elmúlt őszön a genfi Népszövetség egyik bizottságában szóba került, hogy az oktatófilmeket egységesen s bizonyos cserealapon kell az egyes államok között bevezetni. Ez a törekvés csak visszhangja annak az általános kultúrjelenségnek, mely a

filmeket az iskolai tanítás belső szemléltető eszközévé igyekszik tenni. Alig telik el év, hogy ez ügyben világkongresszust ne tartanának valahol s így volt legutóbb Hollandiában is, ahol egyebek közt a fővárosi közoktatásügy vezetői is megjelentek. Budapesten is létesült már egy pedagógiai filmgyár (amely papiroson és különféle kedvezésekkel már régóta megvan) s amely hír szerint a fővárosi iskolákat akarja ellátni filmekkel. Érdekes, hogy az immár három évtizedes filmnek első kísérletei oktatótermészetűek voltak. A tengeren hánnyódó hajókról, a gyorsvonatok sebességéről készült mozgóképek célja a

A Typograph szedőgépgyár „Pressa”-számának címlapja

technikai érdeklődés fokozása volt. S csak később vetette rá magát a vállalkozás a mulatságos és romantikus filmek „tenyésztésé”-re, jó üzletet sejtve benne. A filmek pedagógiai célú beállításában a németek vezetőszeretét játszanak Európában. A grafikai szakoktatás céljait építve, mint egyéb ipari tevékenységek ismertetését is elsőrangú filmek szolgálják, melyek szerencsés ötlettel egyesítik a tanulságos és mulatságos elemeket, hogy egy percre se csökkenjen a nézők érdeklődése s végül is gazdag tanulságokat merítsenek belőle.

Bibliofil-kiadás. A német Cranach Presse kiadja Gerhart Hauptmann „Hamlet”-jét. A könyvet Gordon Craig illusztrálja. A 250 példány egyes számának előfizetési ára 2000 márka. Craig illusztrálta Hofmannsthal műveit is.

A könyvesbolt kirakata. Nem mondhatni, hogy a kirakatművészetben a könyvesboltok nálunk vezetnének. Akárhány divatáruház, selyembolt sokkalta több ízlést mutat, mint a legjobb ízlésű publikumhoz szóló könyvesbolt. Ennek jórészt a kereskedelmi érzék s a helyes reklám-fogékonyság hiánya az oka. Úgy látszik, ez a baj nemcsak nálunk, hanem a németeknél is megvan. Részben erre vezethető vissza az az ötlet, amely egy híres német könyvkiadótól, Knauttól származik. Hogy a „Világirodalom Regényei” című könyvsorozatára figyelmessé tegye a közönséget, elhatározta, hogy kirakatpályázatot ír ki s versenyt rendez a könyvesboltok közt. Kiderült, hogy a legnagyobb cégek nyerték meg a díjakat, mert ezek megfelelő művészi rendezőt alkalmaztak. Vajjon nálunk, ahol egy-egy új könyv témájával kapcsolatban mammut-csontokat és vadásztroféákat helyeznek a könyvkiakatokba, nem volna-e szintén okos dolog egy kis ösztöndíjjal előmozdítani a könyvkiakatok ízlésesebb voltát?

Képtávírozás. A múlt év december elseje óta Berlin és Wien között egy újabban lefektetett kábel segítségével bárki tetszőleges képet, rajzot, tervet, gyorsírást lapot, kéziratot távirati úton építve továbbíthat, mint ahogy eddig a leírt szöveggel tette. Feltéve, hogy a továbbítandó rajz nem nagyobb, mint 10×4 cm, lefizet 11 pengőt és tizenkét perc múlva a másik fővárosban már át is vehetik a képet. (A felület nagyobb

felületre feszítik és óraszerkezettel mozgásba hozzák. Oldalt egy érintő fém-pálca van elhelyezve, mely a mozgásban lévő hengert állandóan tapogatja. Mikor ez a pálcika a staniol-lapot súrolja, az áramkör zárul. Ha azonban a pálca rajzolt felületet, tust érint, akkor az áramkör, mivel a tinta nem vezet, megszakítást szenved. Természetesen sok-sok tökéletesítést kellett a leadó- és vevő-készülékeken végezni, míg odáig jutottak, hogy a találmányt közhasználatba lehetett bocsátani. Még kétséges, hogy egypár év alatt a szikratávírozás útján is éppen ilyen jó képátviteli eljárás lesz lehetséges és hogy egész újságoldalakat rövid idő múlva aránylag olcsó pénzen lehet majd óriási távolságokra átfotografálni.

A textil-ceruza. A legnagyobb nürnbergi íróngyár a modern iparművészeti grafikának pompás segítőeszközt adott egy új találmánnyal a kezébe. Egy olyan ceruzával ajándékozta meg az iparművészetet, amely a ruhák, terítők, párnák, lámpaernyők, sálók, selymek, gobelinek, bőr- és fadobozok színes rajzainak elkészítésére alkalmas. Az eljárás nagyon egyszerű. A színes ceruzával berajzolt textildarabot két itatóspapír közé illesztik és azután levasalják. Enyvenélküli papirosra rajzolt képek, ha a papirost két üveg közé illesztik, úgy hatnak, mint színes transzparens-képek — e ceruzák használata után. Ezt a papirost is előbb két réteg itatóspapír közé teszik és levasalják. De ezzel még nem kész a program. Mert az égetett agyagcserepek, virágedények felületét is díszíteni lehet e ceruzákkal s utána a kályhacsőbe kell az ily módon díszített edényeket tenni, amittől a festék a porusokba behatol. A nürnbergi gyár jelenleg tizennyolcféle színben állítja elő e ceruzákat.

Nyomdaipari atlasz. A francia nyomdatulajdonosok egyesülete (l'Union des Maîtres Imprimeurs Fran-

typographische mitteilungen

zeitschrift des bildungsverbandes
der deutschen buchdrucker

berlin • mai 1928 • XXV. jahrgang

5

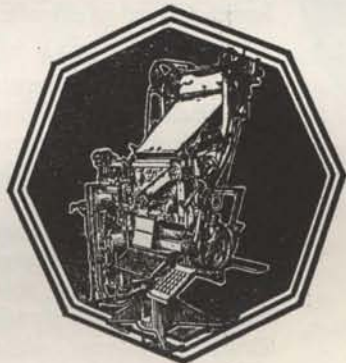
A Typographische Mitteilungen ezidei májusi fedőlapja

bodásával a díjtöbblet centiméterenként két és fél pengővel növekszik.) Hogy ez a sajtó és a képeslapok mai versenyében mit jelent, azt itt alig kell vázolni. Csaknem nyolcvan évre nyúlik vissza ennek a találmánynak kezdete, mellyel először egy Backwell nevű angol kezdett foglalkozni. Lényegében ma is az ő akkori elve érvényesül a képátvitel dolgában. S ennek az az alapja, hogy az átvendő képet oly tintával rajzolják egy staniollapra, amely a villamosságot nem vezeti. Ezt a lemezt egy hengeres fe-

IGAZSÁG A REKLÁMBAN

az az alapelv, amely minden közlésünket uralja. Nincs szükségünk arra, hogy túlozzunk, nem kell, hogy a LINOTYPE előnyeit földicsérjük, mert a dolgokat kritikával vizsgáló komoly szakemberek tudják, hogy a

LINOTYPE

mindig az élen halad, sok modeljeivel és állandó újításaival a szigorú és sokoldalú gyakorlathoz és a haladó korszellemhez alkalmazkodik, sőt azt meg is előzi. Aki ezt nem tudja, minden fáradság nélkül bizonyosságot szerezhet arról a számos Linotype-tulajdonosnál s a Linotype-gépek valódi ismerőinél

Kérje minden vásárlási kötelezettség nélkül szakértői tanácsainkat és prospektusanyagunkat!

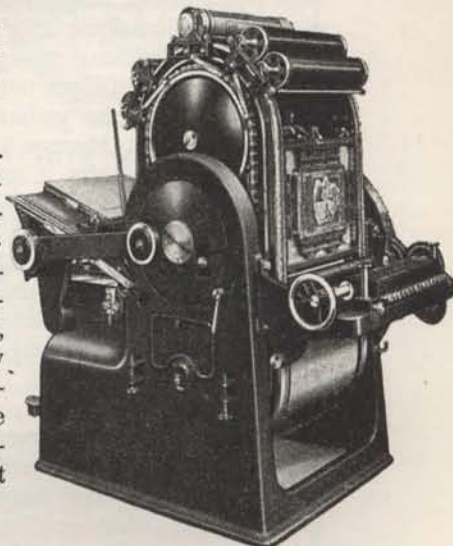
GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK

Budapest II, Hunyadi János ucca 12.
Wien VII, Lerchenfelderstrasse No. 37.

„OFFSET” TÉGELNYOMÓGÉP

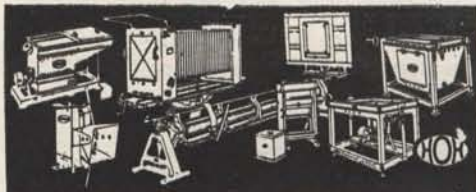
A NYOMDÁSZ OFFSETGÉPE

Ennek a gépnek a segítségével minden vegyi előkészítés és nedvesítés nélkül nyomtatóformáról lehet offsetnyomatokat készíteni bármily durva papírra, kartonra, vászonra, fára, bádoglemezre vagy üvegre tetszésszerű színezésben és ezen kívül a gép rendes könyvnyomtató tégelysajtó gyanánt is felhasználható

**UNIVERSELLE MASCHINENFABRIK
J. C. MÜLLER & CO, DRESDEN A 24/6**
MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELŐ:
OFFENBERGER MIKSA, BUDAPEST VII, KAZINCZY U. 32

MODERN REPRODUKÁLÓKÉSZÜLÉKEK

KÜLÖNLLEGESSÉGEINK:

teljes fotográfiai reprodukálóberendezések minden néven nevezett eljárások számára, úgymint: vonalas, hálózatos és három s többszínű klisék előállítására, offset-, mély- és fénynyomás, valamint fotográfiai eljárások stb. számára

Kérje prospektusainkat és szakértői tanácsainkat!

HOH & HAHNE • LEIPZIG C 1

FOTOGÁFIAI REPRODUKÁLÓ KÉSZÜLÉKEK GYÁRA
GÉPGYÁR, REPRODUKÁLÓTECHNIKAI SZAKÜZLET

cais) minden évben kiadja hivatalos lapjának, a Bulletin Officielnek egyik különszámát. Ezekről a monográfiaszerű különszámokról a *Magyar Grafika* is minden évben hosszabb-rövidebb közleményben szokott beszámolni. Ezek a különszámok 25×32 cm alakúak és terjedelmes szövegrészen kívül kb. 90 műmellékletet tartalmaznak, amelyek az összes grafikai eljárásokban készültek. Mintegy 3 kg-ot nyom egy-egy ilyen szám. A szaksajtó mindenkor egyhangúan állapítja meg, hogy ezek a füzetek a maguk nemében kiválóak, úgyhogy minden könyvnyomtatónak, de minden könyvbarátnak is a könyvtárában kell lennie. Az új kötet (A könyvpar atlasza), amely 500 képet tartalmaz, nagyon érdekes és tanulságos, az elmúlt hónapban jelent meg. Megrendelésre portómentesen ajánlva küldi el az egyesület 85 frankért. A mult évi évkönyvből (Trois premiers siècles de l'Imprimerie) még van néhány példány 60 frankos árban. A megrendelési összeg előzetesen vagy csekk útján az alábbi címre küldendő: „Bulletin Officiel”, Paris VIe, 7, rue Suger, postacsekkontó 288—44.

Ibsen-díszkiadás. Ibsen centennáriuma alkalmából az oslói Gyldendals kiadó vállalat 20 kötetben adja ki összes műveit. A vállalkozás magában foglalja minden eddig kinyomtatott írását, beszédeit, három kötet levelet és egy Ibsen-szótárt. Több eddig ismeretlen portréját és kéziratát is reprodukálja majd a mű. Az év elején rendezett Ibsen-kiállításban az anyag egy része már ki volt állítva.

Az orosz sajtó. Az elmúlt évben a Szovjetunióban 556 napilap jelent meg 7,683.000 példányban. 1925-tel szemben a lapok száma 7%-kal csökkent, míg a lapok példányszáma 9%-kal emelkedett. A nagyorosz köztársaságban 395 napilap jelenik meg, Ukrajnában 89, Kaukázusban 34, Fehéroroszországban és Közép-Ázsiában 19. Egyedül Moszkvában 48 lap jelenik meg. Folyóirat 1921 jelenik meg a Szovjetunióban 8.403.000 példányban. Ebből 1082 a nagyorosz köztársaságban és 110 Ukrajnában. A felnőtt férfiak között mindamellett 34.6%, a nők között majdnem kétszerannyi, 63.4% az analfabéta.

Tenger címjegyzéke. Többévi megszokítás után újból megjelent az „Adress- und Handbuch für das Papier- und Buchgewerbe in Österreich, Tschechoslovakei, Ungarn, Jugoslawien, Polen, Rumänien und den Balkanstaaten” című híres címjegyzék. Tengens's Papier- und Schreibwaren-Zeitung kiadása, Wien I. Amint a

anyagot. A szójegyzék megkönnyíti valamely cég címének könnyű megtalálását. Papírsúlytáblázat, terjedelmes beszerzési forrás-rovat és nagyon sok nélkülözhetetlen információ teszi teljessé az értékes művet, amely 20 schillingért rendelhető meg a Tenger-Verlagnál, Wien I/1, Tuchlauben 7a. (Postfach 8).

Híres kéziratok főkatalógusa. A „Comptesrendus de l'Academie des Inscriptions et Belles-Lettres” egyik számában Seymour de Ricci, a neves bibliográfus fölveti az összes könyvtárakban levő kéziratkincsek egy nagy katalógusba való följegyzésének eszméjét. Becslése szerint az egy millióra rúgó kéziratok 20.000 oldalas kötetbe lennének katalogizálhatók.

Ahol tilos a plakát. Van egy ország, még hozzá egészen modern államalakulat, melyben mindenféle ucai plakát és reklámyomtatvány végkép tilos. Ez az ország Palesztina. Külön törvényes intézkedés van erről, amely arra hivatkozik, hogy „ez a történelmi eredetiség épségben tartására” való. Míg tehát más országokban heves harcokat vívnak a műemlékvédők a túltengő reklámok ellen, addig a szent földet végesvéig szűz területnek bélyegzik. Egyetlen kivételt a hatóságok élveznek, melyeknek a községházak, vasúti épületek stb. falain szabad hirdetniök. Hiszen ilyen módon a reklámok egész területe csupán a pár héber, arab és angol nyelvű napilapra szorítkozik s a mozireklámokra, egyebekben pedig a körlevelek és árjegyzékek szolgálják még a kereskedelmi propagandát. A nagyobb cégek eddigelé sokat hirdettek Szmírnában, de mióta onnan a görögöket elűzték, a város elvesztette tranzitkereskedelmi jellegét.

A Bertold és Stempel betűöntőde mintakönyvének címlapja. A tónus piros

hatalmas kézikönyv és címjegyzék címéből látjuk, ez a mű tartalmazza Ausztria, Csehszlovákia, Magyarország, Jugoszlávia, Lengyelország, Románia, Albánia, Bulgária, Törökország, Görögország és Olaszország volt osztrák területein levő papír-, író- és rajzeszköz, irodai gép- és irodai szükségletcikk kereskedők és készítőik, papírneműgyárak, kő- és könyvnyomdák, könyvkötők és kartonásgyárak címeit. Most, hogy az úgynevezett „Tenger” megjelent, látszik csak meg, mily hatalmas munka volt az óriási adathalmaz beszerzése és összegyűjtése. Az említett országok papír-, faanyag- és cellulózegyárainak jegyzéke egészíti ki a terjedelmes cím-

Betűtörténet

(Végző!) A kutatás mai állásán — lexikális rövidséggel összefoglalva — megállapítható, hogy a magyarországi betűhasználat olasz eredetű. Majd (Hajnal szerint) Párizsban tanult írásmestereink voltak. A reneszánsz ismét az olaszokhoz tért vissza. Első nyomdatípusaink is onnan valók:

az antikva (antico) megjelölés, előbb már kéziratokra vonatkoztatva, szintén olasz. A hitújítás csaknem kizárólag németalföldi nyomdabetűformákat vezetett be országunkba. Az ellenreformációnál viszont spanyol és francia hatások észlelhetők. A XVIII. századtól kezdve az egész világkultúra a francia ízlés felé orientálódott. A magyarok közül is pl. a budai Trattner 13 évig dolgozott Párizsban. Szinte kivétel Falka, aki a betűalkotásnál hollandus mintakönyvre támaszkodott.

Mindezek folytán nem állhat meg az a két tétel, amit eredetileg szóvá tettünk, hogy Magyarországon az elmúlt századokban technikailag „önálló magyar betűöntőde nem létesült”, stílikritikailag pedig „a német kultúrbefolyás került túlsúlyba”. Cs. P.

Szakoktatás

Szakiskolák és tanoncoktatás. A modern grafikai szakiskolák létesítése körülbelül a múlt század kilencvenes éveiben kezdődött a kontinensen. Angol példák lebegtek azoknak a pedagógusoknak szemei előtt, akik a modern irányt belevitték a fiatal grafikusok és nyomdászok nevelésébe. Addig az ideig az iparművészeti iskolákon csupán rajzolókat képeztek ki, akik legtöbbször sejtelmé sem volt a szerszámokról és gépekről. Viszont a tanoncképzés tisztán csak általános tudnivalók közlésére szorítkozott s a művészi ízlés kívánalmaival nem vetett számot. A kilencvenes évekkel a műhelyszellem tört magának utat úgy a művészképzésben, mint az ipari szakoktatásban. Főleg a túlságos specializálódás következtében vált ez szükségessé. A litográfus-tanuló nagyobb üzemekben még a könyvnyomtatást sem sajátítja el, az offsetről pedig alig van sejtelmé. A szakoktatásnak, mely ma már német ipari iskolákban mintaszerű, éppen az a célja, hogy a szakma teljes áttekintését nyújtsa és a litográfus a nyomtató- és reprodukáló-eljárások teljes végével megismerkedjék. A tanulók képzése pedig Ausztriában és Németor-

szágban mindenfelé olyan irányú, hogy ama heti két fél nap, vagy egy egész nap alatt, melyet a tanuló a szakirányú iskola műhelyeiben tölt el, egészen olyan bánásmódban s oktatásban részesüljön, mintha nem is tanonc, hanem középfokú szakiskola növendéke volna.

Művészet

Goya metszetei. Nemcsak Spanyolországban, hanem az egész világ meghatott kegyelettel üli meg a modern festészet egyik legnagyobb úttörője: Goya Y. Lucientes halálának századik évfordulóját. Világszerte kiállításokat rendeznek műveiből, a legnagyobb szabásút persze hazájában, a madridi Prado-múzeumban. Ez a nagy festőzseni a maga egyéniségével a spanyol festészet fénykorát, Velasquez, Greco és Ribera művészetét örökíti át s ugyanakkor már előfutára lesz a modern festői látásnak, a Manet, Delacroix és Daumier modernségének. Festői talentumánál nem kisebb a grafikai képessége, mely főleg rézmetszetekben, aquatintákban maradt reánk. Míg fiatalkori munkáin inkább a madridi palotákban látott Velasquezeket ültette át a rézlemez és a karcolótű vonalnyelvére, később a saját lelki élményeihez s izgatott emlékképeikhez nyúlt témáért. Így születtek meg az 1796–98-as években a látomászerű Capriches az ő groteszk álomképekkel, így az 1807–10. évek közt a spanyol guerilla-harcok véres borzalmainak lapjai, a híres „Des astres de la Guerra”. Grafikai művészetének teljességét mégis a spanyol bikaviadalok fényben és árnyékban úszó mozgalmas jelenetei, drámai lapjai adják, melyeknek 33 változatában a szilajság, az emberi s állati indulatok démoni erővel hatnak a nézőre. Mint egész művészete, úgy metszeteinek lüktető élete felett is egy nagy emberlátás és mély szociális keserűség hangulata érezhető, olyan tulajdonságok, aminőket csak a világot mélyen megértő művészek tudtak halhatatlan módon megörökíteni.

SÁRGA MÁRKÁJÚ MÄSER- LEMEZEK

Mäser közismert és nálunk is kedveltségnek örvendő alnyomat-lemezeit hosszú, fáradtságos kísérletek után ismét a régi jó, kifogástalan minőségben állítják elő. E kísérletek eredményét: az új sárga márkájú Mäser-lemezeket a szakemberek örömmel üdvözik és használják

KÉRJEN
INGYEN MINTÁT
ÉS
ÁRAJÁNLATOT

**GRAPHISCHE
FACHZENTRALE
G.M.B.H. LEIPZIG C. 1**

KOH-I-NOOR FÉMKERETES RASZTEREK

AUTOTÍPIÁK,
SZÍNES NYOMATOK,
OFFSET- ÉS MÉLYNYOMTATÁS
CÉLJÁRA 25 ÉV ÓTA
ÁLLANDÓAN

A LEGJOBBAK!

KIVÁNSÁGRA
NAGY ILLUSZTRÁLT
KATALÓGUST DIJTALANUL ÉS
PORTÓMENTESEN
KÜLDÜNK

**HERBST & JLLIG
FRANKFURT AM MAIN**

MANN

ORIGINAL

MANN

FFSET

OFFSET

1927-es
modelű egy- és
kétszint, valamint elő- és
hátnyomást egyszerre végző **offset**
gyorssajtók óránként 6000 nyomás vég-
zésére alkalmas, pontos regiszter, utólérhetetlen
minőség mellett. E jellegzetes tulajdonságai a gépet
világszerte ismertté teszik.

„Original Mann“ offset gyorssajtók

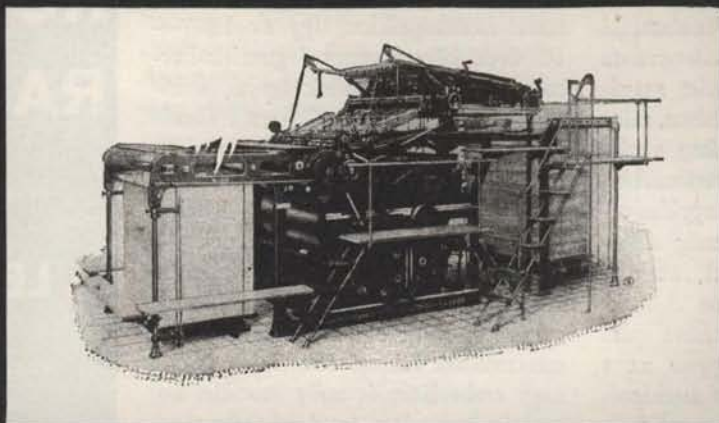
E gépek alapvető gépszerkezeti alkotó elemeinek egyedül logikus elrendezése a
kiszolgálást végtelenül megkönnyíti. Ha ön sikeresen akar versenyezni, úgy
állítson üzemébe „Original Mann“ **offset gépeket**. Kérjen még ma
ajánlatot. Kedvező feltételekről, gyors szállításról biztosítjuk.
Magyarország és Románia részére vezérképviselet:

König János okl. gépészmérnök

Budapest IX, Remete ucca 23. sz.

Telefónszám:

J. 453-58

FEVN

GEORGE MANN & CO. LTD.

4, HENRY STREET, GRAYS INN ROAD **LONDON W. C. 1**

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ

MAGYAR GRAFIKA

HAVI FOLYÓIRAT • IX. ÉVFOLYAM 5-6. SZÁM • MÁJUS-JÚNIUS

SZERKESZTI ÉS KIADJA BIRÓ MIKLÓS

A nyomdaipari továbbképzés élethű tükre

Novák László: A továbbképző szaktanfolyamok

Kassák Lajos: Útban az elementáris tipográfia felé

A kölni nemzetközi sajtókiállítás

Rasofszky Andor: Még mindig a csizmákról.

Laupál Antal: A reklám és a grafika

H. S.: A Linotype-kizáróékekről

Rasofszky Andor: Igenis, szükség van házikorrektúrára

Dr. Rabinovszky Márius: Fénykép és a könyvnyomtatás

N. E.: Magyar könyvművészeti társaság alakul

Rosner Károly: Néhány szó a dobozgyártásról

Cs. P.: Betűtörténet

Rosner: Hirdetések elhelyezése a napilapokban (Válasz)

Rovatok:

Följegyzések — Szakoktatás — Művészet — Szedés

Nyomtatás — Tömöntés — Új betűk és díszek

Technikai újítások — Könyv- és lapszemle

Kiállítási hírek — Érdekességek

Nyomdásztársadalmi élet — Fedőlapunkról és mellékleteinkről

Szerkesztői üzenetek

*

A nyomdaipari továbbképzés élethű tükre

volt az a tartalmas kiállítás, amely májusban bemutatta a lefolyt tanév eredményeit. A tükör szépet és jót mutatott és a látottakon mindenki csak meglegedését fejezte ki. Kilencéves maghintésünk nem jutott meddő talajba. Szépen fejlődő szakkultúránk bizonyítja, hogy nem dolgoztunk hiába. Mennyit kellett írunk és harsonáznunk, hogy a háború utáni idők letargiájából a szakmai érdekeltségeket fölrázzuk! A meggyőző érveknek mekkora légióját kellett fölsorakoztatnunk, amíg elismerték, hogy igenis szükség van a magyar könyvnyomtatás aláhanyatlott színvonalának emelésére! Mi húztuk meg elsőnek a vészféket, mikor megláttuk, hogy nincs a jó szakerőkben

utánpótlás és hogy a magyar szakmai élet pusztulásnak indul. Dícséret a magyar könyvnyomtatóérdekeltségeknek, hogy egészséges életösztöntől sugallva fölismerték végre a bajt és a könyvnyomtató művészet megmentésére közös munkára egyesültek. A Segélyző Egyesület anyagi áldozatkészségéből rendezett szaktanfolyamok zárultak le a májusi kiállítással. Oktatók és tanítványok főlemelőt, szépet nyújtottak. Itt csak annak a megnyugtató érzésünknek adunk kifejezést, hogy a szakmai továbbképzés jó úton van. A különböző stílusok kiforrottak és a régi, jó tipográfiai irány volt az idén az uralkodó a vázlatkészítési tanfolyamon. Természetesen egy-egy szimbolikus rajz vagy díszítő elem csak emeli a tipográfiai hatást és adott esetben helyén is van. A kizárólagos grafikai rajz azonban a művészeté és mindegyik szakoktató oda is utalta vissza. Ezzel érvényesült a régi kívánság: vissza a tipográfiához! Lehet, hogy ezt egyesek hanyatlásnak mondhatnák, pedig csak praktikusabb irányba való kanyarodás. Még néhány évvel ezelőtt aggódtunk, hogy kevés mesterszedőnk utánpótlás nélkül marad. A szaktanfolyami kiállítás eredményei eloszlatják ezt az aggodalmat. Egy-egy szakoktató több és több mesterszedőt nevel, akik viszont majdan átveszik a nevelés, oktatás munkáját is. Örök rendje ez az életnek. Mindig vetnek és mindig többet aratnak az elvetett magnál. Hogy a természetnek ez a körforgása immár a magyar szakképzés terén is érvényesül, nem kis részben a mi csendes munkánk eredménye is.

A továbbképző szaktanfolyamok

Érdekes kis kiállítás volt május hó 13-ikán a Gutenberg-Otthonban. A Nyomdaipari Továbbképző Szaktanfolyam évzárójaképpen vagy ezerháromszáz nyomtatványtervezet, ólommetset stb. került bemutatásra, jó képet adva a tanfolyami munkálkodás 1927—28-iki tanesztendéjéről. A kiállítás látogatóinak száma meghaladta a kétezret; praktikus nyomdászemberek, tanárok, művészek, kereskedők és laikusok léptek egymás nyomába, s csak úgy ömlött ajkukról az olykor kifogásoló, de legtöbbszörre elismerést, dícséretet tolmácsoló szó. Némely hallgatónak avagy tan csoportnak a munkáiról a legkülönbözőbb szakvéleményeket volt alkalmunk hallani java szakemberektől; az egyiknek erre, a másiknak arra

voltak megjegyzései; abban azonban mindenki megegyezett, hogy a tanfolyami munka eredményességének fő-fő kritériuma nem lehet más, mint a gyakorlatiasság, s hogy e követelménynek a tanfolyami munkák nagy része jól megfelelt.

Jól esett a szerteágazó véleményeket hallanunk. Éppen a véleménykülönbségek sokfélesége mutatja, hogy a nyomdászatra nem lehet egyszerűen rászabni olyanféle technikai dogmákat, amelyek más, különben igen tiszteletreméltó mesterségek-nél maguktól értetődőnének. A nyomdászat olyan — szinte beláthatatlanul — nagy terület a maga teljes kiterjedésében, amihez hasonlót egyéb foglalkozási ágaknál nem tapasztalhatunk. A hivatását helyesen fölfogó nyomdászember egyik lábá-

val a tudományokon áll, lévén a tudás szócsove, ólomtípusok szövevényén keresztül való tolmácsolója a tipográfia; másik lábát azonban a művészetek talaján kell megvetnie, mert hiszen az ő kezéből kerül ki a dekoratív szép egyik fő-fő propagáló eszköze: az a sok millió nyomtatvány. Az ízléses, szép nyomtatvány ezer meg ezer példányban, ezer és ezer helyen fejt ki esztétikai nevelőhatást; a komisz munka ugyanannyi helyen demoralizál s rontja a közízlést, tehát a tartalmától függetlenül is erkölcstelen hatású lehet. A Lajosok korában a Bastille-ba csukták, avagy pellen-gérrel s botozással fenyítették a hanyagul s maszatosan dolgozó nyomdászt; a mieink egy részének nagy szerencséje, hogy a tipográfiai rigorozi-tás e korszaka már csak a történelemé.

A kiállítás alkalmával fölhangzott sok-sok vélemény s javaslatocská már magában is bizonyítja azt, hogy a szaktanfolyamok megrendezése, a tanítási anyag megválasztása és az oktatás irányítása nem könnyű föladat. A technika és industrializmus századában uralkodóvá emelkedett munkamegosztási elv különösen a nagy üzemekben egész sereg speciális munkaköröcskét teremtett meg, s a legtöbb szedő- és nyomtató-munkás egy-egy ilyen munkaköröcskében kénytelen leélni az életét. Az egyik ember, a gépszedő, billentyűt nyomkod évtizedeken át; a másik egyes ólomtípusok millióit sorakoztatja pusztá kézzel egymás mellé; a harmadik egyebet se csinál, csak tördel, lőt-fut avagy lehúz; a negyedik újsághirdetések megszedésével tölti el életét, és így tovább. Mindenik ilyen speciális munkaköröcskében más és más tudnivalók tömegére van szüksége a tipográfusnak.

A jó, valóban hégzagpótló továbbképző tanfolyamnak tehát az ilyen speciális ismeretek s ügyességek tanításával is kell foglalkoznia, egyrészt, hogy hallgatói számára biztosabbá tegye a speciális munkaterületeken való dolgozást, másrészt pedig, hogy lehetőséget adjon az egyik munkakörből a másikba való áttérésre.

Vagyis: a továbbképző tanfolyamunknak számolnia kellett a pályánkon megnyilatkozó munkamegosztásos tendenciával is. Ez némi részben meg is történt. *Schwartz Ármin* 40 órát tevő magyar helyesírási és nyelvhelyességi előadásai például elsősorban a gépszedők meg a kompressz-szedők

legközvetlenebb szükségletét voltak hivatva kielégíteni. De voltak egyéb ilyen speciális előadások is. *Herzog Salamon* kollégánk például szintén 40 órán keresztül foglalkozott a kompressz-szedés, a táblázatos, oszlopos, árjegyzéki stb. szedési módok tárgyalásával.

E tancsoportok munkásságának eredményét a dolog természeténél fogva nem lehetett a május 13-iki kiállításon bemutatni. Ami ott kiállításra került: mind-mind a merkantilis és akcicens munkakörbe, vagyis a kommerciális grafika új és beláthatatlanul nagy jövőjű munkaágazatába tartozott.

Nagy oka van ennek. Itt van a terület, ahol a könyvnyomtatói műipar diadalmasan veheti föl a küzdelmet a diadalmasan előretörő industrializmussal. Ez az a pont, ahol a nyomdász csekély tőkével s korlátolt eszközökkel is napról-napra a legszebbet és legjobbat produkálhatja. Csak akarat és tudás kell hozzá.

A kommerciális grafika jelentősége ma már óriási arányokban nő. Az Egyesült-Államok művészeti akadémiáin ezen van a súlypont, Németországban pedig egyre-másra keletkeznek a kizáróan kisebb, főképp kereskedelmi nyomtatványok ízléses elkészítésére berendezett akcicensnyomdák. Az új tipográfiai művészet szükségessége tehát kozmikus erővel tör magának utat mindenfelé, s így tanfolyamunknak is számolni kell már a dologgal. Mert hiszen a magunk bűne volna, ha ennek az új művészetnek az irányítása idővel kicsúsznék a nyomdászember kezéből, s a betűszedő a grafikusművész és rajzoló mellett másodlagos-harmadlagos szerepet volna kénytelen betölteni.

A kiállításon résztvett tancsoportok tehát elsősorban a merkantilis és akcicensszedői kiképzés szolgálatában állottak. Így *Kun Mihály*, *Spitz Adolf* és *Wanko Vilmos* egyenként átlag 78—80 órán át dolgozott vázlatozó tancsoportjával, amelyek különböző utakon bár, de mindannyian az említett közös célra törekedtek. Hogy minő eredménnyel: a kiállítás mutatta, s az a tömérdék dícséret, amellyel e szakoktatóink munkásságát elismerték.

Ugyancsak a kommerciális grafika eljövendő mestereinek kiképzését szolgálta *Dukai Károly* ólommetsző kurzusa, a maga 81 tanóráján keresztül. Ez a technika olyan eszköz a jó akcicens-szedő

kezésben, amely túlemeli őt az anyagihiány kellemtelenségein, s hatványozza a szedő kifejezési lehetőségeit; kis nyomdában is módot ad a legszebb színes nyomtatványok előállítására. Dukai mester közismert sikereiben nagy szerepe van a technika virtuóz kezelésének.

Számszerűen összefoglalva a továbbképző tanfolyam eredményeit: nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk, hogy van tíz olyan emberünk, aki meglehetősen járatos lett a magyar helyesírás dsungel-jében, ami maga is nagy szó; harminc-negyven kolléga — köztük a győriek is — elég szép, új ösmereteket szerzett a merkantilis meg egyéb szedési módzatok terén; tizen-tizenketten jól értenek az ólommetzéshez.

Van egypár olyan hallgatónk is, aki szorgalma révén igen messzire jutott tanulmányaiban, s ha buzgóságuk a jövőben nem lankad, s azonfölül kedvező munkaviszonyok közé kerülnek: kimagasló tagjai lehetnek majdan a most oly kicsiny mesterszedői gárdának. Ehhez azonban szeretetteljes főnöki támogatásra volna szükségük.

Novák László, tanfolyamvezető

*

A hallgatók szorgalmának jutalmazására az idén is jelentős summát adtak össze a budapesti nyomdavállalatok igazgatóságai, egyes buzgó könyvnyomtatók, valamint a szaküzletek tulajdonosai. Mégpedig a következő összegeket: Grafikai Főnökegyesület 100, Első Magyar Betűöntőde Rt. 50, Légrády Testvérek nyomdája 50, Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. 50, Rigler József Ede Rt. 50, Székesfővárosi Házinyomda 50, Walter Ernő igazgató 50, Wörner J. és Társa gépgyára 50, Európa Nyomdai Rt. 40, Élet Nyomdai és Irodalmi Rt. 30, Fővárosi Nyomda Rt. 30, „Gutenberg-Ház” Geel Test-

vérek 30, Stephaneum Nyomdai és Irodalmi Rt. 30, „Graphica” Rt. 20, Wóznér Ignác igazgató 16, Hammer Vilmos igazgató 15, Löwy Salamon igazgató 15, Pápai Ernő 15, dr. Falk Zsigmond 10, Grosz és Kallós szaküzlete 10, Offenberger Miksa szaküzlete 10, „Universal” szaküzlet 10 pengőt. A Világosság ezenfölül 80 pengő ára nyomtatvánnyal járult hozzá a cél eléréséhez.

A hallgatók jutalmazására összehívott bizottság a kiállítás napján tartotta meg az ülést. Tagjai voltak: Deutsch Dávid, Löwy Salamon, Walter Ernő és a szakoktatók. A bizottság nagy elismeréssel szólott a hallgatók munkálkodásáról; különösen dícsérendőnek tartja azoknak a buzgóságát, akik minden szabad idejüket a tanulásnak szentelve, egyszerre két-két tanfolyamon is résztvettek, valamint azokat is, akik távoli vidékekről jöttek föl pusztán a szakbeli önképzés végett Budapestre. Így Tobik István, Lengyel Lajos és Kondor Árpád. Kiemeli a bizottság a hallgatók nesztorának, Sauer Salomonnak a buzgalmát, aki ötven évet meghaladott kora ellenére is két tancsoporton dolgozott ernyedetlen szorgalommal, nemes példaul szolgálva nyomdászifjúságunknak. A győri szaktársak tanfolyami tevékenységéről is dícsérettel nyilatkozott a bizottság, különösen kiemelve Visi Lajos és Stanitz József szorgalmát, valamint Stern Vidort is, aki Páparól utazott oda minden egyes vasárnapi szakelőadásra. A jutalmak szétosztását illetően a bizottság úgy határozott, hogy abban a budapesti tanfolyamok közül a gyakorlati tipografikus munkával foglalkozóknak a hallgatói közül huszonnégyen részesüljenek, mégpedig teljesen egyenlő arányban.

Az időközben még befolyt összegek hozzácsatolásával a jutalmi összegek fejenként 30 pengő és 40 fillér. A jutalmazott hallgatók: Apfel Sándor, Augenfeld József, Csókási József, Czínolter Károly, Fisch József, Greisler Imre, Herschkovits Dezső, Horváth Ferenc, Horváth János III, Jancs Ferenc, Jellinek Antal, Kondor Árpád, Kovács László, Lachmann Henrik, Lengyel Lajos, Mesinger Lajos, Paxián Péter, Pitlik József, Sauer Salamon, Szabó Dezső György, Tannenbaum Lipót, Tobik István, Urge Kálmán, Váradi István.

Útban az elementáris tipográfia felé

Ma már a tudomány eszközeivel éppenúgy, mint tapasztalati életünk alapján könnyen kimutatható, hogy a világháború nemcsak anyagiakban, hanem szellemiekben is roppant nagy károkat okozott az emberiségnek. Százévrével aratta le a katonasorba állított egyéneket és más eszközökkel és más formák között ugyancsak százezerszámsra pusztította el azokat is, akiknek sikerült magukat valamiért, vagy valahogyan a közvetlen harcvonalból kivon-

niok. Aránylag nagyon kevés azoknak a száma, akik fizikai vagy szellemi megsebesülés nélkül jutottak túl a világháború öt esztendején. S ez az általános megrázkódtatás általános változásokat kellett, hogy eredményezzen a polgári társadalom életmegnyilvánulásának minden területén. A szörnyű katonai drill után jött a szörnyű polgári káosz. És jöttek a politikai forradalmak, a gazdasági összeomlások és a szabadversenyes kereskedelem

mindent fölfalni akaró konjunktúrái. Ugy látszott a világ, hogy eljutottunk benne a fizikai egészség és szellemi kultúra végső összeomlásához. De a pesszimista látású filozófusokon túl élni akar az élet s a lehetőségeknek ma már egy új szakaszába érkezünk el. Megjelentek közöttünk a politikai agitátorok, a gazdasági organizátorok és a kereskedelem reklámcsinálói.

Ennek a cikknek a kere-
tén belül az említett há-
rom típus közül a reklám-
csinálók s az ő munkás-
ságuk elvi és gyakorlati
jelentősége érdekel ben-
nünket elsősorban.

A konjunktúrák ideje
lejárt.

Minden gondolkodó
kereskedőnek tudnia kell,
hogy újra a kvalitás
szabja meg a termelt
áru értékét és tudnia kell
azt is, hogy az áru el-
helyezésének megkönnyí-
tésére üzletébe mintegy
nélkülözhetetlen elemet,
a becsületesen elgondolt
és tudatosan kezelt rek-
lámot is be kell ál-
lítani. A becsületesen
elgondolt és tudatosan
célirányba állított reklám
hivatása, hogy a termelt
áru piacra kerülését a
fogyasztóközönség tudo-
mására hozza és a vá-
sárlóközönség bizalmát a
közvetítő-kereskedelem felé fordítsa. Nem könnyű
föladat. A konjunktúra-kereskedelem reklámmanő-
vere túlon túl visszaélt a vásárlóközönség üzleti
képzetlenségével és jóhiszeműségével s valószínű-
leg hosszú idő telik el még addig, amíg a nagy-
közönség a reklámot nem a becsapás egyik formá-
jának, hanem a kereskedelmi élet nélkülözhetetlen,
a vásárló és eladó közös ügyét szolgáló eszköznek
tudja majd fölfogni.

A kereskedő-társadalom legsürgősebb feladatai
közé tartozik, hogy a reklám fogalmát megtisztítsa

a kellemetlen mellékízektől s hogy az igazságnak
megfelelően, üzleti jóhírnevének érdekében készít-
tesse el körleveleit, prospektusait és plakátjait. A
jó kereskedőnek tudnia kell, hogy a korszerű rek-
lámnak nem a „beugrasztás” a hivatása. A jó rek-
lám nem egyszeri vásárlásra kísérli meg rászede-
ni a közönség egyes tagjait, hanem az áru kva-
litására, praktikusságára

és olcsóságára akarja föl-
hívni a nagyközönség ál-
talános figyelmét. Éppen
ezért a modern reklám
kérdésének megoldása
pszichológiai elmélyedést,
kereskedelmi moralitást
és elsőrangú szakmai kép-
zettséget kíván a reklám
előállítójától és alkalma-
zójától.

Ha statisztikát állíta-
nánk föl az utóbbi eszten-
dőkben termelt különféle
szakkönyvek és szak-
lapok mennyiségéről és
milyenségéről, a technika
és építészeti szakiroda-
lom mellett a reklám ké-
szítéséről és a reklámozás
gyakorlati módszereiről
szóló szakmunkák állaná-
nak a harmadik számcso-
portban. Ezek a mun-
kák egyszerre száz oldalát
mutatják meg ennek a
végtelenül egyszerűnek
látszó szakkérdésnek. Ma
már nemcsak a kereske-
delem képviselői, hanem az esztétikai kritikusok,
a gazdasági és tudományos élet terein mozgó szo-
ciológusok is elismerik a reklámcsinálás művészi
lehetőségeit és társadalmi szükségszerűségét. Ma
már kétségtelen, hogy a jó reklám esztétikailag
szép és társadalmi szempontból nélkülözhetetlen.
A reklámot a kereskedelem szülte meg, a kereske-
delem pedig az emberiség egyre fokozódó élet-
igényességének következménye. Természetesen, aki
ma szigorú véleményt akar mondani az átlagos
európai reklámról, az sok esetben föntartás nélkül

VERLAGSHAUS FÜR KUNST UND GESCHICHTE

FLORENZ

Eine Reisebeschreibung mit zahlreichen
gut ausgeführten Liebhaberaufnahmen
von Franz Stephan. In ausserordentlich
interessanter und frischer Form schildert
der Verfasser die überaus zahlreichen
Schönheiten dieser herrlichen Stadt. Es
ist so viel Belehrendes, Interessantes und
Erheiterndes in diesem Buch, dass jeder
es mit reichem Genuss lesen wird. Von
der Entstehung der Stadt bis zur Neuzeit
sind geschichtliche, geographische und
dichterische Beiträge zu gut gelungenen
Gesamtbildern geordnet. Herausgeber
und Verlag haben ein Werk geschaffen,
das sich einen sehr grossen Leserkreis
erobern wird und vor allen Dingen nach
Inhalt und Ausstattung als ein wertvolles
sowie wohlfeiles Geschenk gelten kann

5Mark
in Halbleder

A Wilhelm-Woellmer-féle betűöntőde betűmintakönyvéből. A
tangirozott blickfangok pirosak

kijelentheti: ez a reklám nagy részleteiben még ízléstelen s a legtöbbször még antiszociális. De ugyanezzel a kritikával illelhető a kapitalizmus szabadversenyen alapuló kereskedelme is. Ebből azonban nem a kereskedelem egyszer és mindenkorra való megtagadása, hanem annak szociálisabb alapokra helyezése kell hogy következzen.

Kétségtelen, a mai Oroszország például sokkal nagyobb kulturális és gazdasági propagandát fejt ki, mint tette ezt a cárok idejében. Ez a nagyobb egységek és kollektívebb életberendezkedések felé törekvő államalakulat nem szüntette meg a reklámot, csak kiszabadította a konjunktúrázó magánérdekek karmai közül s az eddig antiszociális erőt a közösség érdekében dolgozó propagandává formálta át. Ezáltal az orosz reklám nemcsak morális értelemben, hanem művészi jelentőségében is újjászületett. Az új orosz plakát, hasonlóan az amerikai plakáthoz, erősen eltávolodott az individuális grafikától. Az orosz reklámtervezők az elsők között voltak, akik fölismerték a reklám demonstratív jellegét és agitatív hivatását. És ebből a fölismerésből következik, hogy az orosz plakátok és tipográfiai alkotások általában egyszerűek, tárgyilagosak és gazdaságosak lettek.

Európában a német ipar és kereskedelem ismerte föl leginkább az ártértékelt reklám fogalmának korszerűségét s a reklámcsinálás művészi fejlődésének irányvonalát és megoldási módszereit. Valószínűleg a német reklámnak ez a rohamosan alakuló és tudatosan irányított fejlődése erősen összefügg a német ipari termelés hatalmas előrelendülésével, technikai fölkészültségével és racionalizálásra való törekvésével. A háborúban elbukott Németország hamarosan észrevette, hogy politikai

és gazdasági jelentőségét leggyorsabban és legbiztosabban gazdaságos termelésével és kitermelt áruinak minőség-értékével tudja visszaszerezni. Tudományos megfontolások alapján termel és ugyancsak tudományos megfontolások alapján akar piacot szerezni kitermelt áruinak. Legyőzhetetlennek látszó életösztöne és ennek az életösztönnek a tudatosítása irányítja a német reklámkészítés fejlődését is. Jó anyagból és gondosan megmunkált árujához megteremtette az elementáris reklámművészetet, aminek még végtelen a fejlődési lehetősége, de sok esetben már ma is közelebb áll a társadalmi propagandához, mint a vásárlóközönség tájékoztatására és naív jóhiszeműségére támaszkodó ügynökösködéshöz.

Könnyen ellenőrizhető, hogy Németország reklámművészetének milyen hatása van Európa kereskedelmi propagandájára s a szociológusoknak és esztétikusoknak csak úgy, mint a laikus nagyközönségnek be kell látniuk, hogy a jó reklám életünk aktív tényezője, nélkülözhetetlen közvetítő termelő és fogyasztó között s a megjelenését nem a szép, hanem a hatásos szóval értékeljük. Bárha az anyagok, amiken át lényege kifejeződik, a szubjektív művészetekhez hasonlóan a szín, hang és forma, egészében azonban még az iparművészettől is elkülönül. Nem lírai kompozíció és nem dekoratív felület. Ezért például egy jól megcsinált plakát többek között esztétikai élményt is adhat a szemlélőnek, egy festőiesen sikerült kép azonban lehetetlen, hogy az első pillanatban magunkra döbentsen bennünket, az új, a szenzációs iránti éhséget váltsa ki belőlünk. Egy képtárlat közönsége a szubjektív művészet passzív esztétizmusát élvezzi, ha azonban egy hirdetési oszlopra tekintünk, nem a plakátok egymásmellettsége, hanem egymásközi versengése dominál előttünk.

A jó reklám, legyen az optikai (plakát, röpcedula, prospektus, vagy az éjszakába kivetített fényírás), vagy akusztikai (egy sziréna sikoltása, csengő berregés) mindenkor, mint hódító, a rajtaütés tempójával lép ki a porondra s mögötte a piacra került áruk légioja következik. Nem szolgai közvetítője valami kívül levő dolognak, hanem a termelés és fogyasztás között álló demonstratív erőkomplexum.

A jó reklám fundamentális eleme a szociológia és a pszichológia.

Szedéspélda a *Graficka Revija* ezidei március-áprilisi számából

Minden hangulati nüanszírozás vagy illusztratív bőbeszédűség ellenkezik a reklám lényegével, gátlója a rögtöni hatásnak és a meggyőző szuggesztiónak. A jó reklám nem analitikus és definitív: szintetikus — az idő, a tartalom és az anyag egysége. A jó reklámnak ez az elementáris egyszerűsége és tisztasága az, ami megállít bennünket egy-egy pillanatra az ucca lármás és tarka tömkelegében; ez az, ami bevisz bennünket egy áruházba, amit pár pillanattal előbb talán hírből sem ismerünk; ez az, ami kinyitja velünk az ismeretlen író eddig ismeretlen könyvét, fölébreszt bennünket a mindennapiság egykedvűségéből, az igénytelen vakságából és sükettségéből, *a maga elementáris színeivel és dinamikus formatagozódásaival kíváncsivá és határozottá tesz bennünket.*

A reklám korunk nívójának és gazdasági vérkeringésének egyik legjellegzetesebb kifejezője. Egy nagyváros fényreklámja, a házak fölött ragyogó transzparenszek, a kirakatok, a körüli üvegoszlopok szembeugró betűi, kemény felkiáltó jelei többet és tárgyilagosabban beszélnek az idegennek minden szószátyár és reakciósan együgyű bédekernél. Egy áruház jól tipografizált prospektusa egyenes vágású, könnyen összefogható betűivel, a papírfelület sötét és világos tereosztásaival, mint nyugodt és egyszerű tárgy, minden individuális művészkedésnél igényt és bizalmat keltőbb; egy váratlanul felbőgült kürt életünk végéig emlékeztünkbe rögzíti az autótelepet, vagy mozgósínházat, ami előtt ezt az „értelem nélküli“, de megdöbbentően egyszerű és szuggesztív hangot hallottuk.

A mi korunk reklámtípusa, amit egyre inkább az elemek összhangja, a markáns egyszerűség és a technikailag könnyen előállíthatóság jellemezik, nem esztétikai célkitűzéssel, hanem a tárgyilagos erő jegyében és az emberiség fejlődésének irányvonalában halad.

*

A reklám alkalmazott művészet, a reklámművész szociális alkotó.

Ha egy kritikai pillantással föl akarjuk mérni a magyarországi reklámművészet mai állapotát és fejlődési irányvonalát, sajnos, csak kis részleteiben vethetjük össze a fentebb elmondott elméleti és gyakorlati megállapításokkal. A reklámkészítő szakemberek túlnyomó része iparművészeti fölké-

szültséggel és tisztára individuális beállítottsággal munkálkodik a szakmában és a nyomdászok, akik a reklámkészítés tipográfiai területein dolgoznak, szintén inkább művészi hajlandóságaiuk érvényrejtésére, mint a nyomdaipar tárgyilagos fejlesztésére és a szedésmunkák anyagszerű megoldására törekszenek. Hálás vagyok a „Magyar Grafika“ szerkesztőjének, mert módot adott nekem, hogy a jelen szám mellékletét saját terveimből állíthatam össze s hogy ezt az elvi és gyakorlati alapon megszerkesztett cikkemet is közreadhatom a lapban. Ebből a cikkből kitűnik reklámterveim elméleti megfontolása, kitűnik az is, hogy tudatos munkáimért vállalom a felelősséget és szívesen vállalnám értük a polémiát is, ha valaki talán hozzászólna megtervezett munkáimhoz, vagy cik kem elméleti részéhez. Bizonyára lesznek olyanok a kollégák és nyomdász szakemberek között, akik nem mindenben osztják majd a nézeteimet. De lesznek olyanok is, akik kifogásolni fogják, hogy merev választófalat állítok föl az iparművészet és reklámművészet között és lesznek olyanok, akik kifogást emelnek majd a közreadott levélpapírfejeim ellen, mint szedésminták ellen. Lesznek, akik az általam ismertetett törekvést szűkkörűnek, dogmatikusan egyvonalúnak fogják minősíteni és félni fognak a lehetőségek kellő számba nem vevésétől s a szakma általános elszürkítése, ipari ellaposítása ellen fognak tiltakozni. Ha ilyen kritikai szempontok vetődnének fel, eleve kijelenthetem, hogy azok nem a szakmai alakítás érzéséből, hanem az alkotóművészet rossz helyen és rosszul értelmezett fölfogásából fognak következni. Mert, mint mondtam már, a reklámcsinálás nem elsődlegesen művészet s a magyar tervezőknek egyik

Szedéspélda a Graficka Revija ezidei március-áprilisi számából

Szedéspélda a *Graficka Revija* ezidei március-áprilisi számából

alaphibájuk, hogy nem a megadott anyag művészi kialakítására, hanem úgy a plakátban, mint a tipográfiában képszerűségre, önmagában lezárt alkotóművészetre törekszenek. A plakátok kilencvenöt százaléka impresszionista festmény akar lenni s a szedett levélpapírfejek, üzleti kártyák ugyancsak a képszerűséget hangsúlyozzák. A legtöbb hirdetéstervező pl. nem a megadott szöveg elemen-

táris kialakítását, hanem a papírfelület bedíszítését tartja feladatának. Holott a képkalkotás kiindulási pontja és beteljesítendő célja között és a reklám kiindulási pontja és beteljesedése között végtelen a lényegbeli különbözőség. A kép akkor tökéletes, ha önmagában lezárt, megbonthatatlan egységet ad, ezzel szemben a plakát akkor áll legközelebb a tökéleteshez, ha a legaktívabb erővel és legszuggesztívebb formákban tud szolgálatába állni egy jelen nem lévő tárgy érvényesülésének, ha megszületésével nem saját esztétikai különösségét, hanem az általa kihirdetett árucikk jóságát, olcsóságát és föltétlen szükségességét tudja bizonyítani.

A magam részéről ennek a cikknek a keretében nem kívánok többet, részletezőbben foglalkozni ezzel a kérdéssel. Nagy vonalaiban jellemeztem a reklámkészítésről vallott nézeteimet és néhány problematikus szempont fölemlítésével némi alkalmat is szolgáltattam a téma behatóbb megvitatására. Ha akad hozzászóló, a magam részéről is szívesen vállalom bizonyos részletek behatóbb és szakszerűbb megbeszélését.

Kassák Lajos

A kölni nemzetközi sajtókiállítás

Az egész művelt világon egyetlen vágyban találkoznak a könyvnyomtatás művelői most: elzarándokolni Kölnbe, hogy szemtanui lehessenek annak a hatalmas mozgásnak, annak az ezerszínű, élénk életnek, amelyet az első nemzetközi sajtókiállítás a sajtó iránt érdeklődők elé tár. A méreteiben páratlan, a kulturális értékében megbecsülhetetlen kiállítás nálunk, Magyarországon is megmozgatta nemcsak a sokszorosítási technika fejlődése iránt érdeklődő szakembereket, hanem a hatóságokat is.

A legnagyobb elismerés hangján kell megemlékeznünk a fővárosi ipari és községi hatóságok meleg érdeklődéséről is. A magyar kormány sem elégedett meg azzal, hogy Magyarország (egy szép kiállítási csoport útján) hivatalosan vesz részt a Pressán, hanem módot nyújt arra is — igaz, hogy nagyon szerény számban —, hogy magyar nyomdai munkások, akik egyébként nem tehetnék, tanulmányozhassák az egész kultúrvilág nyomdatechnikai haladását és sajtóviszonyait. A

székesfőváros tanácsa készséggel adott helyt munkásrésztől jött ama kérdésnek, hogy munkások részére utazási segínyt nyújtson. A Főnk-egyesület közbenjárásának is van része az anyagi támogatás kieszközlésében. Úgyhogy mire e sorok napvilágot látnak, már egy lelkes kis csapat a határon túl van, hogy a nemzetközi sajtókiállításon tapasztaltakat, látottakat azután továbbadják, terjesszék és a mi viszonyainkhoz alkalmazva az ifjabb nemzedékben tovább plántálják és fejlesszék.

*

A *Magyar Grafika* legutóbbi számában röviden ismertetett „Pressa” tudvalevően május hó 12-én, szombaton délelőtt ünnepies keretekben megnyílt. A megnyitáson a német sokszorosítóiparral kapcsolatban levő érdekeltségeken kívül rengeteg sok bel- és külföldi vendég is jelen volt. Azután ott voltak 43 kiállító állam képviselői, köztük — mint utóbbi számunkban már jelentettük — Magyarország hivatalos képviselőjén kívül a

magyar nyomdaipar képviselői is. Noha majdnem két esztendőn keresztül folytak az előkészítő munkálatok, az óriási kiállítási terület rendezése, a pavillonok építése, a kiállítás megnyitásakor mégis még sok befejezetlen pavillon, rendezetlen út, ácsolás-kopácsolás, sürgés-forgás, áruk szállítása, kiállítási csarnokok sietős elrendezése árulta el, hogy a megnyitást illetően a kiállítás rendezői kissé elszámították magukat. A magyar kiállítási csoport már készen várta a kiállítás megnyitását. Ez egyedül az éjjelét is nappallá tevő néhány fáradhatatlan, lelkes szakférfiúnak köszönhető, akik mindent elkövettek, hogy a magyar nyomdaipar az öt méltán megillető megbecsülésben részesüljön.

*

Adenauer dr., Köln város főpolgármestere, aki egyébként a hatalmas kiállítás egyik kezdeményezője és rendezője is, nyitotta meg a „Messiás”-oratórium „Hallelujá”-nak elhangzása után keletkezett emelkedett hangulatban a kiállítást. Beszéde oly nagy hatással volt a hallgatókra, hogy néhány érdekesebb részletet érdemesnek tartunk kiragadni belőle:

„Öszinte, szívből jövő örömmel üdvözlöm önöket a nemzetközi sajtókiállítás nevében. Sok nehéz nap fáradságos munkájának eredményét adjuk ma át a nyilvánosságnak. Csaknem két éve, hogy közreműködésért és támogatásért fordultunk mindazokhoz, akik Gutenberg közelebbi vagy távolabbi követőihez tartoznak. Fölhívásunk ezeken a helyeken sehol sem talált süket fülekre és sehol nem maradt válasz nélkül a hívó szó, hanem mindenütt erőteljes visszhangra talált.

A legbensőbb hálával emlékezem meg ebben az órában a sok okos fejről és a sok szorgalmas kézről, amely ezen a nagy művön közreműködött. Joggal érezhetik át tulajdonosaik az ember legjobb és legnemesebb érzését: az öröm és megelégedettség érzését.

Ennek a kiállításnak a tárgya: *a szóba és képbe foglalt és sokszorosított gondolat világa.* A szóba foglalt gondolat a leghatalmasabb, legerősebb és legátfogóbb manifesztációja az emberi szellemnek. Olyan ezerféle ez a szellem, mint az emberi tevékenység általában. Az emberi szó története: története az emberiségnek, kultúrájának, vallásának, erkölcsének, harcainak, forradalmi-

Prospektus-oldal. A tangirozott rész piros

nak és előretörékvésének. Az emberi szó fejlődése és története, sokoldalúsága, elhatározó befolyása a művelődésre és történelemre, az emberiség hanyatlására és emelkedésére, az a hatalom, amelyet a szó ujság formájában gyakorol, amikor a technika fejlődése a szó elterjedését és sokszorosítását éppen napjainkban olyan hallatlanul megkönnyíti: ezt bemutatni a célja ennek a kiállításnak.”

Miután üdvözli a jelenlevő hatóságokat, a külföldi diplomáciai kart, a 43 állam és a Népszövetség képviselőit, így fejezi be a főpolgármester nagyhatású beszédét:

„Ez a kiállítás nemzetközi volta révén kitágítja majd a látókört az egész emberiség kultúrájának közös alapja, a nemzetek fölötti együttműködés lehetőségei, sőt szükségei részére is.

Vajha ez a kiállítás megerősítené az emberi közösség meggyőződését az emberi kultúra legmagasztosabb és leglényegesebb alapelvei iránt, ápolná egy nagy, jóban és rosszban egymással összefonódó népcsaládban az összetartozás érzését. Legyen ez a kiállítás a béke szerszáma!”

Beszéltek még dr. Esch, a kiállítás ügyvezető elnöke, Braun porosz miniszterelnök és többen.

A kiállításról magáról ezúttal nem írunk ismeretést, mert reméljük, hogy lapunk legközelebb megjelenendő számában személyes tapasztalatok és tanulmányok alapján részletes és a Magyar Grafika olvasói minden rétegének érdeklődését kielégítő tudósítást kezdhünk majd meg.

A reklám eredete és a grafika

A reklám kifejezés a bőségnek és hiánynak következtében előállott felesleg és szükség, kínálat és kereslet fogalmát nyilvánító eszközöknek vagy módoknak új meghatározása. Ezért csak a meghatározás új, mert a kínálat és kereslet egyidős az emberrel, vagyis a produktív munka és más egyéb körülmények következtében előállott feles-

TYPO GRAPHISCHE MIT TEILUNGEN HEFT 6

ZEITSCHRIFT DES
BILDUNGS
VERBANDES
DER
DEUTSCHEN
BUCHDRUCKER
25. JAHRGANG
BERLIN
JUNI 1928

A Typographische Mitteilungen júniusi számának címlapja

legnek és hiánynak a fogalma fennáll az ó- és középkorban éppen úgy, mint az újkorban, ami törvényszerűleg maga után vonja azt, hogy mindig voltak emberek, akiknek valamiből feleslegük volt és akik valaminek a hiányát érezték. Ennek következtében jött létre a csere-bere, ami egyenértékű az adás-vevéssel, amiből önként következik, hogy ebben a fogalomban rejlő mindkét szükség nyilvánításának a régebbi időkben szintén megvoltak a maga módjai és eszközei. Hogy milyenek, arra nézve biztos adatokkal nem rendelkezünk, de fogalmat alkothatunk magunknak erről akkor, ha látjuk, hogy még ma is milyen egy-

szerű eszközökkel és módokkal hívják fel az emberek egymás figyelmét úgy a feleslegből, mint a hiányból eredő ügyleteknek a lebonyolítására. Annyi azonban bizonyos, hogy például a kínálatnak ez a legősibb módja az volt, ami legtöbbször ma is, hogy tudniillik a felesleges árút az illető nyilvános helyen, úgymint a piactéren, az üzlet előtt, később pedig az üzlet kirakatában láthatóvá tette. De az egyes helyeken olyan módon is megnyilvánult ennek a szüksége, hogy akinek bizonyos cikkből feleslege volt, az maga elé aggatta azt és ilyen feltűnően járt-kelt az emberek között, olyan helyen tartózkodott, ahol ennek a bizonyos cikknek adás-vevése, illetve kicserélése lebonyolódott. Ez a szokás különben még napjainkban is dívik. Figyeljük meg például az egyes vidékekről bejáró úgynevezett vándor-kézműipari termelőket, mint viszik karjukon a szőnyeget, díspárnát, csipkét, játékszereket és egyéb aprócseprő szükségleti cikkeket és meg fogunk róla győződni, hogy ez is egyik módja a figyelemkeltésnek, mert az olyan emberek figyelmét igyekeznek vele felhívni, akik ebből a bizonyos cikkből hiányt szenvednek. De meg fogunk győződni arról is, hogy a kínálatnak ezt az ősi módját semmi néven nevezendő esemény és átalakulás nem volt képes eddig megváltoztatni vagy megszüntetni. Ehhez a figyelemfelkeltési módhoz tartozik még az üzletek bejáratánál kiaggatott vagy egy rúdra akasztott és kidugott áru, amely szintén világosan hirdeti, hogy aki alsó- vagy felsőruha- vagy más egyéb szükségletét ki akarja egészíteni, az oda térhet. Ez is egy nagyon régi és nagyon egyszerű hirdetési mód, de napjainkban csak a régibb kereskedők alkalmazzák.

Ki ne ösmerné továbbá az útszéli és külvárosi csárdák és vendéglők ajtaja fölé akasztott hosszú gyaluforgácsot? Szintén a figyelemkeltésnek egyik tipikus módja, amely az egyszerűsége mellett feltétlenül eredeti is, tekintet nélkül arra, hogy a csomó gyaluforgácsot bárki vonatkozásba tudná hozni a vendéglők hivatásával vagy a vendéglőben talált áruval.

Az egyes kereskedők és vendéglősök üzleteiket

úgy a multban, mint a jelenben, egyes személyekkel és tárgyakkal is vonatkozásba hozták és hozták, hogy azokat ezzel is megkülönböztessék a többiektől. Ilyen és az ezekhez hasonló hirdetési, vagyis reklámozási módok mind tradicionálisak, mert a bizonyos mértékű naívságuk mellett többnyire egy-egy igaz történetet foglalnak magukban, amely azon a helyen valamikor megtörtént. Ezeknek a történeteknek az ösmerete azután hosszú időn keresztül odavonzza a vevőközönséget, a vendéglőbe pedig az idejüket eltöltő embereket.

Van a figyelemkeltésnek még több ilyen módja, amelyeknek eredetét vissza lehet vezetni a legrégebbi multba és amelyen az idő haladása nem tudott lényegesebb változtatást eszközölni azért, mert esztétikailag olyan mélyen fekvők, hogy azok nemzedékről nemzedékre átöröklődtek. A nagyobb szerep természetesen itt is elsősorban a feleslegről eredő kínálatra esik, így ez a hangsúlyosabb, a feltűnőbb. Ilyen feltűnő kínálati mód a kikiáltás, a bizonyos cikkek hangos kínálata. Ez a mód különben már nagyon elcsépett, ezért az idő haladása következtében csak ritkább esetekben fordul elő és akkor is csak a nagyobb gyűlések alkalmával. A hangos figyelemkeltésnek azonban vannak olyan válfajai is, amelyek a közszolgálatában állanak és amelyek abba a korba vezethetők vissza, amikor az emberek legnagyobb része előtt ismeretlen volt az írás és olvasás fogalma. Az egyes népeknél például ősi szokás volt, — az egyeseknél pedig még ma is az, különösen a kisebb helységeiben —, hogy a hatósági közegek a közt érdeklő minden egyes dolgot, tudnivalót, tájékoztatást úgy eszközölték, hogy annak a bizonyos községnek több és főbb pontjain trombitaszóval összehívták a lakosságot és élőszóval adták tudtára a lakosoknak a reája vonatkozó dolgokat. Ugyanezt a módot használták fel arra is, hogy a helységnek a lakosai, a hivatalos közegnek bejelentik a fölöslegüket és keresletüket, aki azután ugyanolyan módon összehívattja a lakosságot és tudtára adja neki azt.

A trombita mellett a dobnak is megvolt és megvan a nagy szerepe a figyelemkeltési módok közt. Valójában ugyanazt a célt szolgálja, amit a trombita, de benyomásában mégis más, mert kiérzik belőle, hogy más népektől származik, mint ahogy mások is alkalmazzák. Mindenesetre ezek és az

ezekhez hasonló figyelemfelkeltési módok, mint hirdetési eszközök, az egyszerűségük mellett a legnagyobb tiszteletben részesülnek, mert föltétlenül patriarkálisak s mint ilyenekre úgy tekintünk, mint őseink szokásaira, melyeket örökségül hagytak reánk, hogy összehasonlítsuk az akkori lassan mozgó életet a mai forrongó élettel. Erről az oldaláról bírálhatjuk csak ezeket és mint nép-

ČASOPIS ZA POUKU I PROMICANJE GRAFIČKOG RADA

GRAFIČKA REVIJA

GODINA VI. MART - APRIL 1928. IZDAJE BGRJ U ZAGREBU

A Grafička Revija, a jugoszláv szakfolyóirat ezidei március-áprilisi számának címlapja. A monogram piros, a többi fekete

szokást annál is inkább, mert egyes esetek alkalmával sokkal gyakrabban lehetett vele eredményt elérni, mint ma bármilyen módon. Éppen ezért a kisebb helységeiben ma is gyakorolják, amit a legtöbb városi ember naívnak tart és mosollyal fogad. Kisebb helyeken természetes továbbá az a hirdetési mód is, amikor egy község népe a jól végzett heti munka után összegyűlekezik a községházán, ahol egy hivatalos közeg közhírré teszi, hogy kinek van valami kínálata vagy kereslete, esetleg a sürgősebb hivatalos tudnivalókat is akkor teszik közhírré. Ez szintén kellemes benyomást gyakoroló patriarkális szokás, mert a

folytonos robot után ez a hely az, ahol az ismerősök összetalálkoznak, ezenkívül pedig az ügyesbajos dolgaikat elintézik.

Az írás és olvasás fogalmának szélesebb körben való elterjedésénél és a XV. század közepe felé a könyvnyomtatás feltalálásával az ipari és kereskedelmi életnek a fejlődése is gyorsabb ütemben kezdett haladni s ezzel a gyorsabb fejlődési folyamattal a kínálatnak és a keresletnek a megnyilvánulása is új utakra terelődött. Így vált az írás ezeknek az új hirdetési módoknak eszközévé, mert a szellemi megnyilvánulás nagy mértékig a betűn, illetve az írás és olvasás fogalmán keresztül kezdett történni, amit eleinte a könyvnyomtatás a maga sokszorosítási eszközeivel a lehető legszé-

A Wilhelm Woellmer-féle betűöntőde betűmintakönyvéből

leőbb körben terjesztett. Ezért szilárdult meg a betű helyzete az elképzelhető legprimitívebb hirdetési módok megnyilvánulása után a későbbi cégtáblák kezdetleges falécén keresztül, hogy az elektrotechnika óriási fejlődése közepette is megtartsa vezető szerepét és a mesterséges fény, mint a modern és leleményes reklám egyik és szinte nélkülözhetetlen eszköze, melyet szinte végnélküli variációkban tudnak felhasználni és alkalmazni, rajta keresztül érvényesüljön. A reklámozás terén tehát a betű, vagyis az írás és olvasás fogalma az, mely a vezető szerepet elfoglalja s bennünket, nyomdászokat az érdekel legelsősorban, hogy vele a grafikai iparok útján mily eredmények érhetők el.

A reklám fogalmának a pszichológiai rész, vagyis a lelki benyomás az alapja. Ha az olyan, hogy az emberek általánosságának vagy legalább túlnyomó nagy részének a lelkivilágával egyezik, azokban kellemes és maradandó nyomot hagy, akkor föltétlenül azt a hatást fogja elérni, amit várunk tőle. Ez minden néven nevezendő reklámra vonatkozik, így tehát a grafikai iparok útján készülő egyszerűbb reklámokra is. Azért mondjuk, hogy az egyszerűbb reklámokra is, mert úgy a

könyvnyomdai, mint más grafikai iparok útján oly reklám készül, amely kizárólag a nagy általánosságra, vagyis a legszélesebb rétegek lelkivilágára van építve, mivel a cél az, hogy azt bárki könnyen megértse és átérezze. Ebből a szempontból az ilyen reklámnál nem célszerű elvontabb dolgokat belekapcsolni, mert ezzel megnehezítjük a célnak elérését. Ezeknél a leghelyesebb, ha a rendelkezésünkre álló mindennapi eszközöknek a felhasználásával, vagyis a betűk különböző fokozataival és egyszerű díszek esetleges alkalmazásával, amihez egy-két szín is csatlakozhatik, igyekszünk a feladatunkat megoldani, hogy a szellemi tartalom teljesen összhangban legyen a betűk és díszek beszédével. Ez azért is szükséges, mert az ilyen egyszerű reklámok óráról-órára készülnek, tehát fizikailag sem vállalkozhatunk olyan feladatoknak a megoldására, amelyeket a megrendelő által meghatározott időn belül nem vagyunk képesek megoldani. Ezeknél az egyszerű reklámoknál tehát a tipográfiai szabályoknak a figyelembe vételével a szöveget úgy csoportosítjuk, hogy a rendelkezésünkre álló üres tért a legszebben el tudjuk osztani. Ez vonatkozik úgy a napilapok mindennapi hirdetéseire, mint az egyszerű röpcédulákra és a sürgősen készülő plakátokra, továbbá mindennemű olyan sürgős nyomdai termékre, amelynek az a célja, hogy a szellemi felvilágosítás a maga közönsége számára rajta keresztül történjen, esetleg meg is örökítse azt. E mellett természetesen az ilyen egyszerű reklámok is lehetnek leleményesek, azonban ez a leleményesség a szöveg tartalmával, jobban mondva a cél az eszközzel kell, hogy teljes összhangban legyen, hogy semmi néven nevezendő ellentétes érzés ne támadjon az emberekben. Nem olyan könnyű és nem olyan egyszerű dolog ez, mint ahogy az első pillanatban látszik, annál is inkább, mert a reklám ma már művészi és tudományos tartalommal is bírhat s mint ilyen, a modern ipari és kereskedelmi életben olyan fontos tényezővé vált, hogy különösen a könyvnyomdai és más grafikai iparok útján készülő művészi reklám szinte nélkülözhetetlen, mert az adás-vétel fogalmának a megnyilvánulása ezen keresztül történik. Így, dacára annak, hogy minden néven nevezendő reklámnak a pszichológiai része az alapja, mégis több részre kell osztani a könyvnyomdai és más

grafikai iparok útján készülő reklámot és aszerint, hogy milyen célt szolgál és hogy milyen környezetnek szól az. Ezért kell tehát itten, ennél a pontnál elválasztani az egyszerű, hétköznapi, de leleményes reklámot attól a modern művészi reklámtól, amely grafika gyűjtőnév alatt ismeretes kifejezésnek az egyik részét képezi és amelyik mint a művészetek egyik ága, a legszorosabb összeköttetésben van a könyvnyomdai és az összes grafikai műiparokkal.

Ennek a művészi, az isteni megihlettség folytán létrejövő reklámnak ma már nagy jelentősége és még nagyobb jövője van, mert az emberek a kultúra folytonos haladásának következtében napról-napra jobban felismerik a benne rejlő nagy szellemi erőt, mely arra van hivatva, hogy valamilyen hasznos, kulturális ipari vagy kereskedelmi cikknek, vagy a közt szolgáló intézménynek, esetleg kereskedésnek a létezését és célját a köztudatba átvigye s ezzel mintegy megalapozza a jövőjét is, feltéve természetesen, hogy ezen művészi reklámmal hirdetett cikk vagy intézmény, esetleg kereskedés tényleg megfelel a művészi reklám folytán vele szemben felállított követelményeknek. A művészi reklám tehát csak ott éri el a célját, ahol a tartalom megfelel a művészi megoldásnak, nem félrevezetésen alapszik, hanem csakugyan megfelel a várakozásnak és az érdeklődő úgy lelkileg, mint anyagilag teljes kielégülést nyer és csalódást nem szenved. Ez pedig csak abban az esetben lehetséges, ha a megihlettség, a művészet meleg lehellete, az a fönséges érzés, ami az ilyen művészi alkotásból árad, összhangban van azzal, amit tapasztalunk. Ezért kell a reklámok között disztíngválni, mert az a környezet, amelyiknek az a bizonyos reklám szól, habár szűkebb körű, de annál tisztábban látó és megértő. Különben a grafikus egy művészi reklám megalkotásához csak abban az esetben fog hozzá, ha meggyőződik, hogy az, aminek a publikálását meg kell oldania, milyen célt szolgál: meglévőről van-e szó, vagy az a hivatása, hogy illúziót keltsen. Ez mind fontos, mert a grafikusnak csak abban az esetben áll módjában lelkivilágának megfizethetetlen kincseit papírra vagy más anyagra vetni, ha látja, hogy lelkének érzésvilága nem jön semmivel ellentétbe. Vagyis fönséges és gyönyörködtetést fakasztó érzések egy grafikus lelkéből csak úgy fakadhat-

nak, ha megismeri a valót, a célt, mert csak ennek megfelelőleg alkothat. Mi következik ebből? Ebből az következik, hogy itt ismét el kell választani a grafikus lelkivilágának szabad szárnyalásán és költőiességén, továbbá a tudományán alapuló művészi reklámot a *kötött*, vagyis a meglévő dolgokhoz alkalmazkodó és ábrázoló tartalommal bíró reklámtól. Ne képzelje azonban senki, hogy itt most már szolgálai utánzásról van szó. Ó, nem. A grafikus felfogásának és látásának itt is teljesen szabad útja van és legfeljebb arról lehet szó, hogy ragaszkodnia kell egy meglévő tárgyhoz, de a többi attól függ, hogy az illető grafikus azt a bizonyos adott tárgyat hogy látja és az ő művészi felfogásával hogy oldja meg, ami úgy az elhelyezésre, valamint az adott tárgynak ábrázolá-

BEZIRK GÖRLITZ
VERBAND DER DEUTSCHEN BUCHDRUCKER
BEZIRKSVERBAND: PAUL KNOW, GÖRLITZ, PRAGER STRASSE 49, III. a. BEZIRKSTREITEN
HAZ. 211122, GÖRLITZ, SOMMERSTRASSE 3, II. a. POSTKASSEKONTO: AMT ARBEITEN 31444

Első díjat nyert levélfej a Typographische Mitteilungen ezidei júniusi számából. Kék és fekete nyomás.

sára vonatkozik. Meg kell azonban vallani, hogy a mai modern ipari és kereskedelmi életben ennek az utóbbi, az úgynevezett kötött művészi reklámnak van meg a szilárd alapja és a bizonyos mértékű kötöttségek dacára, a grafikus a kicsapongásig tobzódhat a művészi megoldásokban. De nem is panaszkodhatunk ebben a tekintetben, mert ha megfigyeljük a könyvnyomdai és más grafikai iparok útján készülő művészi reklámokat, akkor látni fogjuk, hogy milyen bő alkalmunk van azoknak szellemi, művészi és tudományos tartalmukban gyönyörködni. Meg fogunk róla győződni, hogy egy ilyen művészi megoldású plakáton, körlevélen vagy cégkártyán látható pár vonásból vagy foltból és szóból esetleg egy egész szép monstrumot ismerhetünk meg, vagy egy elterjedt cikknek következtében széjjelágazó vállalatnak méreteiről alkothatunk magunknak fogalmat.

Természetesen mint a többi művészeteknek, úgy a könyvnyomdai és más grafikai iparok útján készülő művészi reklámnak is megvan a maga korabeli stílusa. A meglátások itt is aszerint változnak s csak nagyritkán találkozunk egy-egy olyan óriással, aki az ő egyéni meglátásával az

egész művészi reklámnak egy új utat tud megszabni és arra irányítani, mindaddig, amíg vannak olyanok, akik a lelkirokontság révén az irányítást átveszik. Így a jelen pillanatban, összevéve, a könyvnyomdai és más grafikai iparok útján készülő mai modern művészi reklámnak három csoportját különböztetjük meg, úgymint: az olyan művészi reklámot, amely a grafikus művész lelkének szabad szárnyalásán, költőiességén és tudományos tartalmán épül fel, így teljesen szabad keze van annak megalkotásánál, általában véve pedig a „művészi reklám” címet viseli. A második csoportba tartozik az úgynevezett szimbolikus művészi reklám, amely legtöbbször testületek által rendezendő alkalmakkor érvényesül és nem jelent mást, mint hogy egy bizonyos testület egy dolgot szimbólumként választ, amelyet a grafikusnak azon a művészi plakáton meg kell oldania. A harmadik csoportba tartozik az úgynevezett kötött művészi reklám, vagyis az, amelyen egy bizonyos adott tárgy kell, hogy érvényesüljön, vagyis egy olyan egész cikk, vagy egy cikknek olyan fontos

része, amelyből könnyű egy egészet fölismerni, vagyis amely egy egész fogalmat alkot és ezáltal az illető vállalat vagy gyár hivatását bizonyítja.

Amilyen fontos az ipari és kereskedelmi berendezkedésben az, hogy az általunk gyártott vagy rajtunk keresztül közvetített ipari vagy kereskedelmi cikket, továbbá testületet vagy vállalatot föltétlenül csak művészi reklám útján hirdessünk, annál is inkább, mert ebben a tekintetben az előbbre haladottabb népek az egész kultúránkat eszerint ítélik meg, így ebből kifolyólag éppen olyan fontos, hogy ettől a reklámtól leghatározottabban elhatároljuk azt a reklámot, amely grafikai szempontból nem éri el a megkívánt színvonalat, sem pedig tipográfiai, vagyis a könyvnyomdai anyagokkal készült reklámnak a mértékét sem üti meg, mivel a könyvnyomdász rendelkezésére álló művészi eszközökkel elért eredményt meg sem közelíti, hanem kizárólag a bizonyos mértékű rajztudás érvényesül azokon, legtöbbször olyan módon, hogy az a kultúrának határozottan a legnagyobb hátrányára van. Ezt azért tartjuk fontosnak megjegyezni, mert különösen napjainkban kezd az a minden értéket nélkülöző reklám elterjedni, amikor a gazdasági kérdések napról-napra jobban kezdenek mindenfelől kerekedni és ennek következtében az elanyagiasodás lesz úrrá mindenfelől, tekintet nélkül arra, hogy ez az elanyagiasodás úgy lelki, mint morális és gazdasági tekintetben milyen nagy pusztítást vihet véghez, amely semmiesetre sem áll arányban azzal a csekély anyagi különbözettel, amelyet egy igazi művészi megoldású alkotás megkövetelt volna.

Mondottuk, hogy a művészi reklámnak is megvan a maga korabeli stílusa, amely nemcsak a folytonos szellemi metamorfózis következtében jön létre, hanem amelyet az ugyanebből fakadó technikai átalakulások, adottságok és lehetőségek is megszabnak, mert a grafikai, eltérőleg a képzőművészettől, a legszorosabb kontaktusban van a technikával; de nem a saját maga által, jobban mondva a művészi megoldásban befoglaló technikával, hanem a grafikai alkotásokkal szemben, a mennyiség tekintetében felállított és ennek következtében létrejövő géptechnikával, illetve a rajta kívül teljesen különálló egy, esetleg több személlyel, amely tulajdonképpen ezt a technikát végzi. Ez a technika ma, tekintetbe véve a kü-

HERAUSGEBER:
WIENER GRAPHISCHE
GESELLSCHAFT
30. JAHRGANG. 1928
HEFT 2

**GRAPHISCHE
REVUE**

EINE ZEITSCHRIFT
FÜR DAS BUCHGEWERBE

GRAZER SONDERHEFT
ANLÄSSLICH DES ACHTZIG-
JÄHRIGEN BESTANDES DER
ORGANISATION DER BUCH-
DRUCKER IN STEIERMARK

A Graphische Revue ezidei 2. gráci különszámának címlapja

az egészségre is a legártalmasabb, ami különösen azokra az üzemekre vonatkozik, ahol hiányoznak az erre való technikai berendezkedések.

A különböző alapnyomatoknak kiválasztásánál különösen a linoleumnál kell nagy elővigyázattal lenni a grafikusnak és lehetőleg ahhoz kell ragaszkodnia, hogy csak az erre a célra készült anyagot vegye igénybe. Linoleumlemezekről való nyomtatásnál pedig kerüljük a kemény papirosokat, úgyszintén az ólomlemez kivételével a többi lemezeknél is.

A modern művészi reklám nagy lehetőségeket nyújt a grafikus számára a könyvnyomdai úton készült kisebb példányszámú és nagyméretű linoleumba vésett plakátnál is, mert a mai idők plakátstílusa különösen alkalmas ennek az anyagnak az igénybevételére, mivel a téma nagyobb felületekben és foltokban oldható meg. A linoleum és linolit, meg az ehhez hasonló anyagok törekenyek s ezen tulajdonságuknál fogva apró és vékony részleteknek a kidolgozására nem alkalmasak. Úgyszintén nem alkalmas ezeknél az anyagoknál a faalátét sem, mert a fa az egyenetlenségével nagyban hozzájárul a linoleum kitöredezéséhez és gyors kopásához. Ezek szerint linoleumról való nyomtatás alkalmával föltétlenül csak vasalátétet alkalmazzunk, amelyet először benzinnel zsírtalanítunk és azután búzacsirízzel bekenjük, mire egy vékonyabb papirost ragasztunk. Ha a vékonyabb kis papiros megszáradt, akkor a linoleum aljáról a festéket levakarjuk, a vasalátétten megszáradt vékony ívet ismét bekenjük búzacsirízzel, amire végül a linoleumot rátesszük és leprésseljük. Mindenféle átnyomás csak a nyomóhengerről történjen, mert a regiszter szempontjából így nagyon sok időt takarítunk meg. A nyomóhengeren nem muszáj föltétlenül gumiborítást alkalmazni, mert a vasalátétre ragasztott linoleum a középkevény borításnál az első nyomás után minden egyengetés nélkül tökéletes levonatot eredményez, föltéve természetesen, hogy a nyomóhengeren nincsenek külső elváltozások. De ha módunkban van gumiborítást igénybe venni, akkor a lehelletszerű nyomás szempontjából az még jobb, mert ezzel nemcsak a hengereknek a tartósságát biztosítjuk, hanem a festék szép és egyenletes fekvését is előmozdítjuk.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a

betűöntődei anyagokkal is abszolút művészi értékű reklámokat tudunk alkotni, hiszen ma már európai nevű grafikusok közreműködésével dicsekedhet a legtöbb betűöntőde, akiknek alkotásaihoz kétség nem férhet.

A sokszorosítási eljárások keletkezésének sorrendjét betartva, a mélynyomás az, amely ma már nemcsak a réz- és acélmetszet, továbbá a rézkarc után készült műlapok alkotásainál jön számításba, hanem kizárólag a mechanikai úton készült lemezek és ezzel egybekötött mélynyomógyorssajtók és rotációs gépek is megadják azt a lehetőséget, hogy a művészi reklám terén ez is komolyabban számba jöhessen, habár egyelőre csak egyszínű nyomatokról is van szó. Nagy teret foglalhat el itten különösen a fotomechanikai cikkekkel szoros összeköttetésben lévő dolgoknak a reklamizálásánál, azonban itt van a grafikusoknak a legkisebb tere, mert még a könyvnyomdász is háttérbe szorul ennél az alapelvű sokszorosítási eljárásnál.

A magas- és mélynyomtatás alapelvén nyugvó grafikai iparok mellett utolsónak hagytuk ezeknek az iparoknak legifjabb óriását, amely a művészi reklám terén kétségbevonhatatlanul uralja a helyzetet, mivel a grafikusnak itt van a legtöbb alkalma ahhoz, hogy elgondolását, felfogását a technikával és anyaggal teljesen összhangba hozza anélkül, hogy rajta kívül álló abba az alkotásba belefogjon és esetleg idegen, lelki benyomásokat plántáljon abba. Ez azonban nem áll a síknyomtatás általánosságára, hanem kizárólag az egyszerű könyomástól a kromolitográfián keresztül a fotolitográfiáig, ahol a grafikus saját maga rajzolja a köré lelkének benyomásait. Ezzel természetesen nem az van mondva, hogy például a fotolitográfiájával vagy az offsetnyomtatás útján készülő reklámoknak ezek a technikák teljesen megváltoztatják a grafikus alkotásait, hanem kizárólag az, hogy az egyiknél teljesen érvényre jut a művészi jelleg, a másiknál azonban ezt a művészi jelleget nagyban befolyásolja a grafikuson kívül álló személyek, de legfőbbképpen a fotomechanika igénybevétele, amely a technikai kérdéseket még jobban feltornyosítja és ezáltal a grafikusnak sem enged teljesen szabad mozgást, így kénytelen belenyugodni abba, hogy alkotása nem az, ami eredetiben.

ÓMOZI

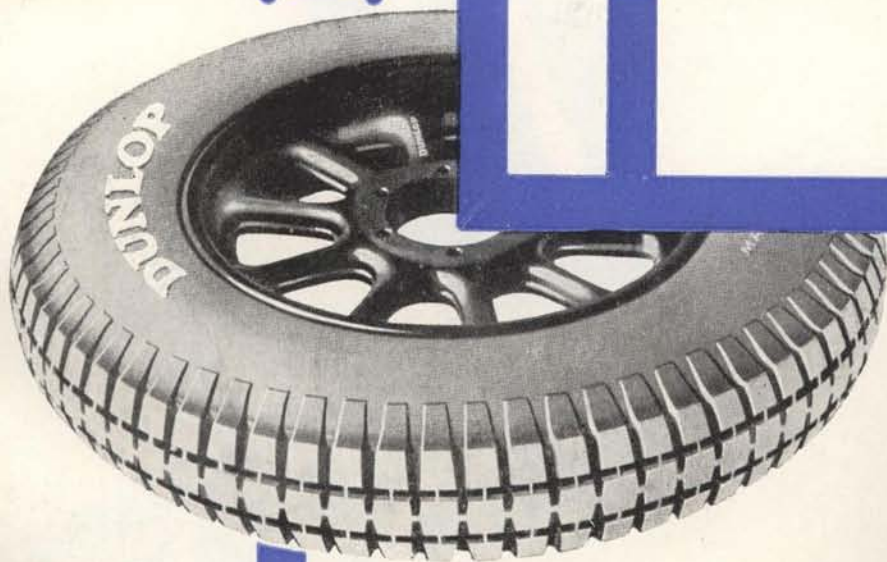
SZENZÁCIÓK
TELEFÓNSZÁM: LIPÓT 919-22

Tervezte Kassák Lajos. Szedte Horváth Ferenc (Bíró nyomda)

A digitális változata MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

DUNLOP

it

Wherever cars are parked look at the tyres and note the popularity of Dunlop. Motorists everywhere know that Dunlop stands for highest tyre quality and consistent service

MADE IN
ENGLAND

BUDAPESTI

ÁLLANDÓ VEZÉRKÉPVISELETE

TAA **UNGARISCHE
GRUPPE**

BAUHAUSBÜCHER
L. KASSÁK
E. KÁLLAI

Kassák Lajos terve. Szedte Horváth Ferenc (Bíró nyomda)

Céglap. Tervezte Kassák Lajos. Szedte Horváth Ferenc (Bíró nyomda)

BUDAPESTI ÁLLATKERT

Falragasz. Tervezte Kassák Lajos. Ólomba metszette Kner Albert

A digitális változata MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

HUNGÁRIA

HÍRLAPNYOMDA RT

MODERN REKLÁM, ELEMENTÁRIS TIPOGRÁFIA

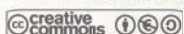

TELEFÓNSZÁM:
TERÉZ 229-31

FOTOMONTAGE

BUDAPEST
V. KER., VILMOS
CSÁSZÁR ÚT 34

Kassák Lajos terve. Szedte Horváth Ferenc (Bíró nyomda)

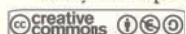
 creative commons

A digitális változata MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

DÉRY TIBOR

**ÉNEKELNEK ÉS
MEGHALNAK**

Könyvcímnap. Tervezte Kassák Lajos. Ólomba metszette Kner Albert

A digitális változata MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

TELEFONSZÁM: JÓZSEF 403-97 • SÜRGÖNYCÍM: FILARTE BUDAPEST

M

K

V

MŰVÉSZFILM KÖLCSÖNZŐ VÁLLALAT

DR. HOROVITZ ERNŐ ÉS TÁRSA, BUDAPEST VII, RÁKÓCZI ÚT 40

BRUST DÁVID

BUDAPEST V, SAS UCCA 19

ALAPÍTÁSI ÉV 1873

ELSŐ BUDAPESTI
KÖTSZÖVÖTTÁRÚ-
GYÁR

HAZAI CÉRNAGYÁR
R. T. FŐRAKTÁRA

nádass józsef

budapest IV, múzeum körút 29

Amint látjuk, a művészi reklámnak a pszichológiai, művészi és tudományos tartalma mellett ott van a technikai kérdések komplexuma, amelynek ismerete nélkül lehetetlen elfogadhatót alkotni s éppen ezért helytelen az, ha az illető reklámirozó önkényüleg intézi reklámját, mert a grafikai ipari technikáknak és lehetőségeknek ismerete nélkül a legtokéletesebb grafikai alkotása is torzképpé alakul egyrészt, másrészt pedig ha a szakembertől kér erre vonatkozólag tanácsot vagy felvilágosítást, reklámjának művészi értéke mellett sokkal kedvezőbb feltételek mellett is juthat ahhoz, mert természetes, hogy mint mindennek, úgy a művészi reklámnak is megvannak — ámbár furcsán hangzik — a kereskedelmi oldalai is. Éppen ezért foglalkoztunk legkevesebbet a könyvnyomdai úton, illetve a betűöntődei anyagokkal előállítható művészi reklámmal, mert itten nem áll módjában a tipográfusnak az, hogy a reklámirozót biztosíthassa arról, miszerint a reklámján alkalmazott betűt vagy egy művészi emblémát egy másik reklám is nem fog-e tartalmazni, ha nem is ő általa, de egy harmadik személy által, mivel a betűöntődei anyagokat mindenkinek jogában áll megvásárolni és így alkalmazni is. Nem úgy áll a helyzet a grafikus által megalkotott művészi reklámokkal, amelyeket az illető reklámirozó direkt megrendelt és azzal, hogy az illető az igényelt ellenértéket egyszer s mindenkorra megadta, ezzel a kizárólagos jogát is megszerezte, úgy rajta kívül azt senkinek sincs joga felhasználni. Fennállhat azonban az az eset is, hogy az illető reklá-

mirozónak csak egyszerű reklámirozásra van szüksége, amikor az illető grafikusnak csak egyszeri felhasználási díjat ad ellenszolgáltatásul és így természetesen az egész a grafikus tulajdonát képezi. De ez a helyzet leginkább akkor áll fenn, ha a művészi reklám egész eltervezése a nyomdára hárul. Ha a megrendelő vállalja az egésznek a megtérítését, a nyomdának nincsen jogában azt más rendelőnek a munkájához is felhasználni, mert a jog az esetleges rajzokkal és lemezekkel együtt a megrendelő tulajdonát képezi. De ez a része a művészi reklámnak nem is a jog, hanem a morális kereskedelem alapján nyugszik, amihez vita nem férhet. Ezt minden üzletembernek el kell ismerni, éppen úgy, mint a reklámirozónak azt, hogy a célszerű és művészi reklám nem kifizetett pénz, hanem jól befektetett alaptőke, amely üzletünknek és vállalatunknak az alapjait van hivatva megerősíteni, másrészt pedig fejleszteni a kultúrát, elősegíteni az emberi alkotóképességnek a lehetőségeit, hogy ezáltal még jobban bekapcsolódhassunk a népek nagy közösségébe és haladjunk előre az idők folyásával és elfoglalhassuk méltó helyünket ott, ahol a kultúra, az ipar és a kereskedelem fokmérőjét vannak hivatva megállapítani. Az ipar és kereskedelem terén vezető országok, mint Németország, Anglia és Amerika a könyvnyomdai és más grafikai iparok útján készülő művészi reklámnak olyan nagy fontosságot tulajdonítanak, hogy az üzleti investálásban ennek a reklámnak egy teljesen különálló tétele van.

Laupál Antal

A Linotype-kizáróékekről

Ha a Linotype szerkezetét általában elmésnek tartjuk, aminthogy ezt senki kétségbe nem vonhatja, akkor a kizáróék az, amely ötletesség szempontjából felülmúl minden más alkatrészt. A sorok kizárása volt hosszú időn keresztül az a nehéz probléma, amelyet gépileg jól megoldani nem tudtak. A kizáróék eszméje azután egy csapásra megoldotta a soröntőgépek sorkizárását. Az éknek tehát nagy fontossága van és különösen erős az igénybevétele. Az a funkciója, ami a kizárásé a kéziszedésnél. Míg a kéziszedés-

nél a sor kizárása a szedés idejének sokszor majdnem a felébe kerül, azt az ék úgyszólván csak úgy mellékesen intézi el. De hogy a kizárás valóban símán és biztosan menjen végbe, a kizáróékek ápolására nagy gondot kell fordítani. Roszszul ápolott ékek megbosszulják magukat különféle szedési nehézségekkel és előmozdítói a spíszelésnek is, amint erről már többször írtunk lapunkban.

Az a szedő, aki munkája megkezdése előtt az ékeket lelkiismeretesen megtisztítja és aki ezen-

kívül a heti tisztogatási fürdőben — petróleum és olaj — is részesíti azokat, az mondhatja ugyan, hogy ismeri az ékeket, de hogy azok a gép állandó működése közben mi mindenben mennek keresztül, azt csak akkor tudja meg, ha megfigyeli a kizáróék vándorlásait és minden állomását pontosan megvizsgálja.

Igy gépszedőkörökben a kizáróék tisztogatása kérdésében is eltérők a vélemények. Például abban, hogy beolajozott vagy száraz ékkel jobban dolgozni. Mergenthaler Ottmár eredetileg azt ajánlotta, hogy az ékeket szappannal és grafittal dörzsöljék be, de csakhamar kitűnt, hogy a szappan fölszedi a port és megakadályozza, hogy az ék tolokája könnyen és szabadon mozogjon, ami a kizárási nehézségek megakadályozásának egyik feltétele. Ezért minden ellenvéleménnyel szemben ismételjük az évek folyamán a lapunkban ismételt hangoztatott szabályt, hogy mint a matricák, az ékek is szárazon tartandók. Nagyon finom grafitlehellet a legjobb grafitból, a Ceylon-grafitból nem árthat, sőt a heti ékfürdőt is helyettesítheti, ha az ékeket egyébként is tisztán tartják. Ez a finomminőségű grafit az ékeket fényesen és símán tartja. A jó grafit megakadályozza az öntésnél az ólom rátapadását is.

Hogy az ékeket mindig símán kell tartani, az természetes. Ha véletlenül megkarcolódott az ék, semmiesetre sem szabad smirglivel, vagy reszelővel nekimenni. Egyetlen hibás reszelővezetés magával viheti az ék éles széléit, ahova azután az ólom benyomulhat és máris megvan a spíszelések előidézője.

Sokszor régi matricakészlettel való huzamosabb szedés is előidézi az ékekre való ólomlerakódást. Azért, ha az öreg matricákról új matricakészletre tér át a szedő, az ékeket alaposan meg kell vizsgálni és tisztítani. Ha a tolokán (Schieber) mutatkozik ólom, azt onnan óvatosan kell eltávolítani, nehogy a tolóka megsérüljön. Legjobb az ólmot rézléniával lekaparni, azután kevés olajjal bekenni és a legközelebbi éktisztogatás idejéig eltenni, amikor is alaposan megszáritják és grafittal bedörzsölik. Csak ezután válik az ék ismét munkaképesé.

Itt említjük meg, hogy a Linotype-nak újrendszert is vannak már. Ezek abban különböznek a régiektől, hogy az újak tolokái — ha azok

megsérültek — kicserélhetők, úgyhogy nem az egész ék válik használhatatlanná. Ez az újítás megakadályozza tehát azt is, hogy az ékszekrény hiányossá váljék.

A jól tisztított kizáróékeket arról ismerjük meg, hogy azok az öntést követően az első elevátorból való kilépésük után, amikor a satupofák a matricasort az ékekkel együtt fölszabadítják, gyorsan és könnyen eredeti állásukba térnek vissza. Mindazok az ékek, amelyek elkésve, vagy egyáltalán nem esnek, legalább is gyanusak és vizsgálatra szorulnak. A vizsgálatnál az éket az alsó vékony részén fogjuk meg, fölfelé állítva tartjuk és a tolokát föltoljuk. Ha az ék tiszta, akkor a föltolt tolokának magától kell visszatesni, amikor eleresztjük. Amennyiben megakad, valahol baj van.

Ha némely ékszekrénybe vetünk egy pillantást, látjuk, hogy az ékek nem állnak békésen egymáshoz simulva. Némelyek nagyon is távol állnak egymástól. Az idők folyamán ugyanis megörbültek. Ezek azután nem egy zavart idézhetnek elő. A sor kizárásánál a görbe ékek túlságosan rúgóznak, ami a sor tökéletes kizárását akadályozza. A matricák finom oldalfalai is veszélybe kerülnek emiatt és a spíszelés csírája el van hintve. De nehogy a gépszedő vegye a kalapácsot és úgy kalapálja egyenesre a görbe ékeket. A kisebb bajból könnyen nagyobb baj keletkezhetik. Ilyen ékeket föltétlenül az ehhez értő szakember kezére kell bízni, aki egyedül rendelkezik a hozzá való segédeszközökkel és gyakorlati tapasztalatokkal.

Németországban az ilyen elgörbült ékeket a Linotype-gyárba küldik kijavítás végett. Ez az ideális eljárás nálunk nagyon költséges lenne. Ugyanis a tolokának az úgynevezett hosszú ékkel egyeznie kell, különben az ékek részsütösen zárják ki a sort, ami a matricakészletet hamar meg rongálhatná. A már fentebb említett új Linotype-ékek kicserélhető tolokáikkal megakadályozzák a nagyobb „störung”-okat, megbízhatók és sok helyen, ahol már használják, jól beváltak.

Összefoglalva a mondottakat, a gépszedőnek a következőkre kell ügyelnie: 1. Az ékek szárazan és tisztán tartandók. 2. A kizáróékeket minden munkaszak előtt alaposan kell megtisztítani, lehetőleg finom Ceylon-grafittal kell bedörzsölni.

3. Hetenként olajban és petróleumban kell az ékeket megfűrszteni, hogy ólom ne rakódhasson rájuk. 4. Meg kell figyelni, hogyan „állnak” az ékek szekrényükben. A görbéket ki kell selejtezni.

5. Az ékeket nem szabad kalapáccsal vagy részével javítani.

Ha mindezt a jó tanácsot a gépszedő követi, sokkal kevesebb lesz a „störung”-ja. H. S.

Igenis, szükség van házi korrektúrára!

A jómultkor látogatást tettem egy ismerősömnél, akit azzal találtam elfoglalva, hogy egy neki beküldött nyomdai levonatot olvasott. A levonat kisebb nyomdából származott és benne hemzsegett a mindennemű hiba. Volt abban fischhiba, akadt benne másfajta is; de nem hiányzott belőle a csizma sem, sőt még a temetésnek, de még a lakodalomnak sem volt híján. Ismerősöm dült képpel, mintha csak engem várt volna, így fogadott:

— Ép jókor jön; ide nézzen, hogyan dolgoznak az ön kollégái! Irtózat! Mindenhol így van ez a szakmájukban? Avagy ennek a nyomdának nincs korrektora?

Mindezeket a kérdéseket gyorsan egymásután bökte ki magából, igen nagy felindultság hangján. Úgy láttam, hogy itt kioktatásra van szükség, mert ez az ember talán most csináltatja életében az első nyomtatványt. Ezt a kioktatást azután nagy bőbeszédűséggel teljesítem is. Természetesen — iparunk reputációja érdekében — azt nem hallgathattam el, hogy a levonatot beküldő nyomdafőnököt ebben az esetben mulasztás terheli, amiért a nyomtatványt előzően nem olvasta vagy olvastatta át házilag és ennek nyomán nem javíttatta ki ólomban; a fölötte rossz korrektúrának ismerősömről gyakorolt rossz hatását pedig iparkodtam legyengíteni azzal, hogy egy ilyen kis nyomda nem tarthat korrektort, aki annak rendje-módja szerint a házi szennyest előzően kimossa, aminek következtében a nyomda, ha nem is teljes hibamentességgel, de legalább a durva, értelemzavaró, a megrendelőt szerfölött bosszantó hibák híjával mutathatja be a nyomtatványnak korrektúralevonatát.

Ismerősöm, a kereskedelembe foglalatzkodó, gyakorlati észjárású ember, szavaimnak nagy áradatát ezzel az egyszerű zsilippel rekesztette el:

— Dejszen, az árgyélusát neki! Ha nem tud korrektort tartani, akkor ő maga legyen a saját korrektora! Nekem többé ilyen zagyaságot nem fog küldeni! Ezzel is végeztem!

Tovább erről nem beszéltem vele, hanem áttértem látogatásom céljára.

Amde ez az eset gondolkodóba ejtett. Hát valóban létezhetik olyan nyomdászember, aki azon nyersen küldi a nyomtatványt korrektúrába, ahogyan azt kiszedték? Ha a magam szemével nem látom, el sem hiszem. Tehát a magyar nyomdászat mai fejlett fokán akadnak — föl kell tennem, hogy akadnak, nemcsak hogy akad, noha konkrétan csak az imént elmondott egy esetről tudok — olyan nyomdafőnökök, akik korrektúrába küldés előtt nem olvassák, illetve nem olvastatják át a szedést. Vaj-

jon az ilyenek miképp képzelik el az ilyen kifogásolható munkának versenyképességét? Avagy talán olyan tökkel-ütöttnek tartják a megrendelőt, hogy az, ilyesmi láttára, nem botránkozik meg?

Még ha a nyomdában teljesen jártas, a nyomdatechnikát tökéletesen ismerő megrendelőről van is szó, akkor is csak a legelemibb kötelességünk úgy intézni a munkát, hogy a neki bemutatott levonaton a legminimálisabb hibamennyiség legyen látható. Nem hogy még egy teljesen laikus nyomtatványmegrendelővel szemben ilyen elriasztó módon járjunk el. Erre kötelez bennünket kenyéradó szakmánk megbecsülése, de saját jól felfogott érdekünkben: munkánk ócsárolhatóságának elkerülése is! Hiszen manapság még a leghibamentesebb és legszebb munkára is rájár a rúd (amint hallom: rossz az inkasszó, nagy a konkurrencia stb., amihez, segédsorban lévén, nem szólok hozzá); hát van olyan nyomdász is, aki abban a téves hiedelemben él, hogy a joggal ócsárolható munkája után valaki még másodszor is rendel nála nyomtatványt? (Meglehet ugyan, hogy vannak ilyen türelmes, jó emberek is, hiszen egy bécsi szólásmondás is azt tartja: *Die Wurzeln sterben nie aus* [magyarul: a balekok sohasem halnak ki teljesen].)

De most beszéljünk komolyan. Ha még oly kicsi az a nyomda, minden korrektúrába küldendő levonatot előzően házilag át kell olvasni, a benne lelt hibákat ólomban kijavítani és csak azután korrektúrába küldeni a megrendelőnek. Ez ősrégi, rossz tapasztalatokból leszűrődött nyomdászszabály és valóban csodálkozni kell, hogy ilyesmiről szaklapban írni: szükségessé vált teendő.

Hogy erre nincs idő vagy ember a kis nyomdában? És hogy ez az előző házikorrektúraolvasás nem kalkulálható bele a munka árába? Ezzel igazán nem foglalkozhatom e cikkem keretében. Mindenki, aki nyomtatványok elkészítésére vállalkozik, úgy rendezheti be önálló életét, ahogyan neki jól esik. Am prosperálni csak úgy fog tudni, ha jól megalapozott erkölcsi tőkét is visz bele vállalkozásába, ha a munkáját úgy végzi, hogy azt ne lehessen a sárga földig lepocskondírozni. Ennek az erkölcsi tőkének pedig — a nyomdára vonatkoztatva — integráns része az a körülmény is, hogy mindent, amit korrektúrába küldünk, csakúgy mint amit nem küldünk korrektúrába, előzetesen olvassuk vagy olvastassuk át odahaza. A kákán csomót keresők még akkor is kivetni valót fognak találni munkánkban, hát még enélkül!?

Materiális sikereket tartósan elérni morális megalapozottság nélkül: bajosan lehet. *Rasofszky Andor*

Fénykép és a könyvnyomtatás

A „Magyar Grafika” hasábjain már ismételt volt alkalmam kifejtetni, mik a jogos követelményeink a fénykép-művészettel szemben. A fénykép, mondottuk, a valóság hű képét adja vissza és mennél hívebben, meggyőzőbben, tisztábban ábrázolja a valóság képét, annál jobban felel meg hivatásának. A fénykép ne törekedjen képzőművészi („festői”) hatásokra, mert a festő a maga eszközeivel sokkal valószínűbban tud művészetet teremteni, mint a fényképész. A fényképész elvégre mégis csak mechanikus eszközzel (lencsével, lemezzel) dolgozik és ha mesterségesen arra törekszik, hogy képzőművészeti hatást érjen el, akkor kénytelen a mechanikus eszközzel felhagyni és kézimunkával segíteni elő helytelen célját. Ugyanezzel a fáradsággal pedig akár festő is válhatna a fényképészből.

Mindezt azért fejtjük ki e helyütt is, mert az impozáns műcsarnoki fényképkiállítás résztvevői nagyrészt festői hatásokra törekcsenek, tehát minden ízlésük és technikai tudásuk ellenére, mégis felemás munkát végeznek. Ezúttal azonban különösképpen egynéhány olyan szempontra szeretném a figyelmet felhívni, mely a fényképész és a nyomdász viszonyát érinti.

A nyomdászat szempontjából a következőkben sorolom fel a nyomdászatot érdeklő fényképészet feladatait:

OMEGA

Ciceró

**Entwicklung der Propaganda und Werbekunst
SÜDDEUTSCHE INDUSTRIEGESELLSCHAFT**

Text

**Neuzeitliche Ausdrucksmittel
BESTE KUNDENWERBUNG**

3 ciceró

Sandsteinbruch

4 ciceró

Raumkunst

6 ciceró

Konzert

D. STEMPER AG, ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTŐDE RT

1. Ipari fényképek: gépek, készülékek, kereskedelmi tárgyak stb. fényképei prospektusok, hirdetések számára. Ez a feladat aránylag legtávolabb áll a művészi fényképezéstől, bár az ilyen felvételek készítése is értelem mellett ízlést igényel. 2. Természettudományi (orvosi) és technikai fényképek. A művészi fényképezés keretén kívül esnek. 3. A rotációs sajtó számára készülő riport- és portréfelvételek. 4. Az autotípiái klisé, tehát a könyvnyomató gép számára készülő riport- és portréfelvételek. 5. Ugyanaz a mélynyomás számára. 6. Műtárgyak, épületek reprodukciói az autotípia számára. 7. Offset számára készülő fényképek.

Az első két feladattal ezúttal nem tárgyaljuk. Ami a rotációs sajtó számára készülő felvételeket illeti, úgy e téren még mindig eléggé elmaradtak vagyunk. Technikailag a felvételek a legvilágosabb expozíciót követelik meg, ha a részletfinomság el is engedhető. A kópiát, melyről a klisé készül, úgy lehet átdolgozni, hogy átmenetek helyett inkább erősen ellentétes árnyalású foltokat érjünk el. A rotációs technika, melyet újabban a duplalemez (Birota) eljárás oly sikeresen támaszt alá, megköveteli a bizonyos fokú foltösszefoglalást és az árnyalatoknak határozott ellensége. Árnyalatra dolgozott felvételek rotációson egészen elrajzoltan kerülnek ki.

Az autotípiás klisével dolgozó folyóiratok riportképeiknél a mennél élesebb és mennél részletesebb felvételt követelik. A sűrű raszter, a síma papír, a gondos nyomás még a legaprólékosabb finomságokat is ki tudja hozni.

És ne higgyük, hogy a riportfényképezés pusztán mechanikus, alsóbbrendű munka. Eppen ellenkezőleg. Az események fényképezőinek legalább három, egészen különféle kvalitással kell bírniuk, melyek közül egy-egy önmagában is elég volna egy embernek. Vegyünk például egy rendőri eseményt (tüntetést). A fotóriporternek legegyszerűbb is kitűnő fényképésznek kell lennie, aki az expozíció ideje, a lencsenyílás nagysága, a beállítás szöge felett egy pillanat alatt dönteni tud; azután kitűnő riportnernek kell lennie, aki az esemény igazán érdekes, igazán tanulságos, igazán jellemző mozzanatát tudja elkapni. Végül művészi érzékkel is kell bírnia, hogy megfelelő kivágást és megfelelő mozdulatmozzanatot válasszon. Ebből a szempontból nézve multkoriban a bécsi forrongásról készült felvételeket. Akadt közöttük egészen értéktelen és egészen kitűnő. Volt olyan, mely technikai fogyatékosága folytán mutatott keveset, volt olyan, mely riportnerileg tévesztette el hatását, mert egészen közönyös témát választott (például: a felszedett követet mögött emberek jártak-keltek. Barrikádkészítés helyett az uccaburkolat javítását is ábrázolhatta volna); volt aztán olyan, amely oly előnytelenül választotta a

kívágást, hogy a kép elvesztette frappáns hatását. (Kitűnően ki lehetett venni, hogy egy rendőr puskarússal sujt egy tüntetőre, de a néző figyelmét egy az előtérben terpeszkedő, autóját kurbliázó sofőr terelte el a tulajdonképpeni akcióról.) Akadt azután felvétel, mely minden követeleménynek eleget téve, felejthetetlen hatást váltott ki. És ahogy a fotóriporternek fényképészi, riporteri és művészi érzékkel kell bírnia, úgy elengedhetetlen a sportfényképész számára az első és harmadik követelemény mellett a sportismeret, vagy hogy még speciálisabb feladatról szóljak, a táncművészeti fényképész számára a tánc iránti érzék és bizonyos ismeret is. Mindezek a kérdések a nyomdászt — részben a tömöntőt, a gépmestert pedig minden esetben — közelről érdeklik. Mennyivel hálásabb lenne az ő feladatuk, ha a fényképész részéről azzal a megértéssel találkozának, melyet a fontos kérdés megérdemel!

A mélynyomás számára készült fénykép megengedheti magának a festőiség látszatát: dolgozhat elmosódottabb tónussal, árnyalatossal. Hisz a mélynyomás még az éles és élre törekvő felvételt is síma ködbe burkolja. E sorok írójának a mélynyomás ellen ily szempontból elvi kifogása van. A mélynyomás, véleményem szerint, csak képes hetilapoknál megengedett, ahol esztétikailag határozottan előnyére válik a sajtónak. Már művészeti lapot mélynyomással előállítani, meggyőződésem szerint, elhibázott, különösen ha a mélynyomástechnika fogyatékos és nem áll a nyugati virtuóz teljesítmények fokán. Nem mondom: Rembrandt vagy Rudnay egy-egy festménye vagy karca mélynyomással is érvényesül. Már Raffaelt vagy Giottot vagy Kmetty Jánost a mélynyomás tökéletesen meghamisítja. Nem is szólva a klasszikus szobrászatról, melyet a mélynyomás egyenesen agyonüt, mivel elkeni, árnyasan tompítja és sejtelmes jártatást űz azzal, aminek teljes domború éllel kellene tisztán, világosan, keményen előtűnni állania. Mondom: ez egyéni vélemény, melyért a mélynyomásért lelkesedők bizonyára megharagudnának rám.

De e ponton nem állhatok meg, hogy meg ne jegyezzem: mennyi műértelem, sőt művészettörténeti tudás kell ahhoz, hogy valaki műtárgyat fényképezhessen. Különösen vonatkozik ez szobrokra, épületekre. Igen hosszan és bőven lehetne e kérdésről értekezni, de hisz ez a kérdés kívül esik a „Magyar Grafika” keretén. Azért csak annyit: *egészen másképp* kell fényképezni egy barokk szobrot, mint egy reneszánszbelit, másképp egy román kolostortemplomot, mint egy gótikus katedrális; másképp az athéni Parthenon, mint a pergamoni templom romjait, másképp egy görög vörösfigurás vázát, mint egy sèvres-i porcellánt. Sajnos, a magyarországi topografikus és reprodukciós fényképezés általában eléggé elmaradott. Különösen épületek fényképei fogyatékosak.

A nyomdász gyakran kerülhet abba a helyzetbe, hogy a fényképész (és különösen a klisé-

készítő!) hibáit korigálnia kell. Különösen a „zurichtolás” (az egyengetés) az, mely néha csodákat művel. Elképzelhető olyan eset is, mikor a fénykép túlrészletes, például egy régi kép repedését erősebben rajzolja meg, mintsem az az eredetiben látszik. (Ennek a körülménynek csak a festéstechnikát tanulmányozó régész és restaurátor örülhet.) Ilyenkor a gépmester enyhítheti az élt. Gyakoribb az az eset, mikor a felvétel vagy a klisé az árnyalatok viszonyát meghamisítja. Köztudomású, hogy a fényképen a meleg színek (vörös, sárga) sötétebben, a hideg színek (kék, zöld) világosabban látszanak. Itt is sok technikai tévedést enyhíthet a „zurichtolás”.

Az offsettechnikára, a fénykép és az offset viszonyára vonatkozólag nem mondhatok semmit, egyéni tapasztalat híján.

Azt hiszem, nemcsak mi „rokonszakmabeliek” volnánk hálásak érte, hanem a nyomdászság is, ha az itt halványan körvonalozott kérdéskomplexumhoz a nyomdai szakemberek, tapasztalati tudásuk révén, sokkal szakszerűbben, tehát hasznosabban szólnának hozzá.

A fényképkiallítás témájától közben messzire elkanyarodtam. Nem is akarok egyebet mondani, mint hogy van egy pár felvétel, mely mintaképe a tárgyilagos és amellett gyönyörű látványt nyújtó, a nyomdai reprodukció számára különösen alkalmas lapnak. A kiállítás illusztrált albuma talán többek előtt alá fogja támasztani a mélynyomásról kifejtett nézetemet. Dr. Rabinovszky Márius

FÉLKÖVÉR GARAMOND

Petit

Bei weitem das bedeutendste Werk Humboldts jedoch ist der Kosmos
PROPAGANDASCHRIFT ZUR FÖRDERUNG DER HYGIENE

Cicero

Kontrastierende Zusammenstellung der Pflanzen
GROSSE BUCHGEWERBE-AUSSTELLUNG

Tertia

Beschaffenheit der Sedimentgesteine
DIE KERAMISCHE INDUSTRIE

2 Cicero

Mittelalterliche Handschrift
KONZERTPROGRAMM

3 Cicero

Schauspiel-Haus
MARIENBURG

D. STEMPER AG, ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE RT

Magyar könyvművészeti társaság alakult

Nincs a művészetnek egy ága sem, amely a modern élettel és az ezrek kulturális törekvéseivel szorosabban, szervezettebben egy volna, mint a könyvművészet és a reklámnak művészi vonatkozása. Az alkalmazott művészetnek ez a csoportja talán többet jelent a huszadik század emberének esztétikai nevelése terén, mint a nagy művészetek bármelyike. Az uccán haladó, vonaton utazó, villamosvasutat használó, újságot olvasó közönségnek szeme éjjel-nappal a reklámművészet alkotásain akad fenn és ezeknek művészi színvonala nemcsak reklámhatásuk előmozdítója, hanem ismérve az egyes országok művészeti kultúrájának. És az az ezer és ezer ember, aki a könyvet kulturális szükségletének legelseje közé sorozza, mindinkább nemcsak a könyv belső tartalmát, hanem külső formáját is lelkéhez közel érzi és mennél inkább terjed a könyvkultúra, annál inkább lép fel követelményekkel a könyv kiállításával, művészi formájával szemben.

Magyarországnak sem a modern könyvművészet, sem a reklámművészet terén nincs szégyelnivalója. Finom könyvdíszítőink, kiváló illusztrátoraink művészete nem marad el más nemzetek mögött és a reklám szolgálatában álló grafikusgárdánk ötletessége, sokoldalúsága és művészete a legjelesebbekkel fölveheti a versenyt. E művészeti ágak terén azonban még sok a tennivaló. Kiváló kiállítású könyveink mellett a csúnya könyvek ezrei hagyják el a sajtót és az ucca képtárának és reklámanyomtatványainak túlnyomó nagy része még mindig híjával van a művészi kivitelnek. Másrészt az alkalmazott grafikát űző művészeink morális és anyagi érdekei nélkülözik azt a védelmet, amelyet a nyugati országokban élveznek. Ezért a legjelesebb magyar grafikusok megalakították május 5-én a Magyar Könyv- és Reklámművészek Társaságát.

Berény Róbert, Biró Miklós, Bortnyik Sándor, Conrád Gyula, Csabai-Ékes Lajos, Fáy Dezső, Fiora Margit, Gara Arnold, Gábor István, Gáspár Antal, Gedő Lipót, Gróf József, Jaschik Álmos, Jeges Ernő, Kaesz Gyula, Kassák Lajos, Kner Albert, Kner Erzsébet, Kner Imre, Kozma Lajos, Kreisl Béla, Moholy-Nagy László, Molnár nár C. Pál, Náday Pál, Molnár Farkas, Pécsi József, Reiter László, Rosner Károly, Varga Oszkár és Végh Gusztáv gyűltek össze e célból az Iparművészeti Múzeum dísztermében.

Az alakuló közgyűlésen Kozma Lajos elnökölt és az alapszabályok elfogadása után a következő tisztikart választották meg. Az elnöki tisztet betöltetlenül hagyták, alelnökök lettek: Fáy Dezső, Kner Imre, Reiter László és Végh Gusztáv. Főtítkárnámenyi Ernő, ügyész Czigler István, pénztáros Biró Miklós, műtáros Csabai-Ékes Lajos, könyvtáros Kaesz Gyula, ellenőr Rosner Károly.

Ugyanekkor a társaság tiszteletbeli tagjaiul megválasztották Végh Gyulát, az Iparművészeti Múzeum főigazgatóját és Majovszky Pál miniszteri tanácsost.

Az alakuló közgyűlést követőleg társasvacsora keretében

ben fejtették ki az új egyesület programját. Ezen az összejövetelen a társaság tagjain kívül jelen voltak Végh Gyula, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója, Györgyi Kálmán, az Iparművészeti Társaság igazgatója, Braun Vilmos, a Grafikai Intézet vezérigazgatója, Löwy Salamon, az Első Magyar Betűöntőde igazgatója, Rabinovszky Márius és mások.

Az első beszédet Reiter László mondta, aki a valódi könyvművészet lényegét ismertette. A modern művészi törekvéseket, amelyek az egységből, az anyagszerűségből és a könyv konstrukciójából indulnak ki, szembehe-lyezve azokkal a helytelen irányokkal, amelyek a könyvművészettől idegen cífraságokkal akarnak könyvművészetet teremteni. A modern értelemben vett könyvművészet fejlesztéséhez a társaság részére kéri a leghivatottabb faktorok, a magyar könyvbarátok vezérének, Végh Gyulának és a művészi íróknak támogatását.

Végh Gyula a művészi törekvések érvényesítéséért való harcnak termékeny eredményeit ecsetelte és az igaz művészet védelmét és istápolását tűzte ki a társaság céljául.

Kozma Lajos a következőkben adta az új társaság művészi programját:

Az előkészítő bizottság engem tisztelt meg azzal, hogy ennek az új alakulásnak a bölcsőjénél én mutassak utat azoknak, akik ezt az egyesületet kormányozni fogják. Ezt a megtiszteltetést annak köszönhetem, hogy, társaim között én vagyok az egyetlen, aki évek óta *első műzsámhoz* hűtlenül, pihentetem a pennámat s csak itt-ott küldözgetek neki egy-egy fehér-fekete szerelmeslevelet. Az igaz, ha az ember hosszú ideig pihenteti a szemét, látása megélesedik és perspektívát kap, de azt hiszem, ez maga nem elég érdem volna erre a megtisztelő hivatalra, azért előre is a felelősséget az én kedves barátaimra hárítom, akik erre a feladatra engem kiszemeltek.

Ha meg akarjuk állapítani, hogy állunk ma, úgy nem árt, ha kissé visszatekintünk, hogy honnan indultunk el. Egy-két évtizeddel ezelőtt a *tradíció* volt az, amitől legtöbbet vártunk. A szecesszió túlzott egyénieskedése után valami *kötöttség* után vágytunk a széteső önkényeskedés után: *kompozícióra*, a tudatlanság mindent merése után: *mesterségbeli tudás korlátai közé*. Felfedeztük az anyagot, a technikákat, megbecsültük a szép betűket, a fogások ezer csínját-bínját és végül sikerült az új művészi tipografia: az *új könyvművészet*.

A régi könyvek és rajzok sok érdekes gondolatot és ötletet mentettek át a multból, és ami ezekben a régi dolgokban halott volt, azt új életre segítette kelteni a *népművészet*.

Az egész vonalon sohasem álmódott fejlődés indult meg, melynek lassanként kezdett szűk lenni a régebbi értelemben vett *tradíció*. A *tradíció*, nézetem szerint, *soha nem lehet végcél, a tradíció pedagógiai eszköz: tanít és vezet, de végeredményben félreáll, ha a fejlődés megkívánja*.

Mondhatnám, ma a tradíciónak egész más jelentését értem, ma inkább annak a *lelkességnek és hitnek a továbbsugárzását értem* alatta, ami a régi művészet igazi mestereit eltöltötte.

Ma, amikor saját lábunkra tudunk állni és amikor visszatekintve a múltra, helyünket körülbelül megállapíthatjuk, mindnyájunkat érdekelhet az a kérdés, hogy vajon ez az út *milyen irányba fog továbbvezetni*.

Minden korban az *építészet* volt az a művészet, mely a többi térművészetnek megszabta az irányát. *A ma építésze* erősen konstruktív, a lényegre hangsúlyozó, külsőben dekorációktól lehetőleg tartózkodó. Az anyagban rejlő szépségek felkutatásában elől jár, de ezen tektónikus értékek mellett az egyes *funkciók* formaalkotó erejét minden feladatában a legfontosabb momentumnak tekint.

Az ornamentals természetesen magában az épületben annál bőkezűbben kárpótol a külső dísztelenségéért és a díszítő kéz mai életünk majdnem minden életformáján rajta hagyja bélyegét. *De van* a mai művészetek táborában csapat, amelyik az *ornamentikának ellenségeként* talán túlzott mértékben igyekszik a problémát *tiszán az anyag és a szerkezet szépségeivel* kifejezni.

Ennek a *puritánságnak* a magyarázatát abban látom, hogy a legtöbb iparművészeti tárgy túlságosan hevenyészve készül és az a dekoráció, amely a legtöbb mai iparművészeti tárgynak a lényegét látszik képviselni, legtöbbször annyira *túl egyéni*, hogy az *elmúlás tragikumát* már születésében magában hordja!

En épügy helytelennek találom a túlzásba vitt *puritanizmust*, mint a szervesen alkalmazott *túl egyéni ornamentikát*. Az igazi ornamentikának minden korban megvan a maga *kollektív karaktere és szent a hitem*, hogy e puritánsági hullám után el fog következni az a kor, amikor a mi időnk szerves és kollektíven kifejlődött jellegzetes ornamentikája épügy nem fogja a mulandóság, a divat könnyű fajsúlyának bélyegét magán viselni, mint ahogy a *nagy stílus-epochák saját ornamentikája is kollektív volt*.

Ugy érzem, hogy fejlődésünk következő periódusa e két part között fog vezetni. Az egyik oldalon a *játékos, individualisztikusan feminin* jellegű iparművészet, a másik oldalon a *túlzottan tárgyilagos, a puritán*, a mindent csak anyagszerűséggel kifejezni akaró konstruktivizmus.

Ugy érzem, hogy nem a *kézügyesség*, nem a *díszítés*, nem is az *anyag csupán*, hanem mindezeknek a komponenseknek az *átszellemítése*, az átnemesítése *egy osztatlan egységbe*: ez a *jövő iparművészete*, ahol ezek az alkotó elemek egyike *sem* akarja a hegemoniát magának kívánni és egyik *sem* akarhatja, mert nem tudja a másikat pótolni. Ugy érzem, hogy akár a könyvművészet bensőséges területén, akár a reklám hangos és

uccára kívánczó művészetében, de akármilyen más művészetben is *emberiársainknak* akarunk értéket adni és bármikor is formálunk és alkotunk, de csak az *előbbi fölismerésnek magas etikai bázisán tudunk igazán maradandót létrehozni*, csak így tudjuk igazán *magunkat, egyéni kvalitásunkat, a jelenbe gyökeredző, rajtunk kívül álló, hatalmas formaalkotási vágnak, teremtő esz-közeivé tenni*.

Azért, amikor azokat a kedves társaimat köszöntöm, akik a mi kis hajónk kormányzására vállalkoztak, azt a tanácsot adhatom én, aki a könyvművészet csöndes tatományából más utakra kerültem, hogy ezt a konzekvenciát ne csak akkor szívleljék meg, amikor művészettel szemben állnak, hanem akkor is ha emberekkel állanak szemben, mert a legnagyobb művészi alkotás az *emberek egysége és higyjék el nekem, hogy minden művészetben túl ez az*, amire a mi széthúzó korunkban szükség van, talán a legnagyobb szükség és akkor meg lehet majd valósítani azokat a kultúrideáljainkat, amikor nemcsak egy kis művészegyesület egységéről lesz szó, hanem az egész világról, ahol nem egyének a tagok, hanem boldog, önálló, saját művészetükben kifejlődött nemzetek.

Kner Imre az elnökség célkitűzéseit ismertette és az elmuló generációknak azt a munkáját méltatta, amelyből a jövő művészete kialakulhat és amely kialakulásnak előkészítése a társaság legelső feladata. További feladata a társaságnak, hogy megvédje azt a művészi munkát, amelyet a magyar grafikus művészek végeznek és kivívja azt a helyes és szükséges jogalkotást, amely minden elidegenítéstől megóvja a művészek szellemi kincseit.

Braun Vilmos a nyomdaipar szempontjából vizsgálta a grafikai művészet fejlesztésének szükségességét és a nyomdaipar és a grafikus művészetek érdeksolidaritásának adott kifejezést.

Györgyi Kálmán a társaság programjának sarkalatos pontjaként a grafikai művészet megbecsülését tűzte ki. A nagy művészet mellett a grafikának is helyet kell biztosítani és a művészek érdekeit lépésről-lépésre elősegíteni. Felvilágosító munkát kell végezni, kiállításokat rendezni, a művészi tiszteletdíjak kérdéséről szabályozni, a pályázatok zürzavarában rendet csinálni, a szerzői jog kérdésében a szellemi munka védelmének érvényt szerezni.

Naményi Ernő kettős propagandát tart szükségesnek. A nyomdák részére a művészi munka szükségességét és a művész teremtő zsenijének megbecsülését kell propagálni, a művészek körében pedig a mesterségbeli tudás és a technikai képzettség nélkülözhetetlen voltát. Ennek a két propagandának eredménye előfeltétele a magyar grafikai művészet érvényesülésének.

A Magyar Könyv- és Reklámművészek Társasága alapszabályai a belügyminiszterhez fölterjesztettek és mi helyt jóváhagyják, a társaság megkezdi munkáját. N. E.

ÁTNYOMÓPAPIROSOkat

KIVÁLÓ MINŐSÉGBEN 40 ÉV ÓTA GYÁRTUNK RICHARD NAUMANN DRESDEN 16, SCHUMANN STRASSE 45

A dobozgyártás és nyersanyagai

I. A nyersanyagok

Hosszú ideig vitáztak azon, hogy bizonyos áruk csomagolására a bádoglemez (pléh) vagy a papírlemez alkalmasabb-e? De, mint gyakran az életben, ezt a kérdést is a gyakorlat tisztázta. Ma mindenütt ott látjuk uralkodni a papírral borított vagy nyers papírlemezt, ahol ízléses külsővel bíró tömegcikknek a lehető legolcsóbb úton való előállításáról van szó.

Ez a sokféleképpen alkalmazható nyersanyag, amely a legkülönbözőbb vastagságokban állítható elő, lehetővé teszi a legegyszerűbb eszközökkel is olyan hatás elérését, mely messze felülmúlja azokat az igényeket, melyeket egy csomagolással szemben általában támasztani szokás.

Mennyi az ötletesen megtervezett doboz. Ezek a legjobb szószólók és kiválóan értenek ahhoz, hogy a beléjük csomagolt cikkeket különösen kedvező világításba helyezzék. Ragadjuk ki például a német cigarettadobozokat. Ezek sokoldalúsága és hatása megfelel a legnagyobb követelményeknek is és jóval meghaladja hatásában azt az árat, melyet értük fizetnek. Ugyanez a helyzet a csokoládé és egyéb élvezeti cikkek csomagolásánál is, egészen a legolcsóbb árukig, mint amilyenek pl. a mosópor és egyebek.

A rendelkezésünkre álló papírlemezfajták sokfélesége lehetővé teszi minden egyes cikk legcélszerűbb és legalkalmasabb csomagolását. Az egyszerű csomagolás és olcsó előállítási mód megkívánja, hogy a különböző formájú és nagyságú dobozokat ma már részben automatikusan működő gépekkel, s kevesebb hulladékkal állítsuk elő. A nyomás, diszítés, domborítás alkalmazása nagyrészt egyszerű és a nyomdaiparban ismeretes úton történik. Szinte magától értetődik, hogy a nyersanyag kiválasztásánál tekintettel kell lenni a feldolgozás módjára, mert nem minden papírlemezfajta egyformán alkalmas a különböző feldolgozási eljárásokhoz.

Mindenekelőtt szükséges, hogy a papírlemez és a karton közötti alapvető különbségekkel már eleve tisztában legyünk. Meg kell jegyeznünk emellett, hogy a határt jóformán nem lehet megvonni, mivel az egyik fajtának a másikba való átmenete fokozatosan történik és gyakran egy anyagot, melyet kartonnak tartanak egyesek, mások már papírlemeznek minősítik. (Ugyanez áll a papír és kartonra nézve is).

A doboziparban általában mégis a főnyersanyagokra a következő fogalommeghatározás áll fenn:

A papírpar azon termékei, melyeknek négyzetméter-súlya 150—200 gram, vastagsága pedig $\frac{1}{8}$ és $\frac{1}{4}$ milliméter között mozog, képezik úgyszólván a határt papír és karton között, ezért gyakran kissé homályosan kartonpapíroknak nevezik őket. Ami ezen súlyt és vastagságot meghaladja, kivétel nélkül és kétségtelenül karton, ami ellenben ezen súlyt és vastagságot nem éri el, az papír. Eppen így a karton és papírlemez között sem

lehet éles határt vonni, azonban elfogadható az, hogy a papírpar mindazon termékei, melyeknek súlya meghaladja a 333 gramot, papírlemeznek tekinthető.

A dobozipar régebben egyedüli nyersanyagának, a papírlemeznek (a karton feldolgozása újabb keletű) ma számtalan fajtája áll rendelkezésünkre. A legismertebb és legrégebb nyersanyag a szürke papírlemez, amelyet más anyagok hozzáadása nélkül, nyers papíryanagból és papírhulladékból, festés nélkül állítanak elő a legközségebbtől a legfinomabb fajtáig.

A doboziparban általában azokat a szürke papírlemezeket használjuk fel, amelyek nem túlságos törékenyek, nem túlmerevek s így jól lehet őket riccelni, rillezni, nutolni és bigelni anélkül, hogy törnének, szakadnának. Köztudomású, hogy szürke papírlemez nem lehet végteleen szalagokban előállítani, hanem csak táblákban. Az előállításnak ez a módja, mellyel most részletesebben nem foglalkozunk, azt a veszélyt rejtí magában, hogy a papírlemezek elkészülésük után, azaz feldolgozás közben hasadnak és forgácsolódnak, vagyis a papírlemezek egyes papírvékonyaságú rétegei egymástól széjjelválhatnak és széthajlanak. Ez éppen olyan, mint a lemezek vetemedése, melyre ezen lemezfajnak beszerzésénél különös gondot kell fordítani már csak azért is, mert a lemezgyár megfelelő gondos munkával ennek a hibának elejét veheti.

Gyakori alkalmazást nyer a doboziparban az úgynevezett fehér- vagy falemez. Hozzáértőknek e termék tisztaságából folyó nagy előnyöket szükségtelen közelebbről megvilágítanunk. Különben pedig a falemezre ugyanaz áll, mint a szürke lemezre, ennek sem szabad hasadnia. Mindazonáltal, a gyakorlat azt mutatja, hogy ennél ritkább a hasadás, mert a fában megmaradó gyanta egy bizonyos ragasztó hatást gyakorol a lemezre. A lemezt leginkább ragasztva vagy kasírozva dolgozzák fel, miután a fűzésnél erős törésnek van kitéve és ellentállása magában véve csekély. Van néhány gyár, mely ú. n. patent papírlemez állít elő, amennyiben a papírlemez felső oldalát megfesti, miáltal az bizonyos csomagolási célokra, áthúzás nélkül is alkalmassá válik. Domborított dobozokhoz falemezt szoktunk használni, azonban gondosan kell ügyelni arra, hogy külön domborítható falemezt szerezzünk be erre a célra, mert a falemezek túlnyomó része erősen törékeny voltánál fogva, domborításra nem alkalmas.

Erős igénybevételnek kitett csomagolásra legalkalmasabb a barna vagy úgynevezett patentlemez. Ezt a lemezfajtát a szétforgácsolás előtt gözben puhított vagy a vízben nyomás alatt főzött lucfenyőből állítják elő és ezen eljárás azt célozza, hogy a rost a forgácsolás által egész hosszában és sértetlenül oldódjon ki a fatestből. A lucfenyő maga is hosszabb, hajlékonyabb, nyújthatóbb és szívósabb rosttal rendelkezik, mint más fák s

ebből következik a belőle előállított papírlemez egészen különös tartóssága.

A patentlemez anyagában vagy felületén lehet színezni, de lehet domborítani is és a legkülönbözőbb mintákkal (faerezés, krokodilbőr, stb.) ellátni, vagy pedig hengernyomógépekkel nyomtatni. Ebből a papírlemezről a legkülönbözőbb csomagolások állíthatók elő, különösen olyanok, amelyeknek tartósságát illetően a legnagyobb igényeket támasztjuk.

A szalma-**papírlemez** hosszú ideig — nem minden ok nélkül — bizalmatlanul fogadták. Ennek főoka az volt, hogy ez kemény, törékeny, (gyűrődő) kevésbé tartós volt és nem mindig volt oly tisztán szállítható, mint ahogy azt a dobozipar érdekei megkívánták volna. Ez a tisztatlanság a mésztartalomról származott, amely a szalma kiválasztásánál állt elő. Sok gyáros ugyanis, hamis takarékosági okoktól vezéreltetve, elmulasztotta a felnyitott szalmát — papírlemezzé való feldolgozása előtt — mosás által a mésztől megtisztítani. Ebből igen sok kellemetlenség származott, mert a ragasztásnál és kaszálásnál a mész a csiriz hatása alatt színezte a borítópapírt vagy a belé csomagolt cikkeket. Ezért a szalma-**papírlemez** csak nyersen lehetett feldolgozni, így is alárendelt célokra, annál is inkább, mert a merevség sem volt valami nagy.

Ma a szalma-**papírlemez** előállításánál egész más feltevésből indulnak ki, s minőségileg sokkal értékesebbet tudnak produkálni melyek tisztaság és merevség szempontjából nagy igényeket is kielégítenek. Sőt, vannak gyárak, melyek színezett szalmalemezt is gyártanak. Külföldön ez a lemez fajta, olcsóságánál fogva az utóbbi időben nagy teret hódított, nálunk azonban csak elvétve, nagyon ritkán használják.

Következő cikkünk a triplexlemez, géplemez, krómóptólólemez készítésével és feldolgozásával foglalkozni.

Rosner Károly

Levélbortítók, mappák és díszlevélpapírok

VASADI ÉS VÉRTESI

LEVÉLBORTÍTÉK- ÉS PAPIRNEMÜGYÁR

Budapest VI, Vörösmarty uca 50. szám

Telefonszámok: T. 221-14 és T. 130-86

LUTZ EDE ÉS TÁRSA

LAKK- ÉS FESTÉKGYÁR RT

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI

FESTÉKEK

ELSŐRANGÚ MINŐSÉGBEN

BUDAPEST VII, ÖRNAGY U. 4

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTŐDE RT
BUDAPEST VI, DESSE WFFY U. 32

SZÉLES VILÁGOS ANTIKVA-VERZÁL

Perl (Korps 5)

A KLISÉK KÖRÜLI KÖRÜLTÖRDELÉSES KESKENYEBB
SOROKNÁL LÁTJUK LEGINKÁBB AZT, HOGY MILYEN A

Nonpareille (Korps 6)

MELYEK A SZÖVEG ÉRTELMÉT HELYES

Petit (Korps 8)

MINDEN SZEDETT SOR EZZEL SZEMBE

Garmond (Korps 10)

ÖTLETES LEGYEN A SZEDŐ

Ciceró (Korps 12)

BETŰI EDDIG MINDEN

Mittel (Korps 14)

MEGKÖZELITHET

Text (Korps 20)

FÖLD RÉSZEI

SZÉLES KÖVÉR ANTIKVA-VERZÁL

Perl (Korps 5)

UGYANEZ MEGTÖRTÉNIK EGY RENDES GYORS-
SAJTÓN IS, HA A FELHORDÓ HENGEREKNEK AZ

Nonpareille (Korps 6)

KÖZVETLEN A SZEDÉSHEZ ÉRJENEK

Petit (Korps 8)

ÉS A KITŰNŐ FESTÉKEZŐMŰ

Garmond (Korps 10)

FESTÉKSZEKRÉNYBEN

Ciceró (Korps 12)

AZ ÉLET EMBERE

Mittel (Korps 14)

IRÓESZKÖZÖK

Text (Korps 20)

ODISSZEUS

2 Ciceró (Korps 24)

EPIRUSZ

KÖZPONTOK:

H. BERTHOLD AG, BERLIN

D. STEMPEL AG, FRANKFURT a/M.

Szedés

Ujságfejek és hirdetések. A kölni Pressa-kiállítás alkalmából ismét sok szó esik a modern napilapok tipográfiájáról s egyértelmű az a megállapítás, hogy ezen a téren a zűrzavar óriási. A német napilapok épügy, mint a mi magyar lapjaink csodás egyértelműséggel keverik itt össze a régi rosszat az — új rosszal. Míg a lap fején makacs konzervativizmussal ragaszkodnak a sok évtizedes rosszul megrajzolt betűkhöz, másrészt attól sem húzódoznak, hogy jó pénzért egy kis hirdetést is belecsempésszenek a lap fejének sarkába. A modern ujság betűbetegségei azonban legszemléletesebben a hirdetési rovatokon látszanak meg. Hogy itt a kövér és groteszk betűk milyen tobzódása folyik, azt akkor érzi meg legjobban az ember, ha az angol és amerikai hirdetési oldalak nyugodt felépítésének pompás tipográfiai példáit figyeli meg. Amerikáról igazán nem lehet elmondani, hogy ne volna neki kedves az üzlet, a jó fizetség. De nincs az a pénz, melynek kedvéért olyan vastag fekete festéktömegeket tűrne hasábjain, mint amilyenek nálunk járnak a hirdetések közt és a — szövegrészben. Jelölül annak, hogy a mi ujságtipográfiánk egyre inkább a káros plakátstílus útvesztőjébe téved, anélkül hogy az ujságolvasó nyugodtabb, halkabb tempójával számot vetne.

Rajz átvitele ólomlemezre. Skriptollal végzett rajzot úgy lehet könnyen ólomlemezre átvinni, ha a símára csiszolt lemezt dammarlakkal, amelyhez fehérport kevernek, teljes fedésig bekenjük. Amikor a lakk a lemezen csaknem megszáradt, a rajzot a rajzolt felével a lakkrétegre fektetik, kevés makulatúra-papírost tesznek rá és rövid időn át a présben nyomásnak teszi ki. Ezután félig nedves szivaccsal lemossák a papírost a lemeztől és a rajz kifogástalanul rajta van az ólomlemezen. Sílkővel a lemezt szárazra dörzsölik és a rajz eltörölhetetlenül készen van a kimetszésre. Ugyanez az eljárás, ha a lemezt dammarlakk helyett terpentínben főloldott gyantaporral, ezzel a világosbarna folyadékkal kenik be. Az átvitel úgy történik,

hogy a tusrajzot jölenyvezett papirosra ceruzával tisztán átpauzálják. Az ólomlemezre, amelyre nem tesznek előzően fehérport, a főntemlített tinktúrából (terpentin és gyanta) rácsöppentenek és addig dörzsölik szét egyenletesen, míg csak kevésbé ragad. Ekkor teszik rá a rajzos felével a preparált lemezre a rajzot és préselik egy darabig. A papír levételekor az átnyomás tisztán és élesen áll a lemezen. Ily módon új és régi nyomások is átvihetők az ólomlemezre, anélkül hogy előbb ceruzapauzt kellene készíteni. Linoleumra és fára való átvitelkor ugyanez az eljárás. Celluloidra még egyszerűbb az átvitel. A betűmagasságra egalizált celluloidlemez spirítussal öntik át, ráteszik a ceruzapauzt vagy a kontúrnyomatot, a kéziprésen néhány másodpercen át nyomásnak teszi ki és kész az átnyomat. A spirítuszmaradványoktól való megtisztítás után a celluloidlemez gyengén besikporozzuk.

Nyomtatás

Friss nyomatok szárítása. Újabban, hogy ne kelljen makulatúra-íveket belőni, melegítéssel szárítják a nyomatokat. Ezt szakkörökben helytelennek tartják, mert a melegítés hasonló ahhoz, amikor a betegség jeleit eltakarják, ahelyett, hogy gyógyítanák. A szárítás ugyanis voltaképpen nem is szárítás, hanem melegítés, mert a papíron levő festék vékonyabbá, folyékonyabbá válik és még jobban átjut a papíron, úgyhogy az ujságnymáshoz hasonló nyomást eredményez. Csak egy eszközünk van a nyomatok szárítására, nevezetesen a festék minimumával teljesen fedni és ez csak hígítatlan, festékdús közép, sőt erős kencével érhető el. Milyen szép nyomást lehet így végezni, mutatják a kliensgyárak. Egy berlini gyár olyan festékművet szabadalmaztatott, amely ezt a kérdést megoldja, az egyengetést megrövidíti és festékmegtakarítást enged meg. A festék a finom eldörzsölés következtében jobban tapad a papíron és lehelletnyi vékony rétege gyorsan szárad is. Az ilyen szárítás adja a nyomtatványnak a meleg fényt és az eltörölődés alapoka így megszű-

nik. És ami a főcél: a belövés fölöslegessé válik.

A modern rotációs gép technikai követelményei. A modern nyomógépek terveiben és szerkezetében az utóbbi években rendkívüli haladás észlelhető. Ez a nagy haladás főként a festékgyártás és a hengeröntés föllendülésére vezethető vissza. A nyomógépek mérnöktervezői ma szállító-képesség tekintetében minden eddigit felülmúlnak. Ennek a jó eredménynek azonban az az elmaradhatatlan feltétele, hogy azokat az anyagokat, amelyekből a gépeket gyártják, tudományos vizsgálat alá vegyék, mert ki kell állniok a próbát úgy munkaképesség, mint csekély elhasználódás tekintetében. Együttal olyan módokat is keresnek, amelyek az összes körforgó részeket egyensúlyban tartásák. A legszállítóképesebb rotációs gépeknek különös nikkelacél nyomóhengerek van, amelyeknek nagy a ruganyosságuk és az elhasználódásnak jól ellentállnak. Az új rotációs gépeken általánossá vált a *golyós csapágyak* alkalmazása. Mindez ugyan több kiadással jár, de ez tartósság és szállításmennyiség révén megtérül. Az elektrotípiái és stereotípiái lemezek mai pontos kivitele a festék egyenletesebb elosztását engedi meg. A lemezeknek ez a pontosság és a festékeldörzsölés terén történt újítások lehetővé teszik a nyomónak, hogy valóban jó munkát végezzen kevés anyagpazarlással. A *kerekek* gyártásánál is eltértek az öntöttvasanyagtól, mert ezek gyorsan kopnak. Mióta a kerékművet is nikkelből és acélból készítik, hosszabb élettartamot biztosítottak ezeknek a gépalkatrészeknek is. Az újabb gépeknek az is nagy előnyük a régiekkel szemben, hogy könnyen hozzáférhetők és az olajozóhelyek is szem előtt vannak. A láncsal kapcsolatos *frikciókapcsolás* előmozdítja az eredményes indítást és a gyors leállítást. A motorgyárosok is olyan motorokat gyártanak, amelyek minden gyorsaságra állíthatók be. A szabályozás fogantyúval történik. Ez minőségileg és mennyiségileg is jó munkát tesz lehetővé. Az egyengetés így könnyű és a hiába elhasznált papíros is a minimumra redukálódik.

(„The Inland Printer.”)

Aranyalapon. A modern nyomtatóipar egyre több alkalommal kénytelen a reklámanyomtatvány betűit s díszait aranyalaphoz helyezni. Vignetták, üveg címkék, csomagolások, reklámkártyák mind gyakrabban fordulnak az arany- és ezüstalaphoz. Ennek megvan a maga korszerű magyarázata: a háború utáni ember a soká nélkülözött drága fémfényekben jólétet, gazdagságot és boldogságot érzékel. De érthető a tervezőművészek vonzalma is e fényes alaphoz. Hiszen a ragyogó alaphoz a kék, a bíborszínű vagy pláne a fekete betűk rendkívül világító erővel emelkednek ki és azt mondhatni, olyan hatásos alapul szolgálnak, mint a boltos árujának az üvegpólca. Minden régi grafika is (miniatűrök, imádságoskönyvek, kódexek, kötések) szívesen vette igénybe az aranyos alapot s a bronzírozás különféle eljárásaival igyekeztek a szöveg ünnepélyességét, színeinek ájtatos voltát fokozni. Igaz, hogy a mai profáncélú használatban közeledik a lehetősége annak, hogy az arany és ezüst túlságos felhasználásával édes-kés giccs-stílus vonul be a nyomdai termékekbe, de egyelőre még megóv attól az eljárásnak — drágasága is. Kétségtelen, hogy az effajta reklámban, ha művészi megoldásokkal párosul, mindig van valami halk parancs is, mely a reklámanyomtatvány birtokosának azt sugallja, hogy ne dobja

el oly könnyen — az aranyalapon készült ajándékot.

Új betűk és díszek

Block-kurzív és keskeny block. A Berthold és Stempel betűöntőde ismét új betűvel lepte meg a szakmai világot. És nem is egy, hanem egyszerre két fajtaival. Az egyik a block-kurzív, a másik a keskeny block. Mind a kettő művészi munka eredménye. A kurzív jól olvasható már azért is, mert bizonyos tiszteletreméltó távolsággal állnak a szavakká szedett betűk egymástól, ami még a gyöngébb szemű olvasó előtt is könnyűvé teszi az olvasást. Ezek a betűk senki előtt „össze nem folynak”, még a nonpareille is jó kiemelő-betű, mert a betű képe nagy. Cicerótól följebb már markáns, föltűnő és mindamellett tetszetős. Keresztvonalainak keskenyebb rajza és a kurrens *a* kezdő-, az *e* végvonalának finom eltompítása bizonyos artistikumot kölcsönöz a betűnek. — A keskeny block ugyanannak a betűművésznak a kezemunkája, mint a kurzívé. Keskeny volta ellenére ugyancsak hatásos hirdetés- és címbetű. Ez a block különben kiegészítése a Berthold és Stempel-cég block-szériáinak. Mind a két betű, különösen reklámanyomtatványoknál jól alkalmazható.

Heimat a neve a Genzsch és Heyse betűöntőde erőteljes fraktúrjának. A nemrég elhunyt Wilhelm Weimar tanár tervezte még. Gyönyörű betű minden fokozatban és a csúcsok finom letompítása, a fraktúr betű rendszerint keskeny alakjának kiszélesítése meleg, művészi formákat kölcsönöz ennek a praktikus betűnek. Nálunk azonban a német nyelvterületek elvesztése folytán — sajnos — nem nagyon alkalmaznák.

Bernhard kézírásos betű. A Bauersche Giesserei Frankfurt am Main öntőde különösen prospektusoknak, apróhirdetés-sláger szavaknak alkalmas, feltűnően szép betűt termelt. Vastagvonalú, a rondíráshoz hasonló, de annál sokkal tetszetősebb, alig jobbradülő kövér betű ez, amely bizonyára tért foglal majd csakhamar az akcidienciában is. Természetesen csak mint feltűnő betű, mert folyószövegben elveszítené „blickfang”-hatását, míg címsorokban kitűnően érvényesül. A jobbra dülő szárazak nem nyúlnak ki a betűtest húsán túl és így egymasmellé szedhető bármely betű, anélkül hogy megsérülne. Ezért jól préselhető is a tömítőprezésen és állja a kalander nyomását.

A Garamond-betűk területének kiterjesztése. A D. Stempel, Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság ismét újabb bizonyítékát nyújtotta kimeríthetetlen invenciójának. A már

KLISÉ
FEKETE ÉS SZÍNES, NYOMÁSRA
C. ANGERER & GÖSCHL
GRAFIKAI MŰINTÉZET
BUDAPEST, VII.
CSENGERY- UCCA 20
WIEN, XVI.
ALAPITVA: 1871.

közkedveltségnek örvendő Garamond-fajtáit újabb metszésű betűvel, a félkövér Garamonddal egészítette ki. Hogy művészi és gyakorlati érték szempontjából mit jelent ez a szolid betű, azt a lapunk más helyén közölt mintasorokból bárki önmaga is megítheti és így hosszabb méltatása itt fölöslegessé válik. A szedőnek mindenestre e betű részére meg kell teremnie azt a kompozícióbeli környezetet, amelyben a Garamond félkövér legjobban érvényesül. Mintasorokat a praktikus félkövér Garamondból a 177. oldalon mutatunk be.

Tömöntés

Gáz- vagy szénfűtés? Ma már a legtöbb tömöntődében gázzal olvasztják az ólomot. Mégis vannak, akik a kőszénhez ragaszkodnak, mert szerintük a hőenergia nagyobb, az ólom hamarabb olvad és így olcsóbb. Ezzel szemben áll az, hogy a gázfűtésnél az ólom hőfoka könnyebben szabályozható, tisztább és egyszerűbb a kezelése. Minden mellékmunka: szénhorlás, hamukiszedés stb. elmarad így és a tömöntőnek több ideje marad tulajdonképpen munkájára. Nem kell folyton a tűzre néznie. A füst is elmarad. Az olvasztókatlannak a tömöntődében sem szabad kiürülnie öntés közben, hanem ólomot kell mindig utána rakni, mert akárcsak a soröntő-

gépek katlanainál, a végén, amikor már kevés ólom van bennük, túlizzó lenne az.

A tömöntési ólom — mint már többször volt róla szó lapunkban, a gépszedés ólmánál is — alkalmatlanná válik, ha a lemerítésnél a salakkal együtt az antimónt is lemerítik. A habos felület ugyanis nagy részben antimón és ón és ha ezt állandóan kivonják az öntőfémből, anélkül, hogy pótolnák, megromlik az. Ezért időközönként szakszerűen pótolni kell a hiányzó, elvesző anyagokat, hogy a tömöntvény kifogástalan legyen.

A szedésforma tisztítása tömöntés előtt. Régebben, hogy a matrica oda ne ragadjon, olajozták az új szedést, mielőtt a tömöntési munkát megkezdtek. Ma ez már túlhaladott álláspont. Erre a célra legjobban megfelel a grafit vagy a síkpor, amelyet kefével visznek rá a szedésre. Ez lényegesen tisztább is. A szedés tisztítása csak tiszta lúggal vagy benzinnel történik, de vízzel még leöblíteni sem jó, hiszen a festékmарadékok zsírosak és a víz nem fogja. A formát nem szabad a szedés mosásakor fölnyitni, mert akkor a piszok a betűk közé szorul és újból való bezárásakor árt a betű testének. Ha a formát nem készítik helyesen elő a tömöntésre, a tömöntvény sem lehet jó. Az a veszély áll fenn, hogy egy piszkos formáról levett matrica öntésközben kettéválik. Tanácsos tehát a jól zárt for-

mát benzinnel gondosan megmosni és magától száradjon. Csak azután kezdődhet a tömöntés, Festékmарadékok mérgei a matricáknak.

Kavaróvasnak az olvasztókatlanba a legjobb a vasrúd, amelynek felső vége fogónak van legömbölyítve, alsó vége hegyes, hogy nyírfadarabkát lehessen rászúrni. Ez a fa ugyanis mozgásba hozza az ólomot. Ilyen kavaróvasat bármely lakatos készít. Általában a salaklemerő-kanállal keverik az ólomot, de keverni mindenestre kell.

Technikai újítások

Önműködő ívbelövés. A H. Berthold rézleánygyár és betűöntőde, Berlin SW 29, olyan szerkezetet szabadalmaztatott, amely ívfogók közvetítésével önműködően viszi rá a kirkott ívre a belövő-ívet. A készülék önálló állványon van felszerelve, amely állvány a géptől különváltan is működhet és a nyomógép hajtóereje mozgatja ide-oda. Ez mindenestre olcsóbb, mint ha munkásnőknek kell a kényesebb mű- és többszínnyomású frissen nyomtatott íveket belőni.

„Nicolin” néven a Hans Halm-cég Köln-Ehrenfeldben új szedés-zárót szabadalmaztatott és hozott forgalomba. A találmány két 12 cm és két 18½ cm hosszú és 1½ cm széles sínből áll, amelyeket a szedés körül raknak és sarkaikat egymásba kapcsolják. Mind-egyik sín két egymásba tolható részből áll, amelyeket retesszel lehet elzárni. A sínek különleges konstrukciójuknál fogva meghosszabbíthatók. A rövidek 16, a hosszúak 22 ciceróval, miáltal a négy könnyen beállítható sínből álló szedés-zárót kis oktávótól kvart nagyságú szedésig lehet használni. A „Nicolin” fölöslegessé teszi a zsinórral való kikötést és könnyen kezelhető. Előnye, hogy a zárókészülék nyomás közben a szedés körül marad. A „Nicolin” zárókészülék korrektúralevonatok készítésénél époly praktikus, mint álló szedések megörzésénél.

Klisé-magasságmérő. A Theodor Koschel-cég Leipzig W 32 olyan

ALAPÍTOTT 1900.

KÖNIG
és
BAYER

KLISÉG YÁR

BUDAPEST · VII.
WESSELÉNYI-
UTCA · 54. SZÁM
TELEFON-SZÁM
J O Z S E F
359-91

VIDEKI RENDELÉSEKET SORON KIVÜL

INTÉZÜNK!

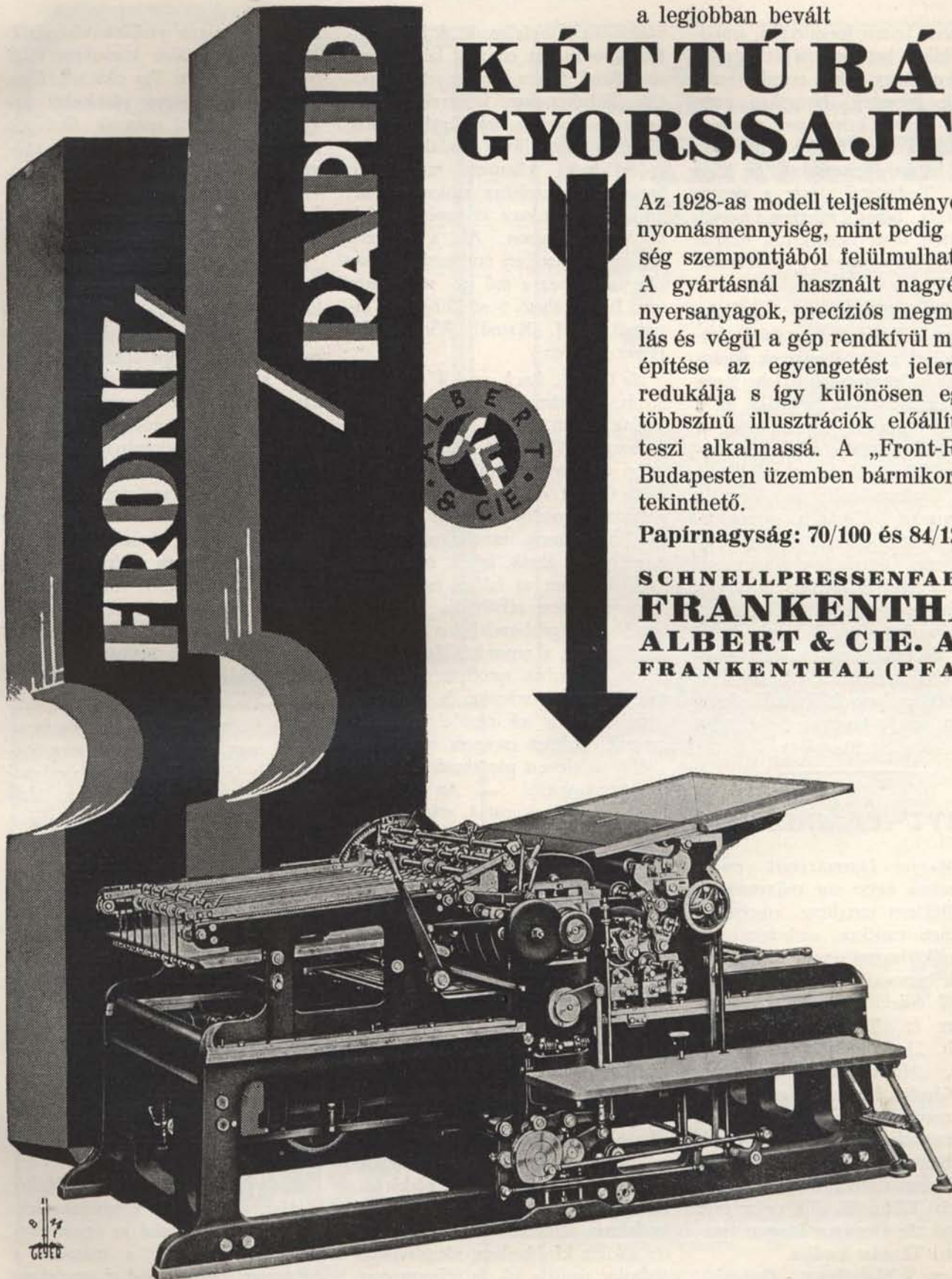
a legjobban bevált

KÉTTÚRÁS GYORSSAJTÓ

Az 1928-as modell teljesítménye, úgy nyomásmennyiség, mint pedig minőség szempontjából felülmulthatatlan. A gyártásnál használt nagyértékű nyersanyagok, precíziós megmunkálás és végül a gép rendkívül masszív építése az egyengetést jelentősen redukálja s így különösen egy és többszínű illusztrációk előállítására teszi alkalmassá. A „Front-Rapid” Budapesten üzemben bármikor megtekinthető.

Papírnagyság: 70/100 és 84/120 cm

**SCHNELLPRESSENFABRIK
FRANKENTHAL
ALBERT & CIE. A. G.
FRANKENTHAL (PFALZ)**

VEZÉRKÉPVISELET ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDERT
BUDAPEST VI. KERÜLET, DESSEWFFY UCCA 32. SZÁM. TELEFÓNSZÁM: TERÉZ 223-70

szervezetet hozott forgalomba, amely-lyel a klisék betűmagasságát meg lehet mérni, hogy azután eszerint egálí-
zálhatók legyenek. Nyomban meg-
mutatja, mennyi kartonréteg ráragasz-
tása szükséges. A magasságmérősz-
kezetet bármely magasságra be lehet
állítani. Tudvalevő, hogy a pontos
magasságra hozott kliséket könnyen
és gyorsan lehet egyengetni, miáltal
a készülék 7.25 márkás ára csakhamar
megtérül.

A *hengerállítás megvizsgálására*
ugyancsak a Koschel-cég műszert árú-
sít, amellyel a festékhengerek pontos
beállítása a leggyorsabban lehetséges.
Kétféle magasságban gyártják ezt a
készüléket. Francia formátumhoz a
Modell 1, ára 8.25, a minden magas-
ságra beállítható Modell 2 pedig 9.50
márka. Gyakran előfordul, hogy a
festékhengerek állását a nyomófor-
mának megfelelően kell állítani, vagy
a hőmérsék változásához alkalmazni.

Matricareszelőkészüléket is árúsít
a Koschel-cég, amellyel a Linotype-
matricák kiálló részei, ha azok elnyo-
módtak és ezáltal méreteikben meg-
változtak, kireszelhetők. A szerkezet
a kizáróékhoz hasonló keretféle kézi-
szerszám, amely keretnek belső széle
reszelős. Ára 12.50 márka.

Könyv- és lapszemle

A *Magyar Iparművészet* ezidei
3—4. száma egész sor műnyomtatá-
sos mellékletet tartalmaz, amelyeken
műtörténeti emlékek, szobrászati re-
produkciók, iparművészeti tervek stb.
kerülnek bemutatásra. Bennünket kö-
zelebről érdeklő tárgyról, „Könyv-
művészet és luxus” címen Végh
Gyula ír, „Jutalomdíjak” címen Ná-
dai Pál, „Moiret néhány művéről”
Lyka Károly értekezik a művész
egy-egy munkáinak a műmellékleten
való bemutatásával. Még sok egyéb
hosszabb-rövidebb közlemény teszi
művészi szempontból értékesé ezt a
füzetet is. Előfizetési díja egész évre
15 pengő. Az Országos Magyar Ipar-
művészeti Társulat kiadása.

*Reklame - Plakatkunst - Organisa-
tion - Zeitungswesen* a címe egy terje-
delmes könyvnek, amely a reklámmal,
plakátművészettel, szervezéssel és uj-

ságkiadással foglalkozik. A bibliográ-
fia felsorolja az említett kérdésekkel
foglalkozó összes németnyelvű lapo-
kat, folyóiratokat, könyveket, azok
beszerzési forrását, árát, úgyhogy akik
hivatásszerűen ilyen irodalom iránt
érdeklődnek, könnyen megtalálják
benne a beszerzéshez szükséges tud-
nivalókat. A könyv jó papíron két
színből nyomtatott. Aki a célszerű
reklám tekintetében útmutatásokat kí-
ván, annak ez a mű jó szolgálatot
tesz. Beszerzhető 5 schillingért a ki-
adónál J. J. Kaindl, Wien, XIII.
(Ober-St. Veit.)

Az *Offset-, Buch- und Werbekunst*
3. és 4. számai. Kiadja az Offset-
Verlag G. m. b. H., Leipzig C. 1,
Seeburgstr. 57. Egyes szám ára 3.50,
félévi előfizetés (6 füzet) 15 márka.
A 3. füzetet főként a bádogcsoma-
golásnak szentelték, amelyet Traugott
Schalcher Lustig tanulságos módon
ismertet. Az ábrák, képek és mellék-
letek is főleg az ízléses csomagolás
megkedveltetése céljából a legkülön-
bözőbb bádogdobozalakokat mutatják
be. Ezeknek a reprodukálása offset-
eljárás és részben autotípia útján tör-
tént. Nyomtatástechnikai és gépismer-
tetési cikkei is sok tanulságot tartal-
maznak. Érdekes csevegés van benne
a jó és az eleve a papírkosárnak szánt
nyomtatványokról. — Az *Offset-,
Buch- és Werbekunst* 4. száma a fes-
tékgyártással foglalkozik, különös te-
kintettel a reklámanyomtatványok ké-
szítésére. Sok ebben a számban a
többszínű illusztráció és műmelléklet.
Cikkei tanulságosak. Otto Horn cik-
két a festékgyártásról színes táblák
egész sora illusztrálja. Pet Hayne az
ipari hirdetésekről írt ebben a szám-
ban tanulságos cikket.

Plakat-Handbuch címen nagyszerű
grafikuművészeti és reklámművészeti
kézikönyv jelent meg a Jaques Alba-
chary G. m. b. H. Berlin W. 35. ki-
adásában. A mű autotípiái reproduk-
ciókban bemutatja a világ legjobb
reklámanyomtatványait és plakátjait.
Közi a reklámművészetre vonatkozó
irodalmat, útmutatásokat ad a hirde-
tés sokféle kérdéseiben, sőt fölvilágo-
sításokat nyújt a kő- és offsetnyomta-
tás terén a plakátművészeknek és
nyomtatóknak egyaránt. Egész sor cik-
ket közöl a *Plakat-Handbuch* a kü-

lönöző országok plakátművészetéről.
Magyar vonatkozású közlemény több
is van a könyvben. Egy cikk keretében
K. Wagner a magyar plakátokat tár-
gyalja. Egyszóval nemcsak általános
reklámművészeti, hanem magyar mű-
vészeti kérdésekről is talál benne az
olvasó érdekes ismertetéseket. A vál-
lalkozás prospektust szívesen küld.

A *Deutscher Drucker* májusi száma
„Pressa” különszámként jelent meg,
illusztrálva négyszínnyomatos képek-
kel a kölni kiállítást. Érdekes cikk
tárgyalja Köln városának fejlődését
nyomdaipari szempontból. Egy másik
cikk a jelenkor újságját ismerteti,
kapcsolatban a kölni sajtókiállítással.
A szedőgépek jelentősége és alkalma-
zása címen, a festékgyártásról, a szín-
harmónia és diszharmóniáról írott
cikk rendkívül tanulságosak. Azután
különböző sokszorosítási eljárásról, gu-
mizott papírosok használatáról stb.
találunk még ebben az érdekes füzet-
ben olvasnivalókat. A sok szedés- és
egy- és többszínű nyomtatáspéldák
emelik az értékét a „Deutscher
Drucker” májusi számának, amely
2.75 márkáért a lap kiadóhivatalától
Berlin SW61 még beszerezhető.

Geschichte der Buchdruckerkunst
címen nagy munka jelenik meg leg-
közelebb G. A. E. Bogeng szerkesz-
tésében és a Demeter-Verlag, Hel-
lerau kiadásában. A könyv alakja
35 × 25 cm. Öt század nyomtatás-
fejlődésének tárgyalásának kapcsán e
századokban gyakorolt szedésműveit
is be fogja mutatni, úgyhogy minden
szakfőíű érdeklődését és tudásvá-
gyát kielégíti majd. A történeti mun-
ka füzetenként fog megjelenni 32
illusztrált oldalban és 4 műmelléklet-
tel. Előfizetési díja 6 márka havon-
ként 2 füzetért. Összesen 30 füzet-
nyi lesz az egész munka. Szeptem-
ber 1-től lényegesen drágább. Meg-
rendelhető Tisza Testvérek könyvke-
reskedésében is, Budapest, II, Fő
ucca 12.

Rudolf Becker füzeiteinek újabb két
kiadása, a 7. és 11. könyvecske fe-
szik előttünk. Az első az úgynevezett
„Pantone-eljárásról”, a második a
mélynyomtatásról mond el tanulságos
tudnivalókat. A 7. füzetet az amerikai
szakíró, Louis Flader írta és gyöngy-
házkartonba van kötve, a másikat Fi-

KURCZ és LAJTA

FOTOCINKOGRAFIAI MŰINTÉZETE
BUDAPEST,
VIII., VIG-UTCA 3

TELEFON: J. 333-18

A művészi és ok-
szerű reklámozás
gyakorlati módsze-
reit ismertető, dú-
san illusztrált és
kitűnő nyomtatás-
technikával előál-
lított művészi havi
folyóirat, amelyet
nem nélkülözhet a
nyomdász, keres-
kedő, iparművész

OFFSET- BUCH- UND WERBE- KUNST

Egyes szám ára —.75 dol-
lár, féléves előfizetés
4.50 dollár.

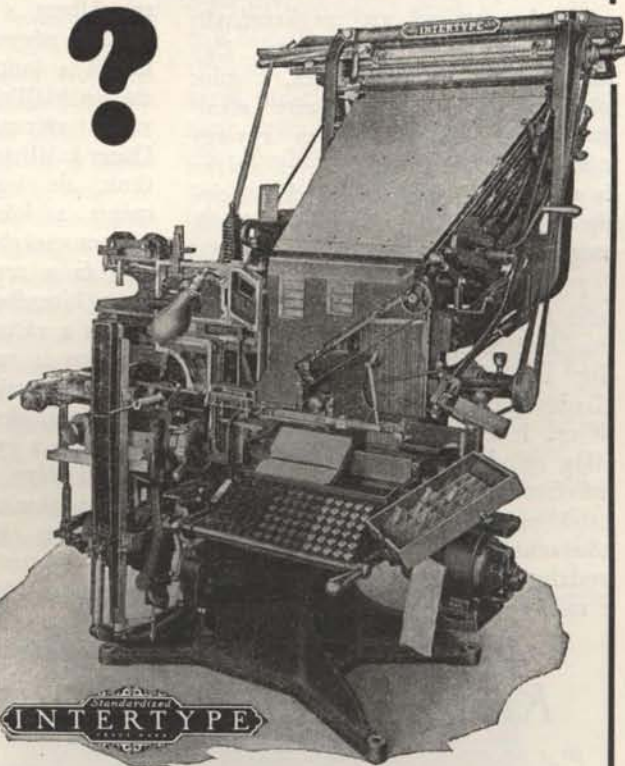
Kiadó:
Offset-Verlag G. m. b. H.
Leipzig, Seeburgstr. 57

Miért

terjedtek el annyira rövid időn belül az

INTERTYPE SZEDŐGÉPEK

?

INTERTYPE

Mert

az

INTERTYPE SZEDŐGÉPEK

beigazolták azt, hogy

**többet nyújtanak, mint
amennyit ígérnek**

A gondos és előrelátó nyomdavezető nem vezérelteti magát tendenciózus színezetű híresztelések által, hanem józan és körültekintő mérlegelése és szerzett tapasztalatai alapján azt rendeli, amivel saját érdekeit a legjobban szolgálhatja. A már üzemben lévő nagyszámú INTERTYPE szedőgépek megtekintése és az ismertető prospektusok gondos áttanulmányozása az érdeklődők nagy csoportját vezette láborunkba.

Magyarországi és balkáni vezérképvislet:

GRAFIKA GÉPKERESKEDELMI RT
BUDAPEST V, CSÁKY U. 49 TELEFON: L. 904-57

schér és Weber írták és imitált csikó-börbe van kötve. A mélynyomatás egy-két újabb mesterfogásáról van szó ebben a kis füzetben. A pantone-eljárás új fotomechanikai képreprodukciós eljárás, amelyet egy amerikai, A. Ronald Trist talált fel és tulajdonképpen régebbiek továbbfejlesztése. Ennél az eljárásnál az az új, hogy a nyomtatólemezt krómfémmeel vonja be, amivel azt megkeményíti és így rendkívül tartóssá teszi. Úgy fotolitográfiai cinklemezek, mint könyvnyomdai klisék részére alkalmas. Mind a két füzetben egy-egy műmelléklet van. Áruk 1—1 márka és a kiadónál, Rudolph Becker Leipzig C. 1, Stephanstr. 8. szerezhetők meg.

Philobiblon a címe az új bibliofil havi folyóiratnak, amelynek első száma áprilisban, második száma pedig májusban Bécsben megjelent. Kiadószervezője Herbert Reichner Wien, I, Tiefer Graben 19. A lap a világ minden részéről közöl könyvművészeti és könyvipari híreket, bő katalógust ad a megjelent újabb könyvekről és tudományos és szépirodalmi folyóiratokról. Egyes szám 1 márka, 6 füzet ára 4.80 márka.

Kiállítási hírek

Plakátkiállítás. Antwerpenben van egy egyesület, mely a reklám különféle fajtáival foglalkozik s ez évben egy nemzetközi plakátkiállítást rendezett. A városi vezetőkörök támogatásával rendezett plakátkiállítás a maga nemében az első volt Belgiumban. Ez bár a jelenlegi belga plakátművészetet meglehetősen jónak mutatta be, arról is tanúságot tett, hogy a belgák ebben is, mint egész iparművészetükben, erős francia hatás alatt állnak. A franciák már jól ismert dolgokat mutattak be, de igen nagy sikere volt az olasz Cappiellónak s mérsékelt sikerük volt a németeknek. A svájciak ezúttal is a legelső közt álltak, míg a magyarok gyérszámú plakátjai közt csak Maday: Jazz-band plakátját emelte ki a kritika. Külön termeket szenteltek a politikai, külön az árumintavásárok s a közlekedési reklámok hirdetéseinek.

Biblia-kiállítás. A leipzig könyvmúzeum kiállítást rendez új és régi biblia-nyomatásokból. A fő kiállítási anyag a 15. és 16. század kiváló bibliagyűjteménye lesz, ezek közt Gutenberg 42-soros bibliája is. Új mintanyomatás gyanánt a Bremer Presse Luther-bibliáját fogják bemutatni.

Dürer-kiállítások mindenfelé. Dürer Albert, a halhatatlan művész halálának négyszázéves fordulója alkalmából a kultúrvilág minden múzeumban kiállításokat rendeznek. A fővárosi szépművészeti képtárban levő Dürer-kiállításról már megemlékeztünk, de legtöbb eredeti metszete mégis a könyvművészet ősföldjén, Németországban maradt meg. Ezekből és a reprodukciók sokaságából most Lipcsében a könyvtárban, Stettinben a városi múzeumban és Nürnbergben is vannak kiállítások. Lipcsében vannak kiállítva Dürer eredeti kézírásai, akvareljei, a híres nyúl, a bagoly és a gyönyörűen sikerült mező, az ifjú tölgy, az ibolyacsokor, az Albertina-faksimile, Miksa császár diadalmene könyvalakban 1522-ből stb. — Stettinben sok az eredeti fa- és rézmetszet. Itt Dürer elődjének és tanítványainak művei egészítik ki a kiállítás anyagát. — Nürnbergben többek között Dürernek 13 éves korában készített önarcképe van kiállítva, amelyet nemrég fedeztek fel.

Papírkiallítás Prágában. A prágai 1928. évi őszi vásár keretében „Papír, könyv és ujság” címen kiállítást is rendeznek. A következő területeket foglalja majd magában a kiállítás: A csehszlovákiai papíripar, a grafikai iparok, könyvkötés és kartonázásipar tárgyait, továbbá az ujságkiadást. Utóbbinak külön osztályt is fognak szentelni, amelynek „az ujság mint reklámtényező” lesz a címe.

Iba. Ismét egy betűtalány. De ne törjük rajta soká a fejünket. Ez a három betű annyit jelent, hogy „Internationale Büro-Ausstellung” (nemzetközi iroda-kiállítás). A kiállítás Berlinben lesz 1928 szeptemberében. A kiállítás az irodai gépeket: író-, számoló-, könyvelő- stb. gépeket fogja bemutatni. A kiállítás keretében előadások lesznek az irodai munka racionalizálásáról, a pszicho-tech-

nikai alkalmassági vizsgáról stb. A kiállítás ideje alatt — szeptember 7—16 — tartják majd meg a különböző német papírnemű- és írószerekkereskedőegyesületek kongresszusait és egyéb összejöveteleiket. Az előkészületek már javában folynak.

Innen-onnan

A legszebb asszonyarcért — tízezer márka. A szépítőszereiről ismert Elida-gyár, mely inkább az arcokat szépítette eddig, mint a hirdető-oszlopokat, mostanában tízezer márkát ajánlott fel a német festőművészeknek. Ezt az összeget az a festő kapja, aki az 1928-ik évben a legjobb női arcképet festi — a német birodalmi művészsövetség ítélete szerint. Eddig a gyár jóvoltából nem a legszebb, hanem a legédesebb női arcokat lehetett látni úton és útfélen.

A haladó Törökország. Mint mindenféle szokásokban, a kultúra legfontosabb eszközében, a könyvnyomatásban a nyugati világ formáit veszi fel lassankint az új korszak Törökországban. Június elsejétől kezdve a török számok helyett az arab számjegyek bevezetését rendelték el mindenféle hivatalosan. Ez az első jelentős lépés ama nagy reform felé, mely a török írás helyébe a latinbetűs írást és nyomtatást fogja bevezetni.

Mr. Hornby, egy angol könyvnyomtató saját használatára „Ptolemeus” elnevezésű betűt rajzolt, amelylyel elsőnek a „Don Quijote” angol kiadását fogja szedetni. Hornby újabb betűjét is, mint az ő „Subiaco”-betűjét, egy tizenötödik századbéli olasz antikváról mintázta.

A mainzi Gutenberg-múzeum a várostól, a dóm közelében, két patricius-házat kapott múzeumi célokra. A „Römischer Kaiser” és a „König von England” elnevezésű házakban a múzeum a technikai gyűjteményeket fogja kiállítani, mint például régi nyomóprések, öntőszerszámok, festékkészítőeszközök stb. A múzeum kéri a kultúrvilág nyomdászait, hogy akiknél régi nyomdai vagy betűöntői eszközök vannak, azokat a múzeumnak utalják át.

Nyomdásztársadalmi élet

Jubileumok. A Pester Lloyd-társulat könyvnyomdájának személyzete június 17-én délelőtt öt derék munkatársát jubilálta félszázados nyomdászságuk alkalmából. A Könyvnyomdászok Segélyző Egyesületének nagyterme zsúfolásig megtelt ünneplő közönséggel. A jubiláns valamennyi közmegebecsülésben álló jó nyomdász. Az ünnepeltek: Herdinánd József, Korner Albert, Pásztor István, Schwert Frigyes és Wunder Rezső kollégák. A Budapesti Könyvnyomdászok Dalkörének szép éneke nyitotta meg az ünnepséget. Az első üdvözlőbeszédet a személyzet nevében Dörnyey Lajos mondta. A Pester Lloyd-nyomda igazgatója, Márkus Pál a jubilánsok értékes munkáját méltatta, a szerkesztőség üdvözlését Friedrich Tivadar dr., a Pester Lloyd felelős szerkesztője tolmácsolta. A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betüöntők Segélyző Egyesülete nevében Rothenstein Mór országgyűlési képviselő, az Egyesület elnöke mondott meglegha-

gú beszédet, azután átadta az egyesület hűséges tagjainak kijáró jutalmat a jubilánsoknak. A budapesti helyibizottság nevében Bálint Ödön köszöntötte fel a jubilánsokat, míg a szociáldemokrata párt képviselőjében Farkas István országgyűlési képviselő mondott üdvözlőbeszédet. A Budapesti Hirlapszedők Köre üdvözlését Latkóczy Lajos, a Kör alelnöke adta át, kiemelve különösen Schwert Frigyesnek a Kör vezetése körül szerzett érdemeit, amely Körnek a jubiláns hosszú időn át alelnöke volt. A Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre nevében Haász Vendel, a Kör alelnöke üdvözölte a jubilánsokat, akik közül Schwert és Wunder Rezső mint aktív korrektorok még ma is tagjai a Körnek. A Gépmesterek Köre képviselőjében Engländer Ignác mondott üdvözlőbeszédet. A nyomda művezetője, Hoffmann Antal is köszöntötte hosszú éveken át vele együtt dolgozó munkatársait. Az üdvözlőbeszédre Schwert Frigyes válaszolt meg-

hatott hangon jubilánstársai nevében is. A beszédek elhangzása után újból fölcsendült a dalárda éneke, amivel az ünnep egyik része be is fejeződött. Este a Budai Polgári Lövélda nagytermében kedélyes társasvacsora keretében késő éjjelig ünnepelték a jubilánsokat. A kollégialis szeretet mindegyiket egyformán vette körül, mert valamennyien derék jó kollégának bizonyultak egész életükön át. Itt említjük meg, hogy az ízléses, egyszerű meghívót és a csinos emlékfüzetet Spitz Adolf mesterszedő tervei után szedték. Pontos, jól megszedett munka mind a kettő. — A Bernhardt-nyomda személyzete Heckenberger Lajos nyomdászságának ötvenéves fordulóját ünnepelte meg szűk családi és baráti körben. A kis személyzet nevében Husserl Károly, a Segélyző-Egyesület képviselőjében Kirsteier János üdvözölte a jubilánst. A nyomda főnöke, Bernhardt Dezső is szeretettel emlékezett meg munkása szorgalmáról. — A Magyar Grafika szerkesztősége is kollégialis szeretettel üdvözli mind a hat veterán jubi-

Victoria-Original-Schnellläufer

(gyorsanfutó)

nyomáselállítással és felszerelve a mi

Victoria-ívberakónkkal

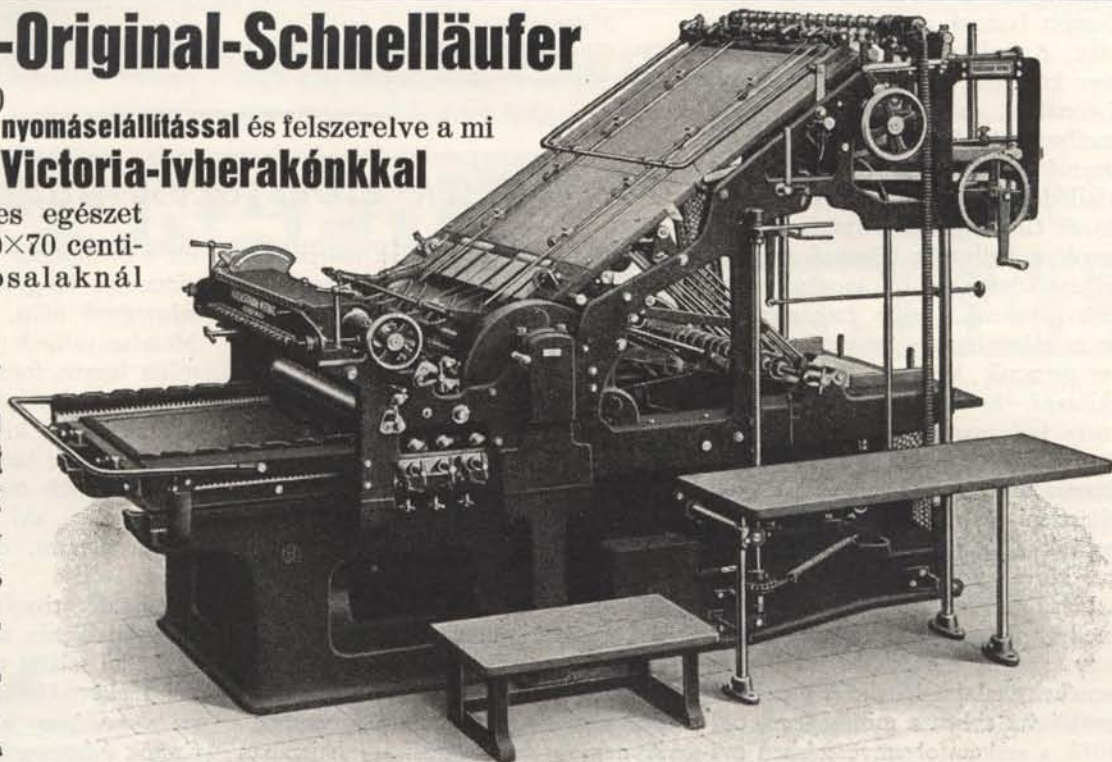
együttesen teljes egészet képeznek és 50×70 centiméteres papirosalagnál

**óránkénti 2700
nyomást
biztosítanak**

Kézi berakásra **Victoria-ívberakónk** egy perc alatt könnyen átállítható

**ROCKSTROH-
WERKE A. G.
HEIDENAU**

Képviseli: Tanzer Miksa
Budapest VII, Akácfa u.
50. sz. Telefon: J. 406-31

lást és kívánja, hogy még sok éven át egészségesen, gond nélkül és nyugalomban élhessék le hátralevő éveiket.

Szaktanfolyami társasvacsora. Június 16-án este nagyszabású ünnepi estet rendeztek az 1924–28. évbeli szaktanfolyamhallgatók a továbbképző szakoktatók tiszteletére a Kéményseprő kerthelyiségében. Az ünnepség rendezése annyira meglepetésszerű volt, hogy a szakoktatók már nem térhettek ki előle, másrészt meghatódottan kellett tudomásul venniük, tanítványaik hálás ragaszkodását, amelyet visszautasítani már azért sem szabadott, mert ez könnyen megzavarhatta volna azt a harmóniát, amely tanítványok és oktatók között az évek folyamán kifejlődött. Meg kell állapítani, hogy különösen a mindvégig kitartó tanfolyamhallgatók és a szakelődők között már amúgyis fennállott szoros kapcsolatot a hallgatók ragaszkodásának ez az újabb jele csak még szorosabbá tette. A vacsorán szép számban vettek részt a tanfolyamhallgatókon kívül a nyomdai munkások, ott láttuk képviselve a főnököket, nyomdai művezetőket és mindazokat, akik közösséget éreznek a továbbképzés ügye iránt. A hallgatók nevében *Greisler Imre* köszönte meg keresetlen szavak kíséretében az oktatók fáradozását, amellyel lehetővé teszik a hozzájuk hasonló nyomdászgeneráció nevelését, kifejlődését. A szakoktatók nevében *Novák László* szaktanfolyamvezető válaszolt a hallgatók köszönő szavaira. Lelkére kötötte az ifjú, tanulni szerető tanítványoknak, hogy csak szeressék ezt az elárvult szép mesterséget, amelyet nemcsak kereseti forrásnak kell tekinteni, hanem olyan célnak is, amely felé magasabb szempontból is törekedni kell. A szakmáknak, a művészeteknek ezt a legelsejét továbbfejleszteni, ápolni kell, hogy méltók legyünk a Gutenberg fiai elnevezéshez. Novák kolléga szavait figyelemmel hallgatták végig és az a taps, amellyel beszédét fogadták, mutatta, hogy szavai megértésre találtak és termékeny talajra letek. A közel emberöltő óta ebben a minőségben, tudniillik a szaktanfolyamvezetésben működő Novák kollégát szeretettel vették körül az összes tancsoportok hallgatói.

A hűvös este ellenére is a késő éjjeli órákig kedélyes tereferében maradtak együtt tanítványok és oktatók, családjaikkal és a megjelent érdeklődő kollégákkal. — Itt kell megemlékeznünk arról a meglepetésről is, amelyet a tanfolyamhallgatók azzal okoztak a szakoktatóknak, hogy gyönyörű kivitelű arcképes meghívót készítettek az estélyre. Ugyanis nagy titokban eljártak a családoknál és elkérték az oktatónak a házban lévő fényképét, kliséjét készítettek és a négyoldalas, háromszínnymásos meghívó harmadik oldalán helyezték el a kilenc portrét: a közepén *Novák László*, körülötte *Kun Mihály*, *Dukai Károly*, *Spitz Adolf*, *Wanko Vilmos*, *Tábor János*, *Müller Sándor*, *Schwartz Ármin* és *Herzog Salamon*. Két szakoktatót, *Wanko Vilmost* és *Spitz Adolfot* betegségük gátolt meg az ünnepélyen való megjelenésben. A meghívót a szaktanfolyamhallgatók készítették, széles aranynyomtatású keretét *Kettinger Antal* tervezte, szedését lapunk kiadójának nyomdájában szedték ugyan csak tanfolyamhallgatók és ugyanott nyomtatták a *Bíró Miklós*-nyomda szíveségéből.

K. L.

Nyugalombavonulás. Ötvennyolc évi egy helyben való kondicionálás után június 16-án búcsúzott el a Pesti

Részvénynyomda személyzete munkástársától, a mindvégig becsületesen kitartó *Zimmermann Adolf* szaktársától. Ebből az alkalomból mi is szívélyesen üdvözljük az öreg mestert és kívánjuk, hogy még sok éven át élvezhesse valóban megérdemelt nyugalmát.

Sírköavatás. *Göncz Mihálynak*, a Typographia volt szerkesztőjének a kerepesi temetőben nyugvó holtteste fölé egyszerű sírkövet emelt a kartársak kegyelete. A nyomdai Sportalakulatok Szövetsége a Budapesti Hírlapszedők Körével karöltve június 17-én délelőtt avatta föl az eredeti egyszerűségű síremléket. Az emlékezés ünnepén sokan jelentek meg barátai és tisztelői közül, akiknek nevében *Brumiller László*, a Typographia szerkesztője mondott magas szárnyalású emlékbeszédet. A síremléket a két nevezett intézmény közösen emeltette. *Göncz Mihály* életében hűséges támogatója volt a szakmai továbbképzés intézményének is és halálának harmadik évfordulóján kegyelettel hajtjuk meg a Magyar Grafika gyászfátyolos lobogóját új és állandó dísz nyert sírja fölött. A síremlék egyetlen lapból álló faragott gránitkö, amelyben márványtáblát helyeztek el aranyozott felírással.

Hirdetések elhelyezése napilapokban

címen a Magyar Grafika március-áprilisi számában egy cikk látott napvilágot, mely tárgyhoz néhány szóban kívánom — a cikk írójával nem egyező — felfogásomat vázolni.

A napilapok, különösen a bulvárlapok, ma címsoraikat, szenzációikat, gyakran mondvasinált szenzációikat tényleg annyira kiabáló, sok helyet semmivel kitöltő betűkkel szedik, hogy ez a szemet bántja, a jóízlést sérti. Egyes komoly lapok (*Lloyd*, *Budapesti Hírlap*) a mai hajzás élet, az ideges, türelmetlen olvasók kíváncsiságának nem hódolnak be, de ez a jelenség elszigetelt. Ha bántó is a jelenség — magyarázható, menthető. A napi — nagyvárosi — hajzásban élő ember értesülést akar mindenről, a szöveg részletes olvasása nélkül. És

ezt a kíváncsiságot elégítik ki a hangos címsorok. Hogy tipográfiaiilag jobbak lehetnének néha, az nem is lényeges. Mondanivalójuk sem maradandó, miért legyen formájuk az?

A nyugateurópai és tengerentúli lapok majdnem kivétel nélkül első oldalukon csak hirdetést hoznak, ami még nagyobb merénylet az előfizető érdeke ellen, aki a folytatásos regényt akarja olvasni, de a napisajtó nem ezekből él!

Lássunk tisztán: a *napilap* üzlet, nagyvállalkozás, mely ott keresi hasznát, ahol találni tudja. Az előfizetők-nél legkevésbé! Vagy talán azt hiszi *n-e*, hogy azért kapnak az előfizetők évkönyveket, naptárakat, hogy szellemi tőkájukat ebből gyarapítsák? Nem! Azért, és csak azért, hogy

új és mindig új felületeket adjon a kiadó a hirdetőknél, lapjának tisztavirágéletű oldalai helyett.

A hirdető ma úr, korlátlan úr és az első oldaltól az utolsóig minden hely felett rendelkezhet. Hogy már most a hirdetés ízléses vagy ízléstelen: nem a lap hibája. Hogy a szöveg olvashatóságát zavarja, az hol a nyomda hanyagsága, hol pedig a szerkesztők vagy kiadók hozzá nem értése számlájára irandó.

És miért legyen a hirdető halkabb, mint a lap. Békében a csendes címsor mellett nem kellett kivágni a magas cét. Ma a rikító címsorok özöne

előttené a csendes hirdetést, mint az áradó Nílus völgyét és a kereskedő leshetné hirdetése eredményét. A jazz világában nem lehet szordinós hegedűvel feltűnni.

Miért kívánja a cikk írója folyóiratoknál megkezdeni reformját, ha a napilapok hirdetéseiről cikkez? Kezdjük talán inkább ott a dolgot, hogy napilapjaink szellemi nívóját fejleszük egy Frankfurter Zeitung vagy Berliner Tageblatt szintjére és akkor szemünk, agyunk úgy lesz foglalkoztatva, hogy megfelelkezünk a hirdetések elhelyezésének egészen más irányban fekvő problémáiról. Rosner

el az ékfogót és indítsd el a gépet addig a pontig, amíg az önmagától kikapcsolódik. Ekkor az első elevátor a legjelző állásában van. Ha most a kitolószánt nem lehet egészen előretoltni, akkor helyezd be a helyes kitolólemezt.

*

A frikció börtalpatit tisztítsd meg hetenként benzinnel és a gépéd önműködő kikapcsolószerkezete mindig jól fog majd működni.

*

Gépéd légszuszabályozójában a biganyt tartsd mindenkor megfelelő magasságban és tíz évvel meghosszabbítottad az életedet.

*

Osztózavar esetén az orsókat soha ne bartsd vissza, amíg matricák vannak az osztószekrény közelében, mert azok ott megszorulnak.

*

A magazinbejárat lemezeit görbítsd időközönként kicsit jobbra, kevesebb osztózavarod lesz.

*

Technikai ismeretek és készségek az előfeltételei a jó gépszedőnek. Tipográfiai szempontból kifogástalan szedést csak az produkálhat, aki ismeri a gépet.

*

A jó tipográfiai ízlés a gépszedésben sem tűri a rossz elválasztásokat.

Tizennégy jótanács gépszedők részére

Ha gépen valamit reszelni akarnál, vedd a reszelőt, zárd el jól és aludj rá háromszor. Közben a zavar bizonyára más módon megszűnt és megmentetted a gépet.

*

Olajozz jól, de óvatosan. Az összes csapággyakon kívül különösen azokat a helyeket, ahol rúgók vannak beakasztva, valamint az összes súrlódó részeket.

Csavarhúzódat tartsd mindig rendben. A csavar bevágásába jól szorítsd a csavarhúzót, hogy le ne csússzon róla. Ezt a szerszámot soha ne használj későnek. Tíz csavarhúzó közül rendszerint kilencnek szét van verve a nyele.

*

Minden formátumzárás után ellenőrizd, hogy a kitolólemezed rendben van-e. Zárd

A LEGJOBB MINŐSÉGŰ SZEDÉS

TEKINTETÉBEN CSAK EGY GÉP JÖN SZÁMÍTÁSBA, A

TYPOGRAPH UNIVERSAL

KOMPLETTÖNTÉSSEN ELŐÁLLÍTOTT UTÓLÉRHETETLEN SORTERMELÉST SZÁLLÍT ÉS GAZDAG VÁLASZTÉKKAL RENDELKEZIK ÍZLÉSES ÉS SOKOLDALÚAN HASZNÁLHATÓ BETŰFAJTÁKBAN.

TYPOGRAPH G.M.B.H. BERLIN NW 87

MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELŐK: KRAMMER LIPÓT BUDAPEST VI, BAJNOK UCCA 26, TANZER MIKSA BUDAPEST VII, AKÁCFA UCCA 50

LÁTOGASSA MEG TERJEDELMEK KIÁLLÍTÁSUNKAT A „PRESSÁ“-N, KÖLNEN! A KELETI CSARNOKBAN (FÖLDSZINT 47) VAN ELHELYEZVE

Az a gépszédő, aki nem helyez súlyt a szedés minőségére, pályát tévesztett.

*

Tarts rendet a kézimatricaszekrényben, sok felesleges keresgéléstől kiméled meg magad.

*

Rúgót nem a gyűrűk kinyújtásával kell meggyöngíteni, hanem fogd meg a rúgót a két végén és húzd meg egyenletesen. Így nem vesztí el ruganyosságát és a hossza sem változik meg lényegesen.

*

Öt percnyi gondolkodás többet ér, mint tíz csavarhúzó.

Fedőlapunk és mellékleteink

Lapunk jelen számának fedőlapját Kassák Lajos grafikus tervezte és rajzolta, aki már számos munkájával bizonyította be, hogy nemcsak kiváló író, hanem szoros kapcsolata van a grafikával is. A rajzont csak olyan könnyedén kezeli, mint az író tollat. A szedésmellékleteket is valamennyit ő tervezte. A borítékot is, a mellékletek rajzait is Kner Albert, lapunk főmunkatársa metszette ki ólomban.

Kassák Lajosnak e számunkban bemutatott munkái mintegy illusztrációi a szövegrészben közölt grafikusművészeti tanulmányának. Bizonyára lesznek, akik az első pillanatban talán idegenkedni fognak a világossötét foltoktól, a merész vonalvezetéstől, amelyek munkáit uralják. De ezek nem kísérik figyelemmel a külvilág grafikáját és szedésirányait. A szövegrész között elhelyezett számos szedéspélda, amelyeket kicsinyített másaiban külföldi szaklapok és prospektusok nyomán közlünk, eléggé igazolják Kassák grafikáit, azzal a különbséggel, hogy ezek eredetiség tekintetében a külföldiek előtt állanak.

Örömmel engedjük szóhoz ezt az újabb irányt is lapunkban, hiszen nem egyszer fejtettük ki, hogy a forrongó stílusok megállapodásához nyilvánosságra és tárgyilagos kritikára van szükség. Meg vagyunk róla győződve, hogy Kassák Lajos munkáit olvasóink tetszéssel fogadják. Már azért is, mert ezek egy megállapodott irány művészi képviselői.

Lapunk szövegrészét, a címlapot és a színes mellékleteket Laib Károly főgépmeister nyomta.

Lorilleux Ch. és Tsa festékgár házi nyomdájában készült háromszínyomatú mellékletét hozzuk lapunkban. Ez a melléklet eklatáns példája a gyár kiváló festékeinek. Nemcsak fekete és színes, de a háromszínyomatú festékei is kitűnőek. Külön meg kell dicsérni ifj. Weinwurm A. és Tsa cinkográfust a jó kliséért és a nyomót a precíz munkájáért.

Grósz és Vidor papírnagykereskedők reklámlapjait találja az olvasó lapunkban. Mintaképp szolgálhat ez a cég az ügyes reklámozásban. Nyomatványait mindig ötlet és jóízűs jellemzik. Jó segítő társat kaptak ehhez a Világosság-nyomdában, ahol a munkáik készülnek.

Szerkesztői üzenetek

R. S. Budapest. A szóbanforgó nyomdatörténeti kiállítás leírására kiírt pályázat eredményéről még nem kaptunk értesítést és így nem is közölhetjük eddig. Legjobb lesz, ha ebben a kérdésben a legilletékesebb helyhez fordul felvilágosításért.

F. I. Budapest. A nyujt, gyujt, gyujt, stb. rövid u, illetve ü betűkkel szedendők, mert az utánuk következő j amúgyis megnyújtja a magánhangzót. És ez áll e szavak főnévi alakjára is: nyujtás, gyujtás, sujtás stb. Egészen más: nyúlik, gyúlik, gyúl stb. Ezt egyébként megláthatja az akadémiai helyesírási füzetből is, ha nekünk nem hinné el.

N. Gy. Budapest. Lapunk érdekében való önzetlen fáradozásáért fogadjuk köszönetünket. Ha azonban mélyen belenézünk a dologba, ez nem is önzetlenség, mert hiszen közös érdek egy szakmai folyóirat megerősítése. Minél több előfizetője, olvasója van a lapnak, annál többet nyújthat olvasóinak. Ilyen értelemben tehát önös érdek is, ha nemcsak Ön szerez olvasókat, hanem környezetét is meg tudja nyerni a Magyar Grafika részére való olvasótoborzásnak.

Figyelő. Úgy látszik, mégsem kísérté figyelemmel lapunk szövegrészét. Mi a reklamált témáról ismételten írtunk. Ebből a tévedéséből azt a tanulságot kell levonnunk, hogy nem elegendő, ha csak a mellékleteket nézegeti, hanem a szövegrészt is el kell olvasnia annak, aki szaklapot jár. Sok szédő úgy gondolkozik, hogy mit érdekel engem a nyomtatás, a nyomót viszont nem érdekli a szedés csínja-bínja. Most Ön is látja, milyen téves ez a fölfogás. A könyvnyomtatónak — bármely ágát művelje is szakmánknak — tisztában kell lennie a másik ággal is, sőt nagyon jó, ha a rokonszakmai ismeretekkel is bőségesen rendelkezik.

Kl. T. Szakcikkpályázataink is azt célozták, hogy az ifjabb nyomdász nemzedéket írásra serkentsük, de sajnos, eredmény nélkül.

Sch. G. Multévi karácsonyi számunk a mélynyomtatás technikáját ismerteti alfájától omegájáig. A festékkészítés módjaival az 1926. évi karácsonyi szám foglalkozik. Mind a két szám speciálisan a két

tárgy ismertetése céljából bő leírásokat hoz az említett tárgyakról, amely leírásokat a képek támogatásával és a vonatkozó gépjelölések bemutatásával tette könnyen megérthetővé.

Korrektor. 1. A Magyar Nyelvőr Balassa József egyetemi tanár szerkeszti és nyomdászoknak felére mérsékelt előfizetési áron küldi meg. Egész évre 2.50 pengőért. Azonban félévi előfizetést a kiadóhivatal (IV, Ferenc József rakpart 27.) nem fogad el. 2. Az egészséges magyar helyesírási szójegyzéke összeállításának munkája tudunkkal serényen folyik.

B. K. Hosszabb cikkét megkaptuk. Köszönjük és köszönni fogjuk, de engedelmevel kissé meg fogjuk rövidíteni.

Kertész nyomda, Karcag. Beküldött meghívói közül a Nőegylet csak annyiban kifogásolható, hogy bal felső- és a jobb alsó sarokban alkalmazott hajlított sorok nem helyénvalók. Ha már így alkalmazták e sorokat, legalább középre helyezték volna el, miután a meghívó minden egyéb szövege, minden sora középre van zárva. A szöveg alatt tónusnyomás kárbavesztett fáradság volt, mert — belátjáték — annyira halavány a szín, hogy már nem is vehető színnek, miért is semmit sem érvényesül. A Kereskedelmi Kör meghívója már erőteljesebb megjelenésű „űgy”. A szedésen kívüli szalagdíszítést azonban el kellett volna hagyniok, mert az bizony még talán Önöknek sem tetszik. Sokkal jobb és esztétikailag is kifogástalanabb hatású munkává vált volna e meghívó, ha a két szembenlévő oldalszedést 5—6 ciceróval a köthézag (hajtás) felé és 2 ciceróval magasabbra helyezték volna, minden külső szalagdíszítés nélkül. Hogy így nagyon „űres” lett volna, az talán csak Önöknek lett volna szokatlan, de ez lett volna az igazán szépen elhelyezett, logikusan a papír síkjába állított szedés. Ezt egy más alkalommal megkísérelhetik egy további változtatással, tudniillik azzal, hogy ez esetben a szedést 2—3 ciceróval szélesebbre kell majd szedni. A nyomása mindkét meghívónak kifogástalan: tiszta, szép és harmónikus a szövege is. Nagyon örvendenénk, ha a jövőben ismétlenül beküldené munkáit, mert eddig csak az alkalmazottak szokták beküldeni munkáikat megbírálásra, munkaadó vajmi ritkán kért szaklaptól kritikát, még kevésbé tanácsot.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Bíró Miklós

Főmunkatársak:

Herzog Salamon, Kner Albert és Löwy László

A szövegrész Intertype „C” modellű szedőgépeken szedve (Képviselet „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V, Csáky u. 49.)

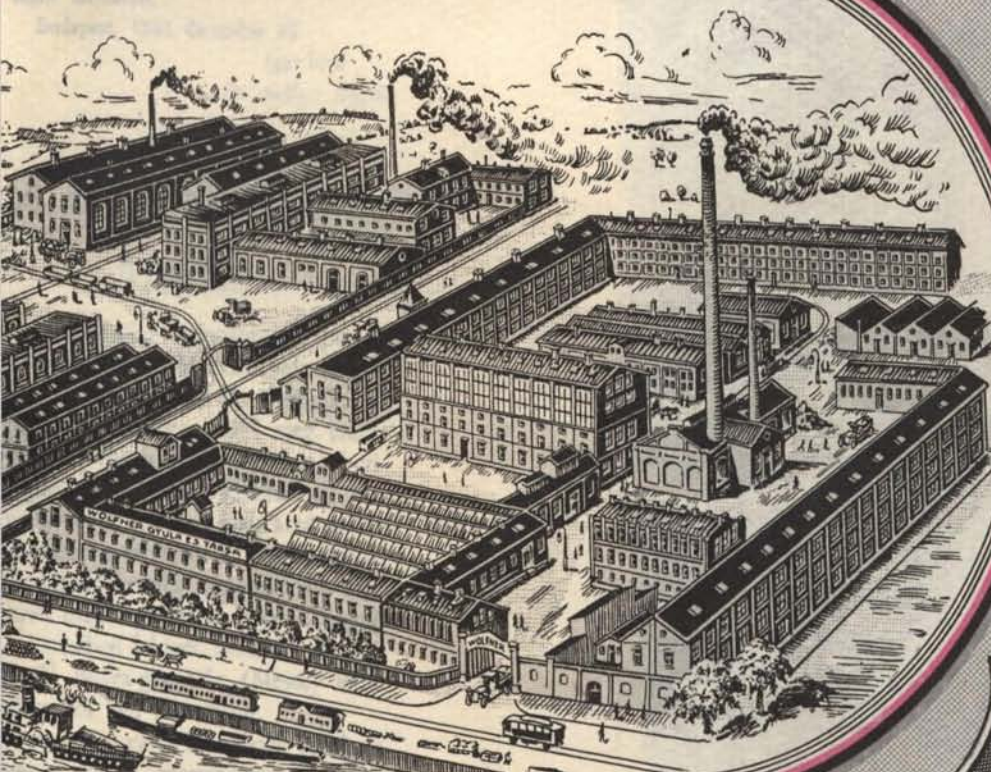
A kliséket a König és Bayer kliségyár, Budapest VII, Wesselényi u. 50. szállította

A fedőlap 58/75, 136 kilogramos chromókarton Kapható Herz és Bálintnál, VII, Rózsa ucca 27. szám

A Diósgyőri Papírgyár Rt. famentes antik papírára nyomtatott:

Bíró Miklós nyomdai műintézetében
Budapest VII, Rózsa u. 25

R GYULA ÉS TÁRSA

D A P E S T

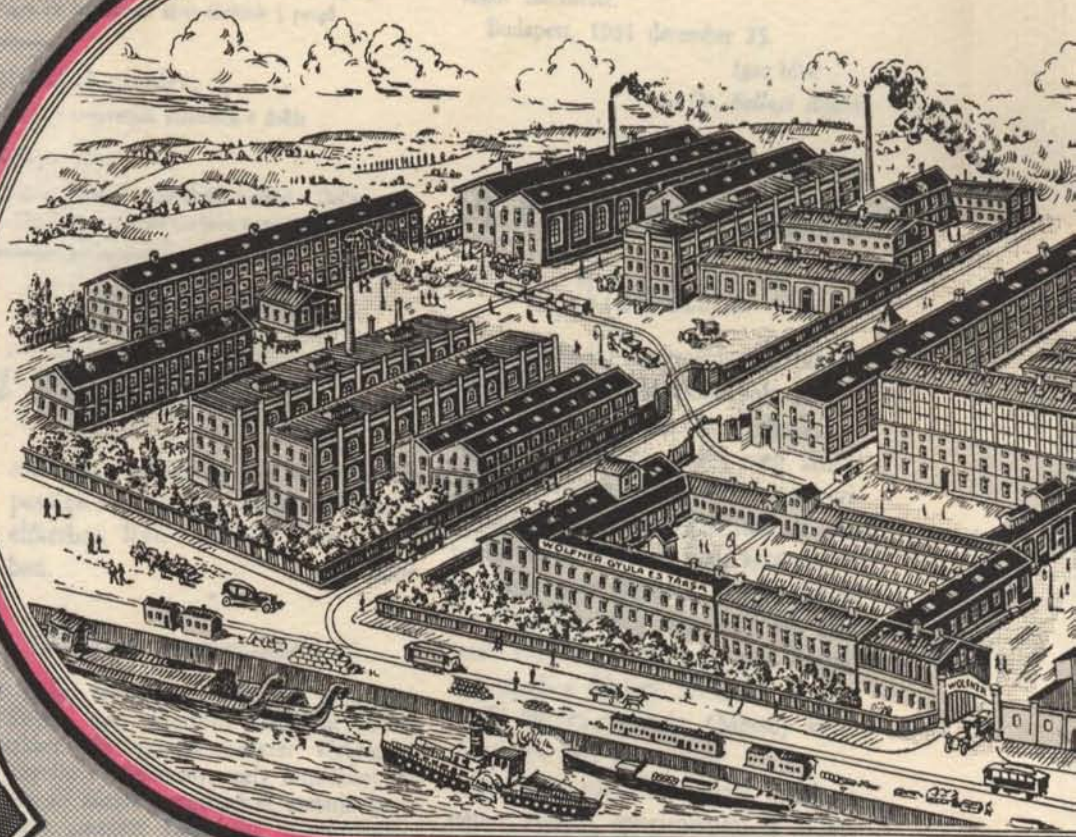
KNER A.

CSOMAGLEZÁRÓ
KNER ALBERT RAJZA UTÁN

*

NYOMTATTA
KNBR IZIDOR KÖNYVNYOMDÁJA, GYOMÁN

WOLFNER GYULA É

B U D A P E

KNER A.

CSOMAGLEZÁRÓ
KNER ALBERT RAJZA UTÁN

*

NYOMTATTA
KNER IZIDOR KÖNYVNYOMDÁJA, GYOMÁN